

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

44-190

MAURA PRIGOR

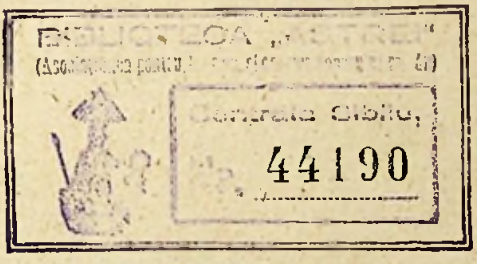
BISERICA NOUĂ

— ROMAN —

«RAMURI»
CRAIOVA.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

1964
1969
1984
1968

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La vraie religion est matiere a croyance et non a controverses.
Une religion est utile, et elle vit; inutille, et elle meurt...

Remy de Gourmont.

Biserica mea e cea mai frumoasă și populată dintre bisericile mici din București, locaș a cărei arhitectură inteligentă, mă inspiră în zilele de slujbă și mă face de fiecare dată supra om.

Biserica mea e o cetate de liniște și de tristețe, dar ce tristețe parfumată! Femeile i-aduc podoabe. Deabia își exprimă ele vre-o dorință, că vin și sorb substanța nouă și necunoscută, de aceia cred, pentru aromă, aduc florile cele mai proaspete în anticamera lui Dumnezeu. La început eram nervos și respingeam atâtea daruri colorate, dar încet, încet, mă lăsai cuprins de amețeala norocului.

Fusesem în ultimul timp distins de șefii clericali, cari convinși de darul vocei mele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca un hazard așa cum ai prinde din amintiri sunetele pentru o melodie, îmi dădură din fantezia gândurilor lor trăsăturile unui caracter. Din când, în când, mă copleșau laudele; puteam la nevoie să câștig în ochii credincioșilor mei numai în urma notițelor din ziarele de dimineață. Dar se vede că nu era numai atât, eu însu-mi curios de ascensiunea mea, puneam totul la îndemâna vizitatorilor mei. Și nu erau puțini, zilnic sporeau.

Preoția are darul de a mă ridica atât de sus, încât de acolo văd în adâncime omul. El e fratele meu și mi-e drag fiindcă de mine el nu se poate niciodată ascunde.

Era pe vremea când eram profesor la facultatea de teologie. Plănuisem să-mi fascinez elevii, întâi prin prietenie ș'apoi nădăjduiam, să-i văd uluiți de toate cunoștințele mele, cu tot ce s'a scris până acum pentru reforma bisericei. Pe timpul acela pusese stăpânire pe mine un sentiment ciudat de răsvrătire. Mă prezintam în fața oamenilor, adesea cu subiecte de care roșeam mai târziu. Fel de fel de fantezii născocea mintea mea înfierbântată și-mi spuneam într'una că-mi voiu reveni. Nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru mine, eu eram sigur de mecanica voinței mele, dar ce nevoie aveam să-i înmărmuresc eșind din trăsăturile obicinuite ale unui preot? Arhimandritul Petrarian, credea tot ce-i spuneam — orice plăsmuire a mea fără cap și coadă, lua proporții uriașe în capul lui. Suferea de boala creațiunilor. Era un artist în felul lui și subiectul și-l găsise în mine. Cea mai mare parte de artificiii le puneam la îndemână, de curiozitate să văd până unde ajunge fenomenul ăsta creator de oameni. Din colțul lui monacal mă urmărea cu stângăcia unui copil.

— Poate nu vă dați seama ce înseamnă un popă reformator, care posedă gândurile cele mai secrete, îi spusei într'o zi privindu-l pe sub sprâncene.

Dar arhimandritul se ține bine, nu reușesc să-i pun nici o piedică. Ceva mai mult, îmi dă un program după care să fac slujbele în biserica mea. Rațional? Nu. Dar încântător pentru credincioșii cartierului meu: conferințe lungi, predici după liturghii, botezul nenumăraților păgâni. Doar câte-va numere din program le 'nfăptuisem și răsării din praf ca un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

diamant. Iar când glasul meu chema pe necredincioşi la Domnul, vocea îmi pătrundea ca o ţâşnire de lumină până'n inima lor. Şi de ce n'ar fi fost înfiorare în ochii lor? Natura mă 'nzestrase cu un fizic regesc, credeai că sunt un sfânt coborât din măreţul mister al unui cer de icoană.

In fiecare Duminică, oamenii veneau din alte cartiere, se îngrămădeau calm, şopteau cu blândeţe, căutându-şi fiecare un colţişor de unde să mă vadă; călcau uşor cu capul în jos, ca şi cum le-ar fi fost teamă să nu greşească şi să-mi pierd harul în ziua aceia.

Liniştea lor mă umplea de mirare. Ascultam propriul meu glas şi-l găseam serios şi inspirat. Arhimandritul venea adesea. Cum de cuteza bătrânul acesta instruit să mânuiască poporul prin mine?

Nu uita o frază, nu uita o figură, totul se înrădăcina în creerul lui, pentru ca a doua zi trâmbiţând în şirul clerului, să mă scoată din comun. Voia el în ciuda timpurilor să făurească din mine un sfânt genial. Faptul ăsta mă plictisea, o revoltă profundă mă năpădea împotriva omului pe care nimic nu-l sdruncina, căruia nu-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puteam trezi nici măcar neîncredere.

— Nu ştiu, îi spusei într'o zi, cum de v'a venit această idee? De altfel, daţi-mi voe să vă spun odată pentru totdeauna, că programul acesta excepţional trebuia împărţit la mai multe biserici deodată.

— Părinte Andronic, răspunse el cu blândeţe, de bună seamă că nu cunoşti omul. E cea mai curioasă făptură de pe pământ. El trebue să fie surprins de o eclipsă pentru a gândi cu seriozitate la soare.

— Religia a fost întotdeauna idealul lui; nu e nevoie să-i forţăm imaginaţia.

— Nu crezi poate că întunecând puţin cu orbitoarele d-tale cuvinte pe colegii noştri prelaţi, înfrumuseţezi acest ideal arătându-l credincioşilor nou şi deci atrăgător?

— Neschimbând nimic din fondul lui? dar atunci la ce ne foloseşte noutatea? îl întrebai curios.

— Aha, zise el, te cunosc când descoperi înţelesul vorbelor. Nu se poate să nu pricepi nevoia de care 'ţi vorbesc.

Se depărtează apoi cu mâinele la spate, se gândeşte parcă la ceva şi nu îndrăz-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

neşte s'o spue. N'am văzut aşa bătrân încăpăţinat!

Sunt dator să fiu preot, să respect cu strictețe dogmele, să provoc smerenie, să atrag în turma noastră tot pământul, să fac să fie înțelese cuvinte spuse acum două mii de ani — şi tranc, moşul ăsta mă obligă să viu cu aceleaşi vorbe, dar spuse altfel, pentru a-mi da aere de prelat fenomen. Insă să nu 'ndrăznesc să mişc o virgulă sau un punct de la locul lor moştenit!

Ce nevoie să mă amestec într'o ştiinţă deja prescrisă. Mă privea oare la ce se gândea lumea cealaltă?

Mă înfuriai, însă amintirea studenţilor inteligenţi care de abia m'aşteptau să le vorbesc cum vreau eu, nu impus cum se făcea pentru biserică, mă potoli puţin. Imi dreg glasul şi întreb pe arhimandrit.

— Se vorbeşte despre mine ca de un un om cu firea înzestrată.

— Peste închipuire, strigă el încântat.

— Şi cât voiu fi dator să mă ţin în limitele impuse de ei?

— Păi, întotdeauna, zise el mirat.

Işi ia apoi bastonul şi face câţi-va paşi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ştii, mai spuse el, că Joi vei boteza pe fratele prinţilor Hasan, ei sunt de origină turci.

— Da, caută şi el noutatea, are nevoe pentru comerţ, răspund eu indiferent.

— Ce? se răsti el deodată. Nu ştii ce om e prinţul!

Da, da, o minte iscusită ca a lui! Şi ce situaţie înaltă în ţara lui! El va fi reclama noastră pentru tot Balcanul.

Mă liniştii, uitasem de biserică, de programul misterios, mă aprinsesem şi-i tăiasem vorba degeaba. Naivitatea bietului arhimandrit mă lumină deodată. Pericolul de-a lâncezi şi-a fi alungaţi din organizaţia statului, îi obliga pe aceşti câţi-va nevoiaşi, să se impună în mod grandios.

— A-i auzit de subvenţiile diferitelor instituţii pentru biserica d-tale?

— Cum să nu, am citit în ziarele din săptămâna trecută...

— Cât de electric şi uman dăruiau toţi pentru biserica nouă!

— O afacere colosală — milioanele curg la contribuţie, ce activitate pe bieţii teocraţi! Auzisem că e vorba să se numească un reprezentant al Ministerului de Finanţe,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru recepționarea veniturilor surprinzătoare...

— Eu nu mă înșel, făcu încet bătrânul. Cine putea fi titularul la „Biserica nouă" decât părintele Andronic ager și conștient?

Nici nu spuse mai mult și plecă satisfăcut.

Eram foarte bine dispus în după masa aceia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

Cred că acest bătrân găseşte toate pretextele pentru a mă vedea cât mai des la faţă. De exemplu: mă chemă într'o zi să-mi dea directive noi şi să-mi înmâneze personal o sumă de bani, pentru nevoile reprezentării mele. Trebuia o reprezentare după el; poporul venea doar să mă asculte şi odăjdiile nu erau singura haină în care primeşte D-zeu păstorii lui.

„Natural, gândeam eu cu amărăciune. De ce să nu-mi dea banii personal? Fac parte dintr'o breaslă unde jos e cerşetorie, iar sus hoţie — şi nimeni absolut nimeni, nu-i poate schimba cursul. In cazul acesta de ce să nu fiu şi eu milostivit?

La urma urmei, nu toţi popii treceau prin biroul Mitropoliei?! De ce oare să mă gândesc la independenţa mea la întoarcere? Şi râdeam în mine, dar împietrit de umilinţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se pornise o campanie uriașă contra veniturilor anumitor biserici, dintre care și a mea, și simțeam amărât cum apa insultelor îmi ajunge pân' la piele. Când veni arhimandritul, îmi sosi deodată o idee. Cerui să-mi închidă orice danie. Mă adresai lui îndată și-l rugai stăruitor, să-mi ajute să reintegrez în vechea solemnitate biserica națională, dacă e cu putință.

— Dacă-i cu putință? Vai, cum se poate părinte Andronic, zise el zâmbind, că n'ai citit articolele în care se spun și lucruri bune despre noi? In câte-va minute nu se poate vedea nimic, dar de când l'am citit pe cel din urmă m'am gândit în șir la D-ta. E nevoie să citești minunea aceia, inutil să te faci că nu-ți pasă.

— Arătați-mi-l chiar acum, stăruii eu. De altfel nu pentru asta venisem aci.

— Cu neputință, răspunse el, trebue să-l citești împreună cu mine. N'ai să 'nțelegi nimic.

— Nu e nici o grabă atunci. Nu articolele plătite vor contribui la reabilitarea castei.

— Nu, desigur.

— Ce e de făcut atunci?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu lăsa timp ironiilor să te atingă. E destul să ştii cât preţuim în faţa spiritelor simple ca să nu te privească cuvintele inoportune. Nevoile noastre, după element, sunt sistematizate şi localizate.

Gândurile îmi alergau în spaţiu, se întorceau dela mine la arhimandrit, mi se'nfundase. Îmi veni pe buze cuvântul de „cismar!", născocisem pe dată titlul acesta foarte deosebit pentru arhimandrit, fără premeditare. Mă gândii atunci să-i întorc spatele cu îndrăzneală; înaintai un pas către uşă şi-i spusei cu tonul hotărît:

— Eu mă lapăd atunci de voi!

Arhimandritul avu o tresărire, pe urmă se sculă impunător ca un apostol. Nu-i dădui nici o atenţie. El pricepea foarte bine revolta mea. Dar ce rost aveau în definitiv aerele mele de împărat, când coroana e în mâinile lui?

— Şi ce vei face... părinte Andronic?

— Voiu găsi, spusei; am avut nenorocul, îi repet îndesat, să mă încânte mai de mult onestitatea.

— Să nu mai vorbim de onestitate, mă întrerupse el şi mă atinse pe umeri clipind şiret din ochi. Când un tânăr în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zestrat ca D-ta vorbeşte despre asta, ştim noi ce înseamnă!

Se apropiè mai mult de mine şi îmi strânse braţul, apoi adresându-mi-se în faţă, zise:

— Frate, nu ştii că tot ce obţii pe pământ îţi aparţine?

Simţii un fior în spate, gândindu-mă la cutezanţa privirilor lui. Îi desprinsei mâna crispată de pe braţul meu şi scrâşnind din dinţi să nu izbucnesc, eşii afară.

— Vii să citim? Uşa mea e deschisă dela zece seara, spuse el când fu să es.

— Apoi se închide?!

— Apoi se închide.

Mă rezemai de poartă afară şi auzii răsucindu-se nervii mei ca o chee în broască. Să nu mai vorbim, e de o mie de ori mai bine. Cheia s'a răsucit şi mi-a încuiat energia.

Nu-mi pasă. Mai am şi nervi de rezervă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De dimineaţă sfârşisem slujba printr'o cuvântare fundamentală. Vorbeam tare, despuiat, aşa ca un Iov sărac, dar îmbogăţit pe negândite de milostivirea cerului şi a imensei instituţii „religia".

Dumnezeu ştie dacă înţeleseseră ceva. Când sfârşişem cu subiectul divin, luasem un subiect bizar, patriotic, ucigător, fără ca ei să mă descurajeze; din contră, ochii lor încremeniţi pe figura mea, îmi dau puteri noi.

Şi 'ntr'adevăr eram într'o zi de inspiraţie şi era atâta lume în biserică, în curte, până departe la colţul străzei. Dar aceia nu mă auzeau, doar îşi închipuiau se vede, prin telepatie. Niciodată nu mi se ivea vre-o piedică. Oamenii inteligenţi, când plecau, treceau pe lângă mine, mulţumindu-mi cu o înclinare adâncă din cap.

Pentru ce?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aci e un interesant subiect de analiză, căci respectul mi se dăruia din plin.

Asta nu mă mulțumea însă, căci eu eram în stare pe vremea aceia să port singur pământul pe umeri. Emoția ce mi-o stârnea naivitatea oamenilor, mă umplea de o milă ascuțită, curioasă și solitară.

Erau orele patru după amiază. Vântul plutea cu voce stinsă peste ziua limpede. Grădina mea și-a bisericei începu să se legene ușor. La fiecare înclinare se desprindea câte-o petală și apoi alta și alta, până ce toată grădina începu să sboare. Potirele acuarelate se sparseră în țăndări și mireasma suavă inundă strada. Nici prin gând nu-mi trecea să apăr corolele desrădăcinate. Lăsam lucrurile în voia lor, încrucișarea florilor cu a oamenilor, grăbiți de praful care-i alunga din stradă.

Strada mea, sau casa mea, sau țara mea.

Pașii drumeților se aud sonor în toate unghierele și când castanii se leagănă, lumina becurilor de gaz, se mișcă în lung și în lat, pe case și pe acoperișuri. Instinctele răsboinice aci n'au intonație. Când perdelele somnuroase se dau la o parte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și sboară bună dimineața prin geamurile întredeschise, cuvintele se cuibăresc familiar pe la toate ușile. Strada e mică, pietruită, răcoroasă și liniștită. Insă inteligența mea umană, mi-arată strada de alături ca pe o țară străină.

Prin geamurile larg deschise, intră deodată modestă toamna și ca un fluture mare cenușiu își așează antenele peste trecutul meu.

Preocupările obosite de prin colțurile casei, vorbesc, vorbesc, ca niște oratori funebri. Nu pot tăcea; înnăbuș un strigăt de alarmă. Ce e, ce s'a petrecut cu mine?

Vreau ceva nou? ceva care să mă suspende între cer și pământ? Vreau să stea timpul pe loc; ce vreau? Dar gânduri vaporoase și confuze cu milioanele îmi populară odaia.

Imi vorbii mie însu-mi:

— Desigur ăsta e efectul durerilor de cap.

Es afară și cu prudență, mă duc spre Iunia. Ea compară viața noastră cu a lucrătorilor care nu se întâlnesc decât la sfârșitul zilei. Din întâmplare eram liber, haide să fiu generos cu nevasta mea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chiar dacă ar fi şi azi, să nu-i ascult decât nemulţumirile şi ultimatul.

Frumuseţea omului stă în răbdarea lui.

Dar ajuns în mijlocul grădinei, observ că este în zadar să mă ocup de orice ar fi. Nimic nu-mi împiedică sufletul să moară sufocat de golul care-l înconjoară. Singurătatea te apasă ca un păcat, câte odată.

Mă îndrept spre un loc nemerit de sub umbrarul de roze, pătruns de o poruncitoare nevoie de meditaţie. Dar din fundul curţii în faţa mea venea lunia cu doi necunoscuţi. Îi aşteptam de mult. Cei doi profesori veneau să-mi aducă numirea mea, sau mai bine zis să-mi facă surpriza de a fi chemat mai înaintea aşteptărilor, pentru nişte cursuri speciale academice, consacrate cursului superior al liceului de fete al d-lor Velican şi Rapp.

De ce mă solicitau la atâtea şcoli ştiam, era marca ascensiunei mele. Dar liceul ăsta particular îmi strica buna dispoziţie. Parcă mi se încredinţa un om bolnav, pe care să-l fac sănătos, deşi niciodată n'avusese ocazia să se ţie pe picioare.

Ţineam să ştiu înainte de a începe cursurile, ce aşteptau ei de la mine. Am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întrebat cu voce tare, impresionantă, dar n'am primit răspunsul dorit. Se vede că aveam în faţa mea doi invalizi.

Iunia surâse ironic:

— Ai îmbătrânit, Andronic.

O, nu mă simţeam bătrân de loc. Toate minunile zilnice, pe care le văd şi le aud, îmi dau puteri noi să mai trăesc încă multe sute de ani; atât de neaşteptată şi nouă mi se prezintă mie viaţa şi omul!

Aveam patruzeci de ani. Ei şi? Mi se spunea părintele filozof, dar mi se zicea şi părintele nou, prin imitaţie de la numele pe care îl luase biserica mea de „Biserica Nouă". Dar nu credeam că am ceva neobişnuit în formele mele ca să fiu privit cu atâta luare aminte de cei doi musafiri.

Poate îşi comunicau surpriza de a mă vedea îmbrăcat cu atâta eleganţă? Se uitau cu atenţie la mâinile mele îngrijite, la picioare, sau mai bine zis la ghetele de lac. Apoi reîncepură examinarea de sus, din creştetul capului, şi îmi întâlniră privirea liberă, occidentală. Atunci se identificară şi stângaci cel mai tânăr, îşi ascunse manşetele, de teama de a nu-i sur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prinde vre-un defect. Apoi reîncepu convorbirea.

— N'au educație religioasă fetele noastre de loc. Nu înțeleg cum poate fi perfectă generația asta, fără noțiunea unui gigant care s'o stăpânească.

— Sunt foarte sălbatice, spuse celălalt și toată nădejdea ne este în D-ta, părinte, pentru că, după câte știi, școala noastră se deosebește de celelalte, prin însemnătatea ce o dăm cultului religios în educația copiilor.

Mă simții bine. Nu mă mai preocupase de multă vreme o proveniență așa îmbelșugată. Din câți păgâni botezasem (era acuma un curent), nici unul nu mi se încredințase așa cum făceau acești doi străini cu școala lor.

Urca în mine un curaj nou, mă simțeam capabil să înlătur orice greutăți, pentru a pătrunde în sufletul sălbăticiei. Să seamăn pe un pământ proaspăt, ceiace n'am putut reuși până azi, în nici unul din cei care frecuentau credincios biserica nouă?

— Mulțumesc, le spusei, că v'ați adresat dintru început la mine.

— Niște pietre rare de cioplit, spuse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în batjocoră unul din ei.

— Pentru mine e cel mai simplu lucru din lume, le răspunsei eu cam încrezut.

Mă simțeam bine.

Natural, voi găsi prilejul să cunosc sufletele în virginitatea lor, dar edificiul meu, fi-va el solid?

Îi întrebai:

— Când pot începe? voiu găsi orele cât de curând.

Cel mai bătrân își răsturnă capul pe spate și deschise gura. Un gând se sbătea sub fruntea lui, socotea de bunăseamă că-mi vânduse un obiect prea eftin și-mi atrase atenția:

— Dar nu trebue îngăduință din partea D-tale. Totul trebue făcut strict doctoricește.

Scurt, școala era a lor, timpul măsurat în bani, nu-mi folosește la nimic să-mi împrăștii forțele în vânt.

— Cu bine! Ș-au plecat.

Iunia, discretă, nu ca întotdeauna, se duse și ea, iar eu începui să-mi deapăn lacom gândurile. Mi 'nfățișai geografia României, cu locuitorii ei, cu religiile lor, cu fanatismul atâtor credințe. In sfârșit dintr'atâta cugetare sfârșii, prin a-mi face

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un portret exact al școalei D-lor Velican și Rapp. Era cam așa: 30—40 de eleve sglobii și sub bretonul care le astupă jumătate din frunte, sticleau câte doi ochi minunați, negri și fosforescenți.

Prin ochii aceia aprinși ca niște lampioane de serbare, voi introduce desigur ordinea în gândire, ș'-apoi religia, îmi spusei eu sentențios.

Trecuse un ceas.

Iunia îmi strigă de la geam:

— Sunt curioasă ce vei putea face. Caută de le pune întrebări luminoase, să nu se încurce în labirintul culturei tale.

Găsise ocazia să-și arate malițiozitatea.

Eu însă așteptam viziunea înarmat cu citatele clasice, n'aveam nevoie să inventez, ci pur și simplu să memorez evanghelia. Clipele îmi păreau ușoare într'o zi așa frumoasă și de aceia mă gândii să mă plimb printre răzoarele mele de garoafe. Ființele acestea mici și vii, parcă mă cunosc. Mi se păru că se înalță în vârful picioarelor, să mă întâmpine cu un salut de petale albe roz. Din dragoste îmi aruncară cu pumnii miresme ca la Cezari.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Este de altfel destul de curioasă pentru toţi prietenii mei, necesitatea mea de-a preţui serios parfumurile care-mi aleargă înainte.

Impresia lor trebuie să fie fragilă, fugitivă şi imprecisă ca aripele efemerelor, ceiace mie îmi ajută să trăiesc într'o intensă visare.

Infrăţirea mea cu ele, nu închide nici un mister, ea e pentru om tot atât de profundă şi esenţială ca şi lumina.

Coborând până la trandafiri, ajunsei la struguri şi o luai înainte. In treacăt auzi o voce, care după accent trebuia să fie a Anghelinei, bătrâna noastră servitoare. Intorc curios ochii spre biserică şi văd ceva extraordinar. Un cerşetor uriaş, cu ochii foarte încercuiţi, rupt şi cu membrele atârnând deşelate, se lăsa huiduit ca un câine surprins într'o bucătărie.

— N'ai voe noaptea în curte, ţipa Anghelina.

— Nu, zise el şi se ridică împleticindu-se.

Strigătele mele fură zadarnice. Anghelina îl împingea pe nerăsuflate afară pe poartă, nesinchisindu-se de forţa lui de om uriaş.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce ai cu omul Anghelino ? O întrebai când fu aproape de mine.

— Doamne Dumnezeule, părinte, dacă n'aș băga eu de seamă, ăștia ți-ar veni plocon în casă.

— Ei și ce rău poate fi aci, dacă omul n'are unde să doarmă?

— Cum ? Așa crezi D-ta ? Ei nu părinte, să-ți spun eu. Ăsta a făcut ceva rău, îi cunosc eu. El crede acum că, dacă doarme o noapte pe scara bisericei, se ascunde de ochii lui Dumnezeu.

— Nădejdea, Anghelino, asta e putere omului sărac.

— Oh se 'nțelege, nu e nici o grabă să afli adevărul din gura unei femei bătrâne. Ce știi D-ta despre oamenii săraci? Că n'au lemne și pâine, atât.

Se întoarce pe jumătate cu fața spre stradă, privește o clipă, dă din cap și-mi spune :

— N'am eu vreme să-l descos pe ăsta ; dar dintr'o ochială l'am văzut că n'are cugetul curat.

— Păreri, gânduri urâte, îi spun eu. Dac'ar avea și el acum un colț, n'ar veni să înțepenească pe la ușile altora.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.transilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentru că omul mi-a fost scump întotdeauna, nu pot suferi umilința lui în lume; de aceia lungesc pasul pe fugă, luând-o înaintea Anghelinei și încep să-l strig înăuntru.

— A plecat. A plecat, îmi spune bătrâna. Dau să deschid poarta. E încuiată.

— Deschide poarta!

Ea îmi desface mâinile de pe clanță supărată:

— Nu se poate, e noapte! Și apoi mai e ceva și se apropie de mine, domolindu-și furia: Astă seară ai conferință și ne lași singure. Ei; nu-i nesocotit să ne aduci un străin în casă?

Oh din moment ce nu reușisem să insuflu adevărata bucurie a ospitalității în casa mea, să nu mai vorbim. Făcui un pas îndărăt. Hotărît, bunătatea e un lucru foarte rar pe pământ.

Cât de bine cunoșteam subsufletul omului, refugiul prin lașitate mă făcea să-l condamn fără iertare. Un ins atât de înalt și de sdravăn, să se lase rostogolit de o mână de femee uscată și rea ca Anghelina!

Una câte una, dispărură în urma cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

getului meu, calităţile oamenilor, pe care aveam ocazie să le descopăr ca spectator.

In zilele următoare, părăsii părerile bune şi rele despre ei, începui să mă ocup serios de elevele mele.

Era pentru mine această nouă îndeletnicire ceva melancolic, un almanah unde se găseau încercările mele poetice din tinereţe, pe care, parcă trebuia să le recitesc în mijlocul unui salon de dans. Aşa dar n'aveam de ce să mă mir, ţineam almanahul pregătit de mult când intrai.

Fetele se scoală în picioare şi mă întâmpină:

— Sărut mâna, părinte!

— Nu vă sculaţi, grăii eu de teamă de a nu da proporţii prea mari prezenţei mele.

Glasul îmi era solemn, avea un sunet bisericesc, mi-l recunoscui cu uşurinţă, dar aci suna falş ca un intrument ruginit.

O fată ca de vre-o şaisprezece ani se apropiè de mine, zâmbi, desigur ca de obiceiu, aşa sunt ele, zâmbitoare şi cochete ca zorelele, îşi puse mâinile pe catedră şi mă cercetă fără să vorbească.

— Ai să-mi spui ceva, o întreb repede

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

stânjenit.

— Da, aveam ceva. Vreau să vă întreb dacă n'ar putea veni la cursul de religie... cineva care v'ar încurca... vă asigur, v'ar încurca... o colegă străină... o evreică.

— Dacă n'ar putea să ia parte la câte-va ore de religie? Cât va voi, absolut la aprecierea ei.

— Ei bine ce să-i răspund? Să vină?

— Oricând.

— La cursurile suplimentare de religie creştină?

Şi fata mă fixează înmărmurită. La cursurile astea excepţionale?

— Câtă vreme vor fi excepţionale pentru voi, vor fi şi pentru ea, dece nu?

Atunci fata se porneşte pe râs, se întoarce la locul ei şi celelalte colege o imitează.

Eu rămân încruntat răsfoind o carte.

La drept vorbind nu aveam cine ştie ce nădejde în subordonarea acestor creere tinere, dar râsul ăsta fu pentru mine şi pentru colega lor evreică condamnarea la moarte.

Nu-mi folosi la nimic încercarea de a le potoli râsul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Firește în țara noastră fiecare își păstrează religia sa. Se înțelege însă, de vrea dânsa să ne asculte, eu nu mă opun.

— Cum o să vă opuneți, răspunse interlocutoarea mea; este doar obligatoriu acest curs pentru examen — și râseră cu poftă toate de încurcătura mea.

— Dar am nevoie de liniște, strigai atunci impunător și mistic. De când am intrat aci, n'am avut nici timpul necesar să vă aflu numele. După ce voiu pleca, aveți răgaz să vă dedați la toate spiritele,pe care le credeți de cuviință. Și mă ridicai în sus gata să încep. Cerui puțină atenție și îmi modelai glasul ca de obiceiu. Cu privirea deasupra capetelor mă oprii să cercetez încă odată frunțile acelea tinere. Le voiu învăța să fie bune cu orice preț, îmi spusei, totuși fetele mici se iubesc între ele, așa că nu prea le înțelegeam. In vreme ce stăteam drept gândind la toate acestea, cineva deschise ușa cu sgomot. Directoarea îmi ceru scuze și eu mă întorc să privesc.

— Ți-am făgăduit că-ți voiu scoate sălbăticia, zise ea și trase brusc în clasă o copilă palidă cu chip îngeresc și cu părul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atât de roşu, că în clipa când îşi dete coadele pe spate, mi se părură mâinile mici pline de sânge.

Nu ştiu ce m'a surprins atât de trist, poate vre-un cuvânt al meu prost rostit, avui însă iluzia că e o epavă svârlită de valurile lumii la picioarele mele. Mişcările ei erau atât de fluide, că de aş fi fost singur, mi-ar fi dat lacrimile, atât de profund mă emoţionează perfecţiunea geamănă florilor mele.

N'avui curajul s'o privesc drept în ochi. Intâi pentru că ochii ei erau violet cum e marea la apusul soarelui şi mie marea întotdeauna mi-a stârnit un sentiment de teamă ş'apoi eu nu vreau s'o influenţez cu fizicul meu fulgerător. Nu. Trebuia să chibzuiască singură dacă e bine sau nu, să se lase cu totul în voinţa altora.

Purta părul lung, desigur n'ajunsese să guste deliciul tunsoarei băeţeşti. Sunt femei care abia vor să se emancipeze. O rochiţă diafană albastră, croiala era în aşa fel încât nu eram departe de a crede că poartă încă malacovul surorilor ei de eri.

Oprit în loc, mă uit ţintă înainte şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

născocesc imediat o întrebare:

— De ce ați întârziat, domnișoară?

Mergeam încetișor înaintea ei, mai aveam câți-va pași până la ea. Îi simțeam privirile speriate pironite asupra mea și mă îndoii fără voe sub rușinea de-a o teroriza în acest chip.

O colegă veni și-mi ușură sarcina.

— A venit iată. Pierdusem răbdarea. Vrei să te botezi? și-și comunicară toate veselia prin ochi.

— Să mă botez? zise ea cu glas neliniștit. Să mă desbrac în fața unui popă ca un prunc.

Și se oprește împurpurată.

Mă desfată crud nedumerirea ei. Incurcătura ce i-o citesc în capul ei adolescent, mă încântă. Cugetul ei curat nu poate concepe asemenea libertate nechibzuită. Se trage la față, îi aud respirația cu intervale, până și expresia ochilor se schimbă.

— Nu e atât de greu, Rahila, îi spuse o prietenă luând-o de braț. E pur și simplu o formalitate. Nu vezi că noi râdem de spaima ta?

Ori cât de ciudată îmi părea mie în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

su-mi spaima închipuirilor ei, observai totuș ce se petrecea cu ea. Nimic nu scăpă atențiunei mele. Afluența cauzelor mă pătrundea cu o preciziune uimitoare, parcă ea ar fi fost luminată puternic de un reflector nevăzut. De ce s'o chinuesc cu atâta asprime, ce știe ea de lume, ce știe ea de religie, de biserică și de toate sarcinele ei? Nu puteam să mă așez într'o parte, s'o studiez fără s'o asaltez deodată, să-i prezint viața și pe D-zeu în adevărata lor însemnătate, când închipuirea ei va fi măturată de fleacurile ticăloase ale omenirei?

Ea era pentru mine o prea mică făptură omenească, dar căpătă în ochii mei o valoare imensă.

Prietena ei îmi întrerupse gândurile:

— De acum rămâi cu noi, la toate cursurile părintelui, zise ea Rahilei.

— Nu. Astăseară e nunta mea.

Știrea asta atât de însemnată și neașteptată mă amuți.

In sfârșit aceiaș prietenă o mai întrebă:

— Dar când te vedem? Logodnicul tău ne-a dat amănunte și ne-a rugat să te inițiem în obligațiunile noastre creștinești.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ea o întrerupse.

— Mâine.

— Mâine? se mirară toate curioase.

— De sigur.

— Dar nunta şi mirele tău?

— Uf, făcu ea plictisită, mi se cer prea multe deodată.

Şi încetară cu indiscreţiile, începând să se sinchisească însfârşit şi de prezenţa mea.

Când eşeam pe poartă, să mă duc spre casă, după truda şi neplăcerile ce le întâmpinasem în şcoală, un domn îmbrăcat în negru şi o doamnă tânără de tot care purta ochelari, stăteau în dreptul staţiei de tramvai. Când mă văd eşind, se întorc spre mine şi-mi es înainte. Îi vedeam pentru a doua oară, stând în acelaş loc şi aveam intuiţia, că aşteaptă vre-o elevă s'o conducă la ea acasă. Intr'adevăr aşa era. Poarta şcoalei se deschise şi Rahila veni spre ei. Imprejurarea făcu să ne oprim cu toţii în loc şi tânăra doamnă cu ochelari, îmi adresă cuvântul:

— Părinte Andronic, îmi daţi voe? Vă caut de mult să vă rog un lucru. Nu încape îndoială că bunătatea D-tale ne va ajuta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Desigur, răspunsei, e datoria mea, bunătatea onorează pe om.

— Saiedin, Saiedin, strigă ea pe tânărul însoțitor. El veni, dar nu-i putui distinge fața din cauza întunericului. După accent, se vedea însă că era de curând în România. Imi spuse chiar că deabia venise din Cairo.

— Avem nevoie numai de D-ta, spuse el ca să mă prevină și îmi deslușì îndată de ce era absolută nevoe de mine.

Rahila deschide ochii mari, observ că-i are de aur, obrajii foarte palizi și un medalion sfânt la gât. Mă privește cu aer speriat.

— Nu e nevoe de violență. Logodnicul ei dorește s'o treacă la creștinism după nuntă și ea e surprinsă de noutatea lucrului. Nu ați putea-o primi diseară la Dvs., s'o sfătuiți blând și cu răbdare?

— Doamne, în mijlocul câtor complicații ești nevoit să trăești, îl întrerupse Doamna cu ochelari. Nu vrea să i se spună că a luat în căsătorie o evreică.

— Ce idee fixă! zise Rahila deodată.

— Și Botezul... îl vei face D-ta, îmi spuse Saiedin, nerăbdător și respirând cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

putere.

Ne despărţirăm.

Paşii mici suiau în sus pe stradă sgomotos ca şi când ar fi apăsat pe ţeasta capului meu.

Nu mi'ar fi trecut prin minte, că o întâmplare de felul acesta, mă va lăsa aşa de nedumerit. Nu mult după aceia, eroii mei luară forme disproporţionate în imaginaţia mea, cum iau norii câte odată figuri de om pe cer. Cine erau ei, şi ce vroiau de la mine? Acesta nu era un botez banal, cum făcusem în anul acela peste două sute. Involuntar mă gândii la tot ce creerul oamenilor poate inventa spre schingiuire. Mă gândii la Rahila. E poate vreun şantaj prezenţa ei la biserica nouă? Citisem cu câte-va zile înainte o notiţă într'un jurnal de seară, unde eram acuzat de complicitate cu statul român, pentru încorporarea a cât mai mulţi străini în biserica oficială de stat. Tineretul influenţabil, atâţia spioni, ziariştii, fanaticii ăştia cu sângele îmbâcsit de fantezie, sunt în stare de orice.

Evreii? Ce nervuri sub toate înfăţişările pe glob! Nu 'ncape amăgeală. nebunule

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părinte, ei nu șovăesc o clipă când un frate de al lor e în pericol de pierzare, se duc țintă la el, ridicându-se cu mult deasupra noastră. Putințele lor sunt doar omenești, deși desfăcute unele de altele, își pierd pentru ochii sterpi, imagina de vast telegraf terestru. Îi cunoșteam bine eu? Nu, dar printr'un capriciu de idei comparai națiile între ele. Dobrogea răsări înaintea mea și o nostalgie inexprimabilă. Mă legăna gândul cu o tainică mâhnire în vreme ce amintirile copilăriei îmi comunicau senzații de disperare care ținură un ceas întreg.

Fusese o predestinare, ca întâia mea călătorie să se petreacă acolo, în mijlocul turcilor, liberi și fericiți în supușenia lor? Atunci nu pricepeam nimic. Acum însă socoteam totul cu atâtea ciudate frământări. Țin minte, uite toate merg alături și pline de vlagă, amintirile fugare — scot capul pe fereastra vagonului și văd marea. Înfiorat de noutatea vederei, creerul meu de copil răsfiră trudit cuvântul „mare" să-i afle adevăratul lui început. Literile tremură scânteetoare: bărci, vapoare, oameni, case, se înnecă în fumul albas-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru și o lacrimă de spaimă, un ornament mic se așează fără zgomot pe inima mea și rămâne acolo ascuns pentru toată viața.

In prima dimineață, toți copiii ne trezirăm asurziți de isbirile apei în dig—ce clipe de frică amară, ce lucru plăpând un copil sguduit de natură!

Lumina tropicală mă pătrundea prin pleoape, curiozitatea nu-mi dădea pace și mă dusei în vârful picioarelor să văd dacă e ziua adevărată.

Ridicai un colț de perdea și atunci văzui primul răsărit de soare din viața mea.

Minunea era atât de mare, că rămăsei cu mâinile încleștate pe marginea ferestrei. Și când cei mari se deșteptară, găsiră patru copii mirați, cu ochii departe pe apă și cu obrajii roșiți de aurora care însângerase spațiul.

Casele turcești și curțile lor! Mai ales curțile încărcate de floarea soarelui, îmi dădeau absurd iluzia unor vaze naive de pământ galben, aliniate stângaci pe marginea drumului de fier. Fetele mari și mici de turc cu basmalele înflorate, părul roșu împletit în șase-șapte coade parcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ar fi șiruri de mărgele și exotismul ca o greșală în privirile lor... Ah! dar gândurile s'abat asupra mea parc'-ar fi pasări de pradă. Să le lăsăm, să le lăsăm.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bate cineva în uşă, desigur Saiedin.

Îmi veni un gând ciudat, unic în felul lui. Dacă l'aş zgândări puţin? Nu-mi spusese în stradă că el e conştient de comoara pe care au moştenit-o dela evreii străbunici? Pe întuneric se scuturase, când însoţitoarea lui îmi spusese că logodnicul Rahilei vrea s'o treacă la creştinism.

Solemnitatea cu care i-am răspuns atunci, l'a silit să tacă. Îmi închipui obrazul desgustat şi asiatic la propunerea mea.

Figura nu i-o reţineam şi deschisei sgomotos uşa...

Saiedin era european şi atât de fin, că rămăsei uluit. În locul semitului cu perciuni, pe care-l aşteptam, tânărul student venea cu pălăria cenuşie cu bordurile largi, sub care ochii verzi de pluş păreau undele mici captive din Iordan.

Îi urmăream ţinuta elegantă. Totul mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

impresiona la el, mă influența cu succes să-mi pară din cale afară de simpatic și să-mi dea o impresie nouă și străină. Ciudat obraz de Crist! Simțimântul acesta face să-mi vibreze vocea ca în fața unei revederi.

Îl las să vorbească în timp ce-l examinez în tihnă și simt parcă încet, încet un fel de indispoziție. Nu știu de ce, vocea lui prea blândă pentru un bărbat, figura făcută pentru jertfă a tânărului israelit, sau egoismul ascuns cu care căuta să ție pe Rahila în religia ei moștenită?

Deși vorbea frumos curgător, totuși vocea lui mă iscodea ca un spion. Îmi repeta încet cu o nervositate oprită:

— Nu, nu, pentru nimic în lume nu trebue influențată în acest sens.

Curiozitatea îmi fu întețită. De ce nu spuneau pe față ce socoteli aveau? Ce înseamnă această șiretenie? Imi veni brusc în minte gândul de a fi îndrăzneț, îmi mângâiai intenția goală și spusei:

— Ea însă vrea cu tot dinadinsul—așa mi-a declarat. Sunteți de bună seamă plictisit de această hotărâre a ei. Îi sunteți frate?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O nu, dar noi trebue să luptăm cu toţii pentru acest lucru.

Ochii lui plictisiţi, îmi dădură o impresie de nereuşită. Va să zică, nu-i era nici rudă de aproape şi tot vroia să-i impună părerea lui. Încolţi deodată o minciună în capul meu, minţii fără intenţie, fără să vreau, fără răutate:

— Controlul Dvs. mai ales, asta o face să se despartă prin religie de toată rasa.

— Poate, răspunse el sec, n'am nici o idee de socotelile ei intime. De altfel daţi-mi voe, părinte, eu sunt fiul lui Abraham Gamaliel...

— Al rabinului Gamaliei? Intrebai eu mirat.

El se sculă în sus speriat de violenţa vocei mele.

Înţelesesem perfect ce era cu Rahila. Tatăl lui Saiedin, curtenitorul care hotărâse statul într'o noapte să dea comunicate surprinzătoare, controla orice subiect evreu, până la cele mai neinsemnate mişcări. Evreii, rudele de aproape ale Rahilei, nu găseau obişnuit să refuze pe faţă dorinţa mirelui; dar cu o îndârjire profundă doreau neclintirea Rahilei, ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe cel mai mare lucru din lume.

Atâta răutate între oameni, n'am crezut, că într'o zi, voi avea-o ca mărturie. Pentru a-şi da însemnătate de protectori ai fetei, sunt în stare să-i distrugă şi ultima picătură de conştiinţă şi de cinste faţă de acela care o hotărâse la acest pas. Sunt dator s'o înştiinţez şi martor mi-e Dumnezeu, dacă nu o voiu lăsa să-şi aleagă singură religia şi protectorul.

Tânărul se ridică. Ascultă cu atenţie cuvintele mele din urmă, şi după ce salută, cu paşii rari se dădu jos pe scară. Eram liniştit şi simţeam că am făcut ceva de căpetenie, dându-i recomandaţiile, pe care eu însu-mi le voiu păstra cu sfinţenie. I-am vorbit apăsat, mai mult necesar decât logic. Poate e nevoe de un mecanism foarte simplu pentru a descurca ideile complicate care alcătuesc viaţa acestor credincioşi. Ce bun moment pentru mine! Caută ei vre-un privilegiu în religie? Vor lumina ei deodată sufletul rămas sărac al rasei, în urma atâtor lupte? Eu însă sunt aci. Să le arăt să vadă e greu. Dar mă vor auzi. Forţa vitală îmi dărueşte cuvinte pe care le strig şi mă diferenţiază com-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plet de cei ce gândesc multe și n'au curagiul să se exprime. Știu, ideia e prea mare pentru un singur om, dar să încercăm. Va da încercarea mea, semnificația fugitivă și relativă a marilor probleme nedeslegate? Sau acest punct intelectual, va pune îndoiala în stăpânitorii celor două tabere? Atunci ostili cu toții, îmi vor arunca pietre în obraji, din cauza atâtor adevăruri omenești, pentru care mașina mea cerebrală, n'a găsit încă obstacole?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un roiu de gânduri deslegate, aleargă în creerul meu să mă ameţească. Uitasem complet rolul meu de preot.

Acum mă trezeam analizând cu încăpăţinare sufletul Rahilei şi a lui Saiedin. Nu! strigai din răsputeri, nu e momentul să las o fetiţă fără experienţă, prada atâtor lacomi de izbândă" şi deodată situaţia mea din lumea bisericească se arată mai limpede şi mai curată ca niciodată. Deacum încolo şeful din „Biserica nouă" are şi el un ideal. El se personifică în fiinţa Rahilei. O dac'aşi isbuti acum! Nu-mi puteam repeta exerciţiul ce-l voiu face cu sufletul ei virgin — o să renunţ la orice accelerare, numai spre a o face să întâlnească biserica şi preotul, cinstit şi expresiv.

Voiu fi puţin pretenţios, mai puţin ca orice părinte, îi voi lăsa o libertate ab-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

solută, voiu lăsa-o în voia soartei, pentru a putea câștiga din lume moneda cu care să poată plăti drumul către Domnul.

Mă uitai în jos pe scară. Saiedin nu coborîse încă.

El se oprește la fiecare treaptă, cercetează pereții, apoi mașinal pune mâna pe butonul electric și stinge lumina. Stă pe loc un minut, în semiîntunericul din sală, o făclie slabă d'abia mai rămăsese jos la intrare. Se uită în toate părțile, ascultă cu atenție, apoi se așează pe una din trepte.

Două, trei, patru persoane suiră spre apartamentul meu, unii remarcându-l, alții nebăgând în seamă străinul inoportun. Dar nici unul din poporul care suia și scobora nu aprinse lumina. Nici eu. Îl lăsai să creadă spre sfârșit, că e casa pustie și noi poate ne-am culcat. Din când în când priveam din spate statuia neclintită. Știa precis că în seara aceia Rahila avea nunta și că trebuia să vie pentru chestiunea ei religioasă. Se turburase și totuși acum nu se mișca. Ce lipsă de curiozitate, ce sânge lent! Să se turbure pentru soarta unei femei, pentru un lucru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atât de neînsemnat! Două ore de când sta pe loc, două ore cu membrele în nemișcare, cu pălăria înfundată până la ochi urmărind un punct fix. Ce fantezii își croiau drum și luau poate forme vii sub fruntea lui inteligentă? Mă întrebai de o sută de ori plimbându-mă agitat dealungul geamului, dar nu găsii cuvântul salutar.

Iunia mă surprinse veghind și mai ales șoptind cu Anghelina. Nedumerită, vru să știe repede fără ascuns ce am de vorbă cu femeie, așa sec în mijlocul nopții. Dar mai ales azi eram hotărît să nu spun Iuniei, ce aveam de gând să fac. De altfel văzuse ea din capul locului că eram preocupat de o idee însemnată și în asemenea ocazii zadarnic insista. Spusesem Anghelinei să nu-mi încue poarta, căci aveam de gând să-mi fac plimbarea după cină, pe care azi o pierdusem. Și la urmă o voiu încuia cu mâna mea.

Pe Iunia căutam s'o feresc de spaimă, căci nu visa decât răpirea mea de către părinții și frații mei de lângă ea și din mijlocul îndatoririlor preoțești. Toată viața o va urmări ca o remușcare hotărîrea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mea de a mă face popă. Era luată cu totul de poveştile ce umpleau capetele vecinilor, că familia mă consideră mort, din ziua de când am făcut această căsătorie, pentru care am recurs la splendoarea cerului, a îngerilor şi a tot ce formează sufleteşte biserica. Mă încălzeam ascultând propriul glas al fraţilor mei în fanteziile vecinilor; dar niciodată nu mă gândisem că m'am distrus ca om, trecând la preoţie. Ei nu m'au înţeles nici atunci, nici acum. Nu vedeau existenţa colosală pe care mi-a creiat-o această carieră? Plus liniştea exterioară. Nu mai pomenesc pe supraomul permanent, apostolic pentru restul lumei.

Iunia dormea de mult, când auzii un sgomot neobişnuit la poartă, o maşină. Deodată uşa dela scară se trânti violent şi cineva urcă pe nerăsuflate treptele. Saiedin sări în sus ca ars, alergă în jos şi după un timp destul de lung urmă o luptă cu uşa pe care o încue cu cheia pe dinăuntru, apoi strigă de mai multe ori cu gâtlejul strâns de emoţie:

— Rahila! Rahila!

Ecoul se lovi de tavanul clădirei, fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meia se opri din goana ei, el o atinse ușor de umeri, iar ea încercă cu multă greutate să-și ia un aer de indiferență:

— A, spuse ea, ești tu Saiedin?

În vocea ei, în ochii ei, era un ton plângător, rătăcit, toată prezența ei se agăța ca un refugiu de această întrebare. El lăsă privirea înăsprită în jos, se apropiè mai mult de ea și smucind-o de umerii încălziți, îi strecură glaciala întrebare:

— De ce m'ai mințit?

Ea cunoștea bine întrebarea, îi văzui toropeala în dosul rochiei zburătoare, își dete părul pe spate și casca de beteală din capul ei străluci. Saiedin se apropiè mai tare de ea și o întrebă în obraz cu ură:

— De ce m'ai mințit?

Ea nu mințea. La început n'avusese nici o teamă, dar acum totul se încurca în creerul ei. Logodna, nunta, bărbatul ei și mai ales brutalitatea cu care fusese isgonită din intimitatea lor nupțială. Ce se petrecuse? Am aflat mai târziu, ce grea personalitate purta ea în noaptea aceia în spate. Soțul Rahilei își păstrase în ciuda modernismului datinile strămoșești. Poate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chiar pentru asta își alesese o femeie de șaptesprezece ani. Alaiul nunței în întuneric nerăbdător aștepta glasul soțului, anunțând fecioria miresei; ca apoi în zgomote și cântece obscene, să ridice imn virginității. Dar ușa se deschise ca o gură de iad și Rahila fu asvârlită în mijlocul tuturor gurăcască ce alcătuiau ceremonia. Nunta avusese loc la moșia mirelui aproape de București. Ca protestare el dădu ordin în gura mare ca doamna să fie recondusă imediat în oraș. Mireasa mică tremură, privirile scăpărătoare se implântau în carnea ei. Ochii bărbaților sticleau de răsbunareca niște săbii lucitoare la atac. Femeile o acoperiră, trecu din mână în mână ca o jucărie ușoară, o alungară de teama altui joc umilitor, fiindcă pedeapsa femeiei s'a moștenit prin imitație și bărbatul își trăește anonim legile lui excesive. Femeia e a lui și când mirele Rahilei se văzu frustat atât de insolent de o copilă, furia lui n'avu margini. Ar fi sfărâmat-o, dar sgomotul de afară îi sugeră o idee. Deschise larg ușile și-o aruncă în mijlocul câmpiei.

Saiedin aștepta melancolic de mult la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mine; vorbisem doară de cu ziuă. Când veni alunecând ca o insectă strălucitoare şi umbrele negre de vorbe nedesluşite în gura ei, el înţelese din stinghereala ei situaţia Rahilei.

Ah, această independenţă luată de ea singură, îl pătrunse ca o lamă ascuţită din cap până în picioare. Ea trecu repede pe lângă el, dar vocea necunoscută a mirelui, nevoia lui de a o înfrunta, se oprea pe inima lui ş'o sfâşia. O ajunse din urmă ş'o opri, o prinse sălbatic de umeri şi'o întrebă din nou:

— De ce m'ai minţit?

Marea ei tinereţe o chinuia, ar fi dorit o vârstă dublă, când stăpână şi autoare a cuvintelor; i'ar fi răspuns că nu l'a minţit şi nici n'a bănuit ce preţ pun ei pe o clipă atât de nelămurită. Din devastarea complectă a sufletului, ei nu-i rămăsese decât corpul în mâini. Ridică ochii spre el, dar seninătatea şi copilăria din privirea ei, îl scoase din fire. A nu, această femeie a furat încă un lucru la care n'are dreptul. Dulceaţa ochilor violă spiritul lui înflăcărat şi exasperat începu s'o pălmuiască cu furie peste obraji. Copila

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încremeni, nu mişcă din loc, aşa de mult îi tremurau picioarele.

— Şi tu? Spuse ea cu o voce atât de plină de durere... Işi înghiţi lacrimile şi rămase înţepenită pe loc.

Trebuind să stea în picioare, să alerge, să răspundă la tot ce o interesa, prăpădită de atâtea evenimente neaşteptate, se îngălbeni deodată şi îndoindu-i-se picioarele căzu jos subţiindu-i-se puterile.

Saiedin se repezi şi'o ridică în braţe. El nu-şi putu stăpâni două lacrimi care veneau furiş, pasionat, sub genele lui negre şi strângând cu putere plăpânda lui povară, sufletul îi se umplu de adoraţie. Ah oamenilor ce complicat e sufletul vostru!

Când Rahila îşi veni în fire şi văzu pe Saiedin cu obrajii lipiţi de picioarele ei şi cu ochii strălucitori de plâns, îl întrebă:

— De ce ai făcut asta?

Iar el cu privirea departe îi răspunse:

— Pentrucă femeia trebue să fie nepătată ca un crin când cere ospitalitate în căsătorie.

— Dar voi? Răspunse ea plină de cuvinte.

Şi astfel se termină noaptea ei de nuntă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iunia mea era inteligentă? Nu am dreptul să mă întreb, era doar o dorinţă pe care mi-o exprimam fără voie, ori de câte ori regăseam în actele ei două feluri de reuşită şi regulat îl alegea pe cel mai prost.

Trecuse un timp, un timp încântător de lung dela prima noastră întâlnire. Atunci capul îmi era ameţit de mulţumire, bucuria mă năpădise că de acum nu mai eram singur. Cred că nimănui nu i-a venit în minte să controleze intenţiunile ei de atunci, din potrivă studenţii o acuzau de poză. După câte auzisem, ea urma teologia, ca apoi înarmată astfel, să aibă acces în închisorile de femei, cărora să le poată ţine predici originale şi însufleţite. M'a încordat surpriza în faţa uneltirilor ei, dată fiind calitatea tuturor studentelor contimporane.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Plin de speranțe și mulțumiri, preocupat întotdeauna de om, găsind în ea cu atâta îmbelșugare surprize care se succed, vroii cu tot dinadinsul să-mi pun planul în aplicare. Dacă într'adevăr femeia aceasta avea atâta preț, eram salvat. Siguranța că voiu fi la adăpost de decepțiile vieții, pentru vreme în destul de îndelungă, mă pătrundea așa de mult, în cât făgăduii Iuniei să trec și eu cu ea la teologie chiar în primele zile de la întâlnirea noastră.

Simțimântul siguranței mă transporta, eram plin de recunoștință față de univers, că am descoperit mijlocul prin care să mă apropii frățește și ideal de om.

Trebuia totuși să înștiințez despre părăsirea celor doi ani de drept și filozofie și pe părinții mei. Trebuia să le arăt că au de-a face cu un fiu cumsecade. Ce au să-și închipue? Căutam în minte toate parantezele pentru explicație. Inainte de a le expune hotărârea mea, mă gândii că ar fi bine să fac portretul Iuniei, ca pe al unui obiect de valoare. După aceia intrai direct în subiect.

Tata privi întâi tavanul rostogolind fu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mul de ţigară, apoi privi persoana mea. Mi se păru că înalţă umerii cu un aer de dispreţ.

Mă jigni.

— Ce dracu! bagă bine de seamă, exclamă el. Sunt oameni anume făcuţi pentru preoţi. Biserica e o şarlatanie!

Apostrofa avu un efect covârşitor asupra mea. Fiecare cuvânt al lui oricât de arbitrar, în mintea mea tânără şi entuziastă, luă formă de iertare. El nu-şi dădea seama că din necugetarea lui se ridica biserica, albă şi curată cum se înalţă firavă şi dreaptă floarea de nufăr deasupra bălţilor infecţioase.

— Iată-te ajuns şi unde prevedeam, zise el ridicându-se ameninţător azvârlind ţigarea. Te lepezi de ai tăi, de viţa ta boerească pierzându-ţi viitorul pentru o femeie.

Dacă ar fi avut ani mai puţini, l-aş fi umilit fără remuşcare.

— Iunia nu e o femeie ca celelalte şi boieria nu mă interesează.

Socotii că el nu poate gusta valoarea cuvintelor mele, făcui un semn indiferent din cap şi plecai.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi totuşi... în decursul anilor, ea îşi părăsi unul câte unul darurile cu care îmi eşise înainte, fiinţa selectă.

In primele luni de căsnicie, actele noastre se petreceau cu atâta sinceritate, în cât adevărul în casa noastră devenise jalnic. Eu însu-mi speriat de goliciunea lui, hotărăsc într'o zi să vorbesc Iuniei despre aceasta:

— Viaţa nu e complect definită, îi spusei eu. Ea deţine de obiceiurile oamenilor la un loc. Să ne ferim de a ne pune în conflict între noi.

Ea dând importanţa unei lecţii răspunse:

— Nu mă importă legea voastră colectivă.

Eu însă mai aveam ceva de spus:

— In viaţa reală femeile care-şi fac o putere din ideile lor, exteriorizează o lipsă de armonie.

Iunia se întoarse cu câtva timp în urmă, când era preocupată de imbolduri mari, şi-mi răspunse râzând:

— Vai, tirania legăturilor sociale! şi după o pauză: Deci pentru ca sufletul femeii să fie definit, trebue redus unui singur element, bărbatul!—şi mă examină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

curtenitoare de câte-va ori.

— Nu e vina mea, nici vina părerilor generale, îi răspund eu dezarmat, asta probează că nu toţi oamenii şi-au luat angajamente ca tine, în ce priveşte definiţia sufletului. Şi nu e tot, urmai eu îngrijorat; dar ea apropiindu-se curioasă îmi puse o întrebare muşcătoare:

— Pot să te întreb ceva? Care e partea ta de suferinţă în definiţia mea?

— Vrei să ştii? Ei bine eşti hotărâtă să pui veşnic obstacol destinului meu de bărbat?

Tonul meu de proastă calitate a făcut-o să nu mai râdă. Şi-a schimbat vocea şi după ce m'a privit cu două feluri de ochi:

— Dar cine sunt eu să pun stavilă unei vieţi? Crezi tu că n'aş da-o pe a mea fără condiţii pentru tine?

Fundamentul femeii! Câte cuvinte împodobite ca să-mi dea dovadă de dubla ei individualitate!

— Eu ştiu, îi spusei deodată oprindu-mă din mersul agitat, eu ştiu că atâtea evenimente din trecutul tău, te obligă să-mi vorbeşti fără bunăvoinţă.

Ea se uită mirată la mine când mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

auzi vorbind astfel şi nu-mi mai răspunse.

Eu atunci considerând motivele tăcerei interesate, mă revoltai într'atât că numai avui margini.

— Refugiul, prin tăcere, mi se pare laş. Numai o femeie e în stare să se despartă de trecut printr'un singur fapt.

Dar ea răspunse liniştită privind în altă parte :

— Trecutul, despre care vorbeşti, pare a ocoli o patimă. Şi dădea din cap ca în faţa unei descoperiri mai vechi. Trebuia de la început să mă închid în tăcere, cel puţin acolo eram în proprietatea mea. Că nu pricepi un lucru atât de simplu e natural bărbaţilor, să nu mai vorbim.

Şi n'am mai vorbit niciodată despre asta. Dar am văzut de atunci, că oamenii, luptând să dea vieţii o formă cât mai perfectă, recurg la regule contrarii.

Mă uimea însă Iunia.

Cu cât încercam să controlez construcţia ei intelectuală, cu atât mă încurcam mai rău. Eram încredinţat că nevasta mea era de o valoare deosebită, dar din când în când simţeam nevoia să mă opresc din meditaţiile mele obişnuite, încurcat de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

câte un act de al ei cu înfățișare puerilă. A fost o perioadă când eram pe deplin nedumerit. De acum încolo, n'am de ce mă teme, se vede că astfel e femeia, copil în fond și totuși gravă în relațiunile cu noi. Intr'una din zile a venit în curtea noastră un comisionar cu un pachet în mână. Pachetul era potrivit, învelit în foiță colorată — părea o cutie de o jumătate de metru, groasă cât un Larousse.

Mă hotărâsem de mult să privesc lucrurile în justa lor lumină și mai ales a tot ce făcea nevasta mea, dar omul acesta străin, care nu voia să dea nimănui obiectul decât ei, mă enervă.

— Poți lăsa pachetul, zisei omului întinzându-i câte-va monede din buzunar.

— Știu părinte că-l pot lăsa, dar așa am ordin, și mă privi râzând.

Nu cunoșteam eu oare, ce înseamnă privirea lui sfredelitoare? Când veni Iunia și iscăli de primire, mă făcui că nu bag în seamă roșața ei subită din obraji.

— Niște broderii de la o prietenă, îmi spuse ea și intră repede în odaie.

De ce această explicație?

Am așteptat ora când să pot cerceta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fără martori dulapurile ei. Urâţenia faptei nu mă înspăimânta de loc. Găsind pachetul printre rufele subţiri, începui să rup hârtiile şi să forţez încuetoarea cutiei. Pentru ce eram înfierbântat? Obiectul curiozităţei mele era o păpuşe de porţelan.

Aşa era moda.

Firește că am trecut peste faptul că toate visurile noastre se concentraseră în imagina asta perfecţionată, dar nu şi peste faptul că Iunia lua în serios deghizarea ei de femeie matură. Am crezut multă vreme, că păpuşa este destinată pentru vre-o onomastică, lucru care mă îmbărbăta desigur — însă ea o păstra cu o încăpăţinare curioasă; ca pe un talisman cu puteri deosebite. Am surprins-o de mai multe ori giugiulind-o chiar, ca pe o persoană, în speranţa vre-unui vis de izbândă, bănuiesc.

— De ce să n'avem un copil? îi spuneam întristat deodată?

— Sunt atâtea pricini, răspundea ea. Nici nu vreau să aud.

Nu slujea la nimic s'o demasc; din când în când eram asaltat de ironii pentru ea; dar n'aveam decât să fiu îngăduitor pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

slăbiciunile ei, eu însumi aveam destule.

Rezerva pe care mi-o impusesem de când eşisem preot îmi oprea strigătul mâhnit al cugetului meu. Ştiam, oh ştiam cât se poate de bine că inspiraţia ce venise Iuniei să urmeze teologia se datora spiritelor abjecte ce se făceau în casa tatălui ei la adresa spiritului universal şi contrazicerea era caracteristică ei. Dumnezeu! Oh Dumnezeu! Natural, se amăgise singură pentru nimic. Cine-i garanta că acestea nu sunt decât vorbe? Acum avea altă bucurie, îi veniseră cu seriozitate în minte minunile spiritismului. Nu putea fi la urma urmei răspunzătoare de gândurile vagi, fugare, mai ales că lumea toată era pe jumătate răpusă de ideia modernă. Spiritismul se flutură ca un drapel nou deasupra omenirii. Se gândi deodată că ar putea cere mai bine şi fără zăbavă, cine ştie, spiritelor, ceia ce n'ar îndrăzni să ceară aceluia de care n'avea noţiune.

Fie ce-o fi, asta e bănuiala mea—deşi, numai gândind, inima îmi svâcneşte în piept de teamă. Şi iată-mă în posesia încă a unui secret al sufletului ei. Dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aș putea măcar să intervin! Din obicinuință și fără să zăbovesc pe gânduri mă duc într'o zi în odaia ei. Ea rămase rece și neclintită cu mâinile lipite de alte câteva persoane așezate în cerc în jurul mesei. Când întoarse capul și mă văzu, mă întrebă indiferentă, așa ca și când ar vrea să știe dacă plouă afară:

— Am păcătuit cu ceva?

— Câtuși de puțin, răspund eu încurcat. Dar ar trebui să implori pe dumnezeul și părintele nostru în chipul cel mai simplu, fără fățărnicie.

— E obligatorie sinceritatea observ, zise ea ridicându-se, dar numai pentru întâlnirea cu spiritele. Și mă conduse surâzând politicoasă până la ușă cu vorbele: fugi că le gonești cu neîncrederea ta.

— Au ele nevoie pentru a veni în ajutorul nostru de încrederea sau neîncrederea oamenilor?

— Nu pricepi nimic. Obiceiul tău să te amesteci în chestiuni deosebite de biserică.

Cu o îndârjire profundă, trecea de la teologia care o înnobilase, la spiritism, considerând ocupația ei drept cea mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

genială inspirație de pe glob. Eu gândii căutându-mi cuvintele. Ce de energie! Câte timpuri vor mai trece până ce omul ca un univers ambulant nu va mai fi constrâns și își va pune sediul în orice colț de haos, nesubordonat de construcția pur pământeană? Spiritiștii susțin că în toate timpurile oamenii n'au fost subordonați pământului. Asta îmi impunea și Iunia să văd. Dar se poate spune aci un cuvânt trainic?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'o zi de ploaie, mizerabila și mușcătoarea plictiseală mă vizită din nou. Dar nu plictiseala, lipsa de ocupație, banala senzație musculară, ci un sentiment de teamă, o nostalgie unită cu dorinți imposibile de împlinit, care stârpește atâtea mii de vieți pe glob în fiecare an. Asta nu e neurastenia, asta e putința mea prea mică pentru tot ce-mi pune la îndemână necuprinsul.

Cunoșteam omul izolat în deajuns, dar dacă aș analiza mulțimea? Gustul meu? Socoteam că astfel voi umple golul care pătrundea ca o exalare toxică în mine, prin toate încheiturile. Ah colectivul, mișcările masive ale curentului de umanitari! Eram un suflet suveran și vedeam omenirea de sus. De data asta o vedeam ca un obiect mult mai interesant. La început o privii cu prietenie și curiozitate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar înainte de a lua întâietate ideile mele independente, regretai entuziasmul. Fui revoltat, prima impulsie fu s'o distrug. Mulțimea asta blama morala și necesitățile ei sociale, strigând răsbunare, răscolind existența individuală, incendiind construcțiile virtuților noi. Mi se păru agresivă și felul cum obliga omul să realizeze toate posibilitățile sângeroase din el, mă stingheri amarnic în cutezanța mea. Simțeam cum sufăr. Eram foate singur și tristeța mea era cu atât mai mare, cu cât îmi găsisem când-va un tovarăș pentru viață; care acum plutea singur în apele simbolice ale spiritismului. Cu nevasta mea încetasem orice comunicare intelectuală și astă-zi mi-ar fi fost teamă s'o înspăimânt cu mintea mea înfierbântată și împânzită de atâtea visuri.

Intre timp vine Iunia și mă surprinde fără să fi putut încă eși din amăgeala mea.

— Ai auzit, zise ea, despre legenda care s'a născut în jurul tatălui lui Saiedin?

— Da am auzit spun eu, dar nu trebue dat importanță acestor fantezii. Ce-mi pasă de magicienii și scamatorii lor? Eu am un singur scop, acela de a scăpa pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rahila şi de scenele umilitoare, la care se supune mica fiinţă, pentru câştigul unei libertăţi cât de mici, cât de neînsemnate. (Mă gândeam la noaptea ei de nuntă).

Iunia însă urmă fără să-mi dea atenţie:

— Nevoia de a fi simpatizat de ei, nu-ţi poate ordona o anumită purtare?

— Care, draga mea?

— Aceia de a te face că nu-ţi pasă de ascunzişurile lor.

Credeam că se gândeşte la Rahila pe care din noaptea aceia n'am mai văzut'o nici unul dintre noi.

— Două săptămâni de cercetări! Nu-ţi sugerează dispariţia ei, vre-o crimă inconştientă şi groasnică?

Iunia începu să râdă în faţa unei asemenea naivităţi.

— Andronic, fii serios! E o simplă evadare în centrul lumii. Hotărât, această femeiuşcă vrea să intre în bătălie cu viaţa.

Ştia Iunia ceva? sau numai instinctul ei desluşit vorbea, acel instinct femenin mlădiu, care are mai multe posibilităţi de precizie, decât judecata bărbatului, masivă ca un drug de fier. Era lumină multă şi ziua clară ca un geam. Orice sgomot acum,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ar fi spart-o în mii şi mii de bucăţele, inundând calmul după amiezii, într'o stridentă sinfonie. Mă abătusem din umbletul meu, ca să culeg un braţ de ierburi crescute furiş în culcuşul garoafelor tinere. Mai de grabă le dau un colţ de grădină numai lor. Să crească până la cer! Nu pot admite insolenţa acestor parazite, care înnăbuşă cu majestatea lor eftină, modestia surâzătoare a păhăruţelor de catifea. Când ajunsei în dreptul merişorilor aliniaţi, văzui hotărât o formă înaintând înspre noi, o zării cel dintâiu:

— Saiedin! Zisei eu dând drumul ierburilor din braţe.

Surprins de figura lui neorânduită mă minunai: Ce i s'a întâmplat? E bolnav?

Imbrăcămintea lui, părul nestrâns, mâinile, mersul, trădau o suferinţă imposibilă. Mergeam foarte încet înspre el respectându-i tăcerea. Saiedin la început stângaciu, dar mai târziu stăpân pe el, povesti întâmplările din ziua de când nu-l mai văzusem. Nimic nu convine unui prieten după o despărţire decât să-l laşi să vorbească. Te ascult prietenul meu, ţi-aud vocea tremurând parcă cerând ajutor unui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

post de incendiu. Niciodată nu mă preocupase într'atât valoarea vorbelor ca acum. Eram atent la detalii, atât părea de tristă şi neaşteptată soarta omului oricât de mare ar fi el şi ori după ce scop ar pleca. El nu presupunea că întâmplările lui personale ar fi putut aduce disperare în sufletele de altă origină. Puţin îi păsa la urma urmei. Tragedia se împlântase, atât de adânc în viaţa lui, în cât rana pe care i-o provocase îl făcuse cinic şi îndrăzneţ. Îşi scoase pălăria abia acum. O ghemui în mână, o puse în cap, iar o scoase, iar o ghemui şi deodată speriat de torentul de vorbe care îl năpădea, se repezi spre poartă. Iunia îl opri în loc, dar el se dete la o parte şi cu vocea departe de a fi prietenească, ne strigă două cuvinte fără sens, care ţineau pe loc o furie oarbă:

— Vă urăsc!

Repetă de mai multe ori aceleaşi cuvinte. Iunia se uită la mine speriată. Desigur, bietul om înnebunise! Eu aşteptai un moment; nu se putea să fie acesta ultimul lui cuvânt. El făcu o mişcare să iasă, apoi îşi dete seama şi se întoarse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din drum. Era palid și tot mai agitat. Genunchii i se înfipseră aproape în marginea băncei și cu vocea umilă, plină de spaimă și de mâhnire mă întrebă:

— Spuneți-mi unde e?

— Cine? Se miră încă odată Iunia.

— Rahila, femeia răzbunătoare...

Unde și dece plecase și dela el? Ce cauză stârnea în ea această mobilitate extrafemeiască?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste drum de casa mea, era o clădire mare, care rivaliza cu un minister. Firește ea aparținea unui om bogat. Fusese negustor și lumea din cartier îi zicea acum hagiu. Expresia desgustătoare a hagiului mă stingherea de multe ori. Mă simțeam impresionat în fața figurii lui respingătoare. Imi venea în gând trupul lui fleșcăit și lăbărțat. Nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte să-l insult pentru averea imensă, dar era vădit lucru, că nu avea dreptul, la fetițele tinere care eșeau dimineața dela el. Fără să fiu un om aparte, firea mea cinstită respingea gândul acesta.

Murdărit și înjosit în ochii mei, săptămâni de zile refuzam să-mi îndrept privirile spre curtea lui. Primăvara mi se împuțina dela sine vederea, căci liliecii lui aveau obiceiul plantelor agățătoare. Bucheţelele albe se suiau până în vârful

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gardului şi de acolo poleite de soare ca o ceată de copii rumeniţi, ridicau şi ascundeau capetele în dosul grilajului, după ce priveau strada furiş.

El eşea în fiecare dimineaţă în uşă, îmbrăcat în halatul favorit vărgat cu multe culori săgetătoare. Ii vedeam toate detaliile îmbrăcămintei, până şi papucii brodaţi cu mărgele pe care îi purta numai pe picioarele goale. La început am crezut că e o întâmplare, mai târziu m'am convins însă de două lucruri: întâi că urăşte ciorapii şi al doilea şi cel mai însemnat, că simţea nevoia catifelei papucilor aproape de epiderma lui păroasă. Se vede că era singura mângâiere nediscutată, la care avea dreptul acest om nesuferit. Când deschidea ferestrele vedeam cu mult sânge rece luxul orbitor din casă. Bronzurile în mărime naturală îmi reaminteau diavolii din biblia mea.

Mă stăpânea gândul că e un om rău şi nemulţumit, nici o mişcare, nici un om trăind în intimitatea lui, ici colo câte o fetiţă eşind confuză dimineaţa cu câte un pachetel mizerabil în mână. Omul poate îi stârnea o bănuială? De ce-l privea ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de pe lumea cealaltă?

Azi negustorul supraveghează curăţenia palatului. Nu scoate o vorbă, ci se mărgineşte să urmărească cu ochi de poliţist pe cele două femei care lustruesc mozaicul dela intrare. In timp ce oprit pe loc privesc la întâmplare sprijinit de fereastra înaltă, tresar deodată şi rămân încremenit. Cu obrazul în piept, îndârjit ca un beţiv zgândărit de derbedei, hagiul după ce examină în creştet pe una din femei, călcă cu talpa-i lată peste bietele ei mâini.

Pentru că el e în picioare şi nu izbuteşte să se uite în faţa ei împietrită, neputându-se ruşina de nimeni, apăsă mai cu putere pentru a-şi bate joc de slăbiciunea ei. Cred după ţipătul strident, că i-a strivit degetele. Ea se târăşte până la colţul opus, neîndrăznind să ridice ochii injectaţi de mizerie.

— Bată-te Dumnezeu, zece ani ai să speli o scară? rosteşte el şi în acelaş timp îi dă brânci cu piciorul până aproape de poartă. Ingânai o împotrivire scotocindu-mi creerul, însă nu spun nimic, îl fixez cumplit, fără să caut a-mi face idei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mari. Dar înfuriat, îmi făcui întrebarea:

— Puterea ce o dau bunurile îngrămădite în mâna unui singur om, ce idee mare o va limita?

Fiecare mişcare a lui mă ameţea, mă pătrundea în inimă şi îmi răsucea răbdarea parcă un ciocan bătut în cue. Sufeream, deşi eram sigur că acest om n'are nici o valoare.

După îndelungi plimbări în jurul unui faun de marmură, aşezat în mijlocul unei bande rotunde de gazon, se rezimă de o salcie plângătoare şi trase cu piciorul un scaun de grădină. Bătea din degete în măsură pe genunchi şi ciulea urechea din când în când. Avea ceva neobicinuit: înclina capul într'o parte parcă spunându-şi ceva şi-i simţeam răsuflarea până la mine. Mă enervă şi mă jigni faptul când văzui o siluetă tânără, excesiv de corectă, eşind din casă. El îşi luă curajul şi-o apucă de mijloc. Dar ea se retrase uşor şi depărtându-se de el, se uită curioasă spre casa mea.

Şi aceasta fu pentru mine o lovitură de trăznet; mă ruşinai şi privii spre ea. Păream atât de jalnic în colţul meu; nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trebuia să-mi făuresc visuri biblice. Altceva ar fi fost, dacă aceasta se întâmpla cu o lună înainte, pe vremea când eram un preot banal, în zilele bune, când asemenea întâmplare nu m'ar fi putut zăpăci.

Şi mă simţii foarte deprimat.

In curtea hagiului era Rahila.

— Oh e prea mult, îmi spusei demoralizat. Mă crezusem în stare s'o ridic la vre-o înălţime? Era un demon fetiţa asta? Dar dacă nu era vorba decât de o fată obişnuită, atunci?

Ea stătea foarte liniştită cu ochii pe jumătate închişi, niciunul din ei nu vorbea. El se ridică atunci, o strânse cu asprime în braţe, o sărută pe ochi şi pe buze. Făcea asta organizat, cu mişcările calculate şi reci, parcă ar fi fost la defilare. Ea tăcea, nu spunea o vorbă. Ii auzeam galopând gândurile. El îi trece un braţ pe dupe gât, cu cealaltă mână îi pipăe picioarele deasupra gleznelor. Ea râde naiv, nestingherită, neîngrijorată şi îl priveşte de mai multe ori şi-i arată că aşa trebue să fie: iar mâinile ei desfac jaretierele golindu-şi genunchii sub mâinele lui. Ca să-i înlăture atenţia la ceiace face, căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hagiul o simţise că-i dă ripostele măsurate în aceiaşi balanţă; o desmiardă pe cap, spunându-i expert:

— Ai păr frumos!

— Da, răspunde ea încercând să pătrundă printre verdeaţă. In momentul acesta trece prin faţa porţei un tânăr înalt cu pălăria pe ochi. Deodată ea parcă îşi vine în fire, găseşte că prea a lăsat mâinile lui să vorbească, şi se repede spre gard.

— Dă-mi voe să privesc în stradă puţin, puţin de tot şi eşi repede alergând spre tânărul, pe care 'l crezuse Saiedin. Dar nu era el. Privirea ei o căută pe a lui şi ca să se convingă, îl fixă cu insistenţă, deghizând o protestare la neatenţia lui. Ea-l atinse în trecere şi tânărul sări în lături ca aprins. Ah cum ura femeia! Ce dispreţ în figura lui! Ii venea s'o pălmuiască s'o asvârle la oparte din drumul lui. Ea păru mirată. La urma urmei, putea foarte bine să fie Saiedin. Voia s'o vadă unde e. Sunt firi care impun gândurilor şi simţimintelor suferinţa ca o datorie. Şi ea era dintre aceste firi.

Ceiace făcea nu era din altă nevoie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Hagiul însă, îi văzuse privirea curgând aurie ca zeama de struguri, oferindu-i-o străinului în cele două cupe mici de porțelan albastru.

Iritat și încruzit peste măsură, o trase înăuntru brutal, îi smulse rochia de pe umeri și i-o rupse. La o parte cu glumele! Aci erau fapte și dacă e vorba de faptul alb, el era bărbatul care avea dreptul azi la ea. O smuci, o smuci tare și sălbatic, lovind-o de pereți. Asta era natura lui. De altfel ea se împotrivea foarte puțin. Părea gânditoare. Sau autoritatea lui o scosese deodată din țara ei imaginară?

Și în ciuda sprincenelor fioroase ale negustorului, se plecă în jos ca o creangă de cireș și își lipi buzele de picioarele lui. Pelerina mătăsoasă a părului se împrăștiè ca niște petale mari pe mozaicul multicolor și ea rămase multă vreme jos cu buzele fierbinți, lipite de falangele aspre ale hagiului. El tresări și trase piciorul îndărăt. N'avea nevoie de spectacolul îndurării.

Insă acum avea presentimente care i se întipăriseră adânc în minte și poate că în fond el se simțea în stare să n'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scape. Ar fi fost o nebunie! Nu s'ar mai fi recunoscut. Ah blazonul înşelător! Pe figura urâtă şi făcută cu sgârcenie, aluneca cruzimea şi gândurile sărace. Printre degete îi curgeau curenţi criminali, ar fi muşcat, ar fi sfâşiat, ar fi spart cu umerii obstacolul despărţitor de Rahila. Sălbăticia cu care îşi privea prada din dosul ochilor lui şterşi, mă îngrozì.

— Iartă-mă! Am alergat fără voie, nu vreau să te supăr, exclamă ea, dar sta nemişcată pe jos.

Lui îi năvăli sângele în obraz şi-i dete brânci în casă. După ce zăvorî poarta de fier, ca un câine muşcat se repezi la adversară.

Ea îl aştepta în picioare.

In fundul camerei întunecoase, cu rochia albă strânsă sub sân, părea o lumânare aprinsă. El se repezi cu ghiarele să-i scoată ochii, adăogând cuvinte noroioase şi îngrozitoare. Ea, tăcu şi se uită fix la el. Ochii îi străluciau ca două lacrimi proaspete, animalul puse mâna pe ea, şi îşi fixă bine victima, ca să nemerească lovitura. Dar Rahila nu-şi pierdu cumpătul. Se dete la oparte şi strângându-şi părul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lung în mâini, începu să-l lovească peste obraji, ca cu un bici, cu pletele multe desfăcute. Firele cădeau pe figura lui ca o ploaie rece, îi luau vederea, îi luau răsuflarea. El duse mâinile la ochi ca să şi-i apere, atât îl ameţise mirosul înţepător, atât îl zăpăcise mătasa grea, care se abătuse pe capul lui—şi implântând deodată mâinile amândouă în părul ei, îşi acoperi ochii şi gura, respirând adânc viaţa din atlazul roşu încălzit.

Femeia surâse.

Acum el apăru într'alta din formele vieţii, în eterna şi trista încordare a bărbatului, care nu se poate deslega de nevoile pământului. Femeia? Ce e femeia decât o plantă adormitoare pentru rănile lor sângerânde?

Ea-şi retrase încet părul din mâinile lui şi veni să închidă fereastra.

Eu rămăsei fascinat fără un cuvânt profund în faţa armelor ei de mătase. Părul lung lăsat pe spate, ai fi zis o apă înroşită de apus pe ondulaţiile ei curgătoare.

Privirea mea dreaptă, alunecă pe fluviul verde al grădinei. Din vârful geamului meu, vedeam doar respirarea ei, mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lioanele de frunze plecate în jos ca niște gene. Era o împărăție fără stăpân, o imensă fluturare verde și vie. Natura are o influență stranie asupra mea. Mă trece într'o stare hipnotică, un fel de beție, care mă gâdelă, mă umple de o emoție neobișnuită, mă face să pierd dintr'o dată noțiunea de real, smulgându-mă cu pasiune violentă, din viața mea uniformă. Șivoaiele de flori îndantelate curgeau în valuri până în mijlocul cărărilor ca o cascadă cicorie și îmi orbeau ochii de bogăție. Deși lumea e un disc banal, căruia, dacă-i găsești echilibrul, îl poți învârti într'un vârf de deget, cât oi vrea, lumea cealaltă, a florilor și frunzelor, lumea solitară a stelelor, mă îngenunchia.

Buzele îmi tremurau și corpul îmi era încărcat de febră. Nu-mi aduceam aminte de ce mă oprisem lângă geam și ochii mei rămaseră o noapte întreagă înfipți în jaluzelele de peste drum, fiindcă în dosul lor rămăsese Rahila...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Niciodată n'am fost mai insolent şi mai stăpân în viaţă, ca în timpul cât a stat Rahila în casa negustorului de peste drum. Dar în ziua când a plecat, ştiind că nu se mai întoarce, pe oceanul înfuriat, barca mea alunecă fără cârmă, lovită de valuri în plin. Mă acuzam că am părtinit cu satirul. Ei da, aşa gândeam, avusesem nevoie de aşa de puţin ca să fiu mulţumit în fiecare zi. O priveam umilit şi turburat, agitat şi jignit câte odată, până la culme. Aveam simţimântul penibil, că fur tainele intime ale oamenilor, urmărind-o de sus de la mine, şi totuşi nu încetam. La urma urmei descoperisem o fire delicată, rănită, care totuşi prin mii de fleacuri drăgălaşe, înveseleà energia ciudată, şi brutalitatea negustorului. El se împotrivea cu desnădejde. La câte subterfugii nu se supunea, să nu cadă în jocul ei încân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tător! Şi în ciuda hotărârei, timiditatea veni cu spaimă şi mâhnire în apucăturile lui. Hm! Se gândise el la asta? Fapt e că nimicurile femeeşti ale Rahilei, creiară în el facultăţi, până la a ascuţi o suferinţă imposibilă omului rece şi stingher din pielea hagiului. Era neînduplectat şi o urmărea cu exclamări şi atenţiuni care totuşi nu ajungeau la ţintă.

Ea îşi înălţa repede ochii şi nu răspundea. Simţea că e un chin şi dorea s'o sfârşească? Nu vroia să-l privească nici să-i întindă mâna?

Dintr'odată o pierduse complect.

Câteva zile mă oprii aşteptând.

E greu cuvântul care să pătrundă şi să impună desnădejdea mea, în ziua când n'o mai văzui. Erau preocupări care oboseau, oboseau, fiinţa mea fizică şi sufletul meu cerea, cerea, dreptul de a predomina şi de a extermina pe ceilalţi. Aveam doleanţe pentru mine fără sfârşit, mă plângeam adesea pentru lucruri fără însemnătate. Neregulile erau mari în eul meu, tabere de sentimente diferite apărură în colţurile fiinţei mele, toate astea enervându-mă şi predispunându-mă la mă-

BIBLIOTECA ... SIBIIU
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

celul instinctelor curate din trecut.

Măsurile mele, se născură odată cu amenințările. Rigoarea însă mă obosi și atunci începu goana morții și sufletul meu victimă, nu mai speră în scăpare. Ce era de făcut? Odată selecționam voința mea, acum însă eu văd bine că nu valorez mai mult, ca un hoț de drumul mare. Eu preotul, susțineam că am misiunea să fac să triumfe biserica și religia în cugetul Rahilei, dar Andronic omul, se emancipase de dominația lui și inventase atâtea argumente ca să probeze că nu pentru asta lupta el, în cât bietul meu suflet, nu mai avea de ce să se atârne. Toate invențiile, cât de contradictorii erau, serveau de minune să facă din mine o victimă. Atâta zăpăceală, atâta iritare în organizmul meu! Asta îmi distrugea unul din principiile vieții, trebuia odată să-mi pun frâu. Cu toate astea anatomia orientatoare, pusă între două prejudecăți, mă încurcă și mă pune în imposibilitate să legitimez pe adevăratul stăpân al simțurilor și al trecutului meu. S'a rupt pacea cu mine.

Rahila unde ești? De ce nu pot sfâșia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spaţiul să te prind în braţele mele, să te mângâii, să te protej? Tu eşti femeia mea din vieţile anterioare, îţi dai seama de ce te aştept şi ce însemnătate are descoperirea asta? Eşti lângă mine în tot timpul, te simt în drumul meu, nu faci nimic ca să te arăţi, dar fiinţa ta absentă e cu mult, cu mult mai pozitivă şi mai mare când ziua se termină şi începe noaptea. Rahila tu eşti ascunsă în dosul nopţii şi de acolo natura îmi face semne violente, răsfirând frunzişul roşu ca volbura din creştetul tău. De ce am aşteptat coincidenţa asta, de ce? Ştii tu ce s'a întâmplat în viaţa mea? Ochii sufletului; mi s'au deschis deodată extraordinar de mari şi n'am mai văzut limitele iubirii mele nici dincolo de pământ.

Bate miezul nopţei, te strâng lângă mine pentru eternitate şi inima nu încetează să-mi vorbească. Este un gând sau o simţire vie, este un delir al singurătăţii? Dar răceala zilei se arată şi deodată mă paralizează. Ochii mi se dilată ca în clipa agoniei şi văd lângă mine pe Iunia femeia străină, care a cules pe neaşteptate roadele elucubraţiunilor mele. — Şi flămând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atunci aștept noaptea următoare, fiindcă clopotul a sunat spre sfârșitul vieții mele, deschizându-mi poarta pe unde să te pot găsi.

Vai gândurile dureroase! Cum mă asaltează! —Nu, nu, lumea nu există pentru mine decât confundată într'o prezență unică. Peste tot văd ochii ametist ca două medalioane întredeschise, printre ocupațiile mele, printre cărțile mele de odihnă, în ochii Iuniei, pe stradă, în orice trecător, în cer, în lună, în văzduh.

Iunia e precisă, ea culege roadele. Din idealismul ei, eu am luat forme noi, adevărata mea valoare abia acum începe s'o descopere. Scrupulele ei de superioritate n'o împinge până acolo, să vadă în sensualismul meu, goliciunea sălbatică a unui nenorocit. Eu nu sunt un element liber, tara hereditară (oh pentru ce aveam atâtea generații înaintea mea!) se abătuse vizibil, pe cel din urmă descedent. Până aci, Iunia nu putuse descoperi imaginea pură a Rahilei, în spasmele mele pasionate.

Iunia, deschide ochii! Nu vezi că nu mai folosesc naturei decât condiționat? Care dintre bărbați și-a pus întrebarea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de ce calitate e acest sentiment? In eterul pierdut al noțiunilor noastre subconștiente, e singurul sentiment care ia proporții de viață și de moarte, e singurul care stimulează forțele noastre nebănuite. Pentru mine nimic nu rămăsese distinct în viață, decât legătura care mă asocia Iuniei și personalitatea mea imobilizată de acest singur fapt. Iunia se înrădăcinase în viața mea, furtuna gândurilor însă trecea nebună smulgând totul în furia ei, vijelia ei m'acoperea, mă depășea.

Ah omul, această curioasă creatură, pentru ce, când simte singurătatea aproape, durerile îl îndoaie sub greutatea lor? Imi trebuia o preocupare violentă. Unde e timpul când îmi făcusem din religie un ideal!

Și ce fățărnicie!

Biserica mea luase numele de „biserica nouă". Ce de nume, ce de culori, în jurul acestor două cuvinte! In viața reală nimic nu valorifică mai mult edificiul omului, decât triumful. Este asta o morală nouă, nu mă importă, dar nici o teamă nu mă inspiră să o suprim. Problema este indisolubilă însă, căci nu eu mi-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

construit edificiul, ci curiozitatea lumii. Tot ce pot admite însă, este că biserica mea, trăește trist și voluntar, independent de emanciparea eului meu.

Credincioșii veneau la mine, da, fiindcă biserica era trista mea pasivitate. Ei n'au curagiul să mă înfrunte, credința lor în mine e atât de manifestă, ca și când natura dându-mi înfățișarea princiară, contribuia necondiționat la iertarea crimelor mele. Ei se opreau regulat după slujbă, așteptând noutatea cuvântărilor prin care mă făurisem înalt în fața lor. Dar azi nici o morală nu mă inspira. Ii privesc în față și mă forțez să găsesc cuvântul, prin care să-i gonesc ca pe niște câini, aș fi vrut să le repet strigând în gura mare, zădărnicia hainei pe care o port. Cinismul cu care luam parte la slăbiciunile omenești, i-ar înspăimânta? Aș vrea să le-o spun, dar ceiace doresc e prea mare pentru mine; această dorință depășește durerile mele personale.

Vorbii însă cu violență, vorbele mele aveau un accent de nebun. Imi pierdusem mintea? Sângele gonea sălbatic în artere, dar ce frumos, ce frumos curge glasul și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mă electrizează curentul vorbelor mele! Intind braţele înainte dintre porţile împărăteşti cu glasul sonor, aromat, şi lovesc din răsputeri naivitatea lor speriată. Vorbele cad acum cu un sgomot suspect. Afară e furtună, flacările lumânărilor se fac mai mari, aud un geamăt printre femei. Incerc atunci un nou atac, îndrăzneţ şi emoţionant, stăpânit de o grozavă turburare, exasperat de modestia martorilor mei. Acum de pildă, din cauza liniştei religioase, le-aş striga:

— Să vă fie ruşine, laşilor!!

Să le văd atunci feţele!

Dar ceva neaşteptat se produse şi brusc renunţai la orice comunicare. La spatele tuturora, Rahila intră scuturându-şi de pe păr picăturile de ploaie şi mirată, dar prezentă, rămase în dreptul uşei în semn de respect. Peste ochi îi căzuse uşor dantela din cap, ca peste două coşuleţe cu violete.

Stăteam şi priveam buimac, inima îmi svâcni puternic, vocea mi se îndulci, mulţimea se simţi sedusă deodată de blânda mea umanitate, nu pentrucă preotul era atât de mare, dar pentru că ei erau ab-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

senți. Rasa omenească e plină de slăbiciuni!

Când preotul Andronic, în fruntea lor, în picioare, cu vocea blândă aruncă vorbe calde, pentru toți dușmanii, pe care oamenii din toate timpurile și în toată lumea i-au urât, omul Andronic simți un curent străbătându-l.

Cu glasul pasionat preotul vorbi mai departe:

— Tu ești sipiritul care luminezi lumea! Dă-ne puterea să te atingem și să ne iubim între noi.

Nu știai bine cu adresează profetul rugămintea asta: Dumnezeului de argint din fundul bisericei? Femeilor din lumea întreagă? Sau aceleia care le reprezenta atunci în fața lui pe toate?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentru că Dumnezeu e adevărat, mi se întâmpla adesea să meditez mult despre el. Munceam din greu în grădină ca să evit întoxicarea organismului pe unde treceau torentele de stupefiante, produse de creerul meu nebun.

Ar fi trebuit să ţiu minte că există Iunia, dar se făcea că uitam mereu. Nu puteam să mănânc. Da ţiu minte foarte bine. Fiecare cuvânt al celor cari mă întâlneau îmi părea bănuitor. Eram impresionabil şi vecinic aveam febră. Nu bănuisem halul de slăbiciune în care am să-ajung. Eram încapabil de orice hotărâre şi totul lua forme greşite în cugetul meu. Lucrez de câteva zile săpând trandafirii şi lopata lovea de cât-va timp adânc vârful piciorului meu. Cum să-mi explic aceasta? Mă idioţisem întratât în cât să simt aşa de târziu durerea? Incercai să mă duc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în casă, să mă pansez. Desigur șchiopătam. Anghelina mă privește cu luare aminte, iar nevasta mea îmi ese ca din senin în cale.

— Va să zică iarăși beat! Dumnezeu să te ierte, dar duci o viață, părinte.....

O privii cu ochii altuia.

— De ce nu spui nimic, zise ea, încântată, profund încântată, de primele vorbe. Eri aveai sufletul rănit, azi piciorul. De ce nu te uiți la mine? Ți-e rușine? Hm! Nu, nici atât.

După îndelungi introducții, cu o simplă încruntare de sprincene îmi deschise ușa.

— Oh din partea ta mă pot aștepta la orice. Nu pot face nimic, ești ființa cea mai ușuratică din câte am cunuscut, spuse ea. Și-apoi deodată mai măsurată: Spune-mi că n'ai să mai faci!

— Nu, nu, să mă ferească Dumnezeu, n'am să mai fac, răspunsei la întâmplare.

Vedeam bine c'o chinuesc, nu vroiam și totuși o făceam. Fui mișcat de privirea ei descurajată și-o ajutai.

— De ce nu-mi spui limpede și răspicat că sunt necinstit? Da, pentru ce? Nu încape stingherală. Decât să-mi aduci a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

minte că starea mea e la fel cu beţia, ai fi putut la fel de bine să-mi spui simplu:

„Mă înşeli!" Nu gândisei astfel? ba da, aşa gândeşti. Am priceput îndată. Aveai însă nevoia să te încredinţezi întâi şi scoborând glasul: da, Iunia, fondul e ăsta, sunt necinstit faţă de tine.

— Vai iartă-mă, Andronic. Cuvântul mi-a scăpat fără voie, spuse ea căutând să mă împace.

Fui neînduplecat şi continuai.

— Dar necinstea mea are şi avantagii de ajutor. Nu mi-ai smuls tu cele din urmă iluzii lăsându-mă gol, gol şi mizerabil? Ştiu foarte bine, ori cât de puţin a-şi cugeta, că ideea de onoare are o însemnătate mediocră în concepţia ta. Nu, nu nu-mi vei răspunde la aceasta pentru că intelectualitatea ta a neutralizat femeia. Nu importă de sunt, sau nu lângă tine, triumfezi că ai ajuns la perfecţiunea să întuneci legile naturei prin acte de-o banală simplicitate.

Ea îmi făcu semn cu mâinile să tac, dar eu aveam o nevoie uriaşă să ajung faţă în faţă cu inima ei.

— Nu-ţi fie frică, nu-ţi voiu cere nimic,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îi spusei.

— Andronic! Dar nu te poţi abţine de a spune vre-o prostie? Cum, nu mai eşti în stare? Vocea ei vibra puternic.

— Tu nu ştii că acum un sentiment nou ţi se grefează, îi răspund hotărât, şi asta e duşmănia!

— Dumnezeule! E adevărat atunci? Nici măcar duioşia ta nu mai trăieşte?

O privii plin de disperare. Ea îmi înlănţui gâtul cu mâinile, ochii îi erau umezi. Ochii ei? O privii din nou. Nu-mi venea să cred. Dumnezeu nu mă lasă s'o înspăimânt, mă gândii copleşit şi mai nefericit ca oricând.

Nu pricep cum de am avut inima să-i vorbesc astfel? Mi se întâmpla adesea să fiu îndrăzneţ şi nedrept cu oamenii, dar cu Iunia niciodată. Se strânse mai aproape de gâtul meu, mai mult ca sigur că cerea un sacrificiu de la mine. Doamne, pentru ce-i aşa speriată? Aş fi vrut să nu fiu de faţă, dar să-i pot cere iertare. Imi spuse ceva, ceva foarte încet şi nu înţelesei bine despre ce era vorba. Iar eu mă abţinui să nu mă îngrozesc de făţărnicia mea. O mângâi apoi, nu spun mai mult şi es afară pe uşe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eram foarte îngrijorat. Decât-va timp o altă amărăciune se înţepenise ca un ţăruş în inimă fără milă şi-i simţeam vârful, de câte ori căutam să-l înlătur. Incercasem de mai multe ori, să privesc pe dinăuntru părerile Iuniei, dar de câte ori deschideam vorba, mă loveam de ea ca de o poartă încuiată, în dosul căreia nu era nimeni. Hotărâsem să-mi impun dreptul meu de stăpân, dar delicateţa care mă rafinase prin mai multe generaţii, mă oprea regulat. Urmăream pe Iunia de aproape, începeam fraza ş'apoi brusc schimbam vorba.

Şi de ce oare n'aş avea inspiraţia chiar azi, socoteam eu? Făceam încercările astea seara, când eram singur, cea mai bună ocazie, să calculez fără griji gândurile mele svăpăiate.

Nutream însă toată vremea speranţa c'o să pot avea într'o zi curajul, să vorbesc de un subiect sau altul cu Iunia, în care să amestec şi râvna mea. Intr'o zi ea stetea în faţa mea parcă aşteptând o sentinţă. Amănuntul nu-mi scăpă şi neprivind-o în ochi, avui curajul:

— După câte ştiu, Rahila rătăceşte fără nici un protector.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, spuse ea, e foarte exact.

— Dar nu te uiți la mine? Iată, ce ai zice, dacă a-i aduce-o aci la noi?

— Nu! Răspunse ea repede.

— Va să zică, numai din pricina înfățișărei tale, te consideră lumea bună? Isbucnii eu atunci.

— Nu, nu. Ce vrei? Zise ea.

— Te întreb!...

— Nu. Am spus. Nu!

— Ei bine atât mai rău.

— Nu! Înțelege! Strigă ea și sângele 'i clocoti în ochii.

Dar un „nu" atât de strident, atât de stăpân, și pentru curajul meu fu lovitura de grație.

Mă enervă și mă jigni că se împotrivea cu o energie prea bărbătească. Era palidă și foarte agitată. Nu mai vroia să mă insulte acum? Ar fi putut să-mi strige că sunt beat, ca acum câte-va zile, dar ea nu mai spuse nimic și rămase nemișcată lângă sobă.

— Nu, întradevăr ești un caraghios. Toate fanteziile pentru străini. Nar fi mai cu cale să te ocupi de mine?

— Dar, draga mea, spusei turburat, ne

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vom ocupa amândoi de ea.

Ea se apropiè amenințător:

— Minți! Nici nu te-ai gândit la mine.

Anghelina intră supărată:

— Dar ce-i aici? S'aude până 'n piață.

Nevasta mea se așeză drept în mijlocul odăei și cu o mână pe piept și cu degetul arătător de la cealaltă mână înfipt aproape în ochii mei:

— Bagă de semă! Și eșiră amândouă trântind ușa din răsputeri în urma lor.

Ce ași fi putut spune? Sunt vorbe grele și însuflețite care s'azvâlu ca niște pietre, dar ce frumos când nu te atingi de ele!

In ziua aceia n'am mai dormit ca în alte dăți fiindcă nu-mi mai era somn.

Noi văzusem pe Rahila de curând. Primăvara din toată făptura ei, trăia intens cu o tristețe prost ascunsă și răsunau parcă strigăte înăbușite în pieptul ei opac.

Privirile ei ca două nopți albastre de vară, cereau ceva, ceva care te lovea în suflet. Era prin urmare cu neputință să nu înduioșeze și pe Iunia. Se oprise cu noi în drum să ne vorbească. Voioșia îmi sporea pe măsură ce timpul trecea alături de ea. O întrebam lucruri mici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

neînsemnate. Fu o clipă întradevăr senină şi fermecătoare. Mergem încet, foarte încet avem credinţa că drumul nu se va sfârşi şi că e singura dată, când norocul mă conduce, să întâlnesc un moment fericit. Deodată Iunia opri o trăsură şi se sui vijelioasă. Se aşează pe unul din locuri fără măcar să spue o vorbă şi trăsura plecă. Scosei o exclamaţie răguşită, faptul, mi se părea de o atare însemnătate, în cât buna mea dispoziţie dispăru. Primisem parcă o lovitură, n'avusei încotro şi însoţii pe Rahila până la ea acasă. Nu intrasem până atunci într'o casă de oameni, cu sentimentul rece de pierzare, care acum mă disperă.

Dacă Iunia pregăteşte cu mâinile ei distrugerea mea?

Ne apropiarăm de uşă fără să bată, şi intrarăm înnăuntru, deşi se auzea vorbind. Un bărbat şi o femeie, mâncau. Când intrai eu, nu spuseră o vorbă, nici nu răspunseră la salut, mă priviră cu nepăsare de parcă n'aş fi însemnat nimic în ochii lor. Rahila Rahila, ce curtezană fanatică! gândii eu şi abătut mă aşezai într'un colţ. Dar eram tot mai stăpânit de figura ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în timp ce orele fugeau. Nu din slăbiciune sau sensualitate îmi veniră pe buze atâtea întrebări, ci numai din dispreț pentru vecinul meu de peste drum.

Ce căuta ea aci?

Ca să aflu din gura ei, ar fi trebuit s'o întreb, s'o insult cu suspectările mele. Deocamdată însă mai păstram încă, scrupulele de valoare care deosebesc pe omul rafinat de omul comun.

Schimbai întrebările:

— De ce stai aici?

— De plăcere.

O sonerie curioasă sună deasupra ușei, femeia care mânca, se duse afară și se întoarse.

— Rahila, auzi? Iți trebue ceva?

— Nu, mulțumesc, nu-mi trebuie azi nimic. Și deschizând ușa, trimise un sărut din vârful degetelor. La poartă, pătrat și greoi ca un hamal, era hagiul.

Ea îmi surprinse ochii amari.

— Știi părinte, zise ea, ăsta e un om foarte, foarte bogat.

Luai toată greutatea aurului lui în spinare.

— Noi n'avem copii, începui eu stângaci.

Ea îmi pricepu gândul și cu un sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţimânt de onoare:

— Nu pot. Am făgăduit să urmez întreg, cursul de dans. Şi-mi arătă cu capul profesorul, care mânca furios contra foamei şi cu dispreţ pentru noi.

Nu mă mai preocupau păcatele ei. Imi veni o idee nouă, vroiam să compun o nouă Rahilă splendidă, la picioarele altarului, sfioasă şi purificată. După ce-i aşternui câteva sfaturi mecanice la lungi intervale, în decursul cărora, o priveam zadarnic cu ochi de ascet, mă simţii, obosit, ţeapăn de trudă şi monstruos. Mă ridicai atunci întristat şi eşii în stradă.

Mă preocupa mult într'adevăr, creerul mi-era dilatat parcă de o singură a ei figură, minunată şi distrugătoare.

Şi revenii în fiecare seară.

Stăteam la uşă mult, căci mi-era teamă să n'o deştept din somnul greu şi letargic. Din cauza nopţilor albe, fiindcă noaptea, se desăvârşea instruirea ei coreografică, ziua cauta să se folosească cu odihnă cât mai lungă. Adormea mai întotdeauna îmbrăcată, cu capul într'o parte senin şi obosit, cu umerii desveliţi afară din cuverturi. Intr'un cuvânt, ochiului spunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atâtea, în cât deabia îndrăzneai s'o privești. Intr'o seară când tocmai îi așezam brațele în pat, învelind'o fiindcă în cameră la ea era frig, femeia pe care o văzusem prima zi în casa aceia, intră surâzând și, când mă văzu, caută să se scuze:

— Am nevoie de o clipă și apoi vă las singuri.

Dacă nu m'ar fi jignit bănuiala-i grosolană și n'aș fi întors capul, ea ar fi plecat făcând un sgomot, intenționat mai tare, ca să deștepte pe Rahila. Un fior îmi străpunse pieptul, o înțepătură fină și adâncă, murmurai încet abia mișcându-mi buzele:

— Dacă vreți să rămâneți, vedeți-vă de treabă, vă sfătuesc. Ce aș putea face eu aici?

Micul ajutor pe care i-l dam însă Rahilei în felul acesta, îmi părea un eveniment dintr'o altă lume; dar dat așa pe furiș, când omul doarme și creiatura aceia vicioasă e martoră, mi se păru meschin și nu mai venii nici odată.

Intre timp căutam ziua când să insuflu Iuniei, pe înțelesul ei, profunda dragoste de oameni. Trecuse cam mult dela ultima

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

noastră convorbire. Ea se împietrise, doar ochii i se sbăteau ca două ferestre bătute de furtună. De altfel nici eu n'o întrebam, pierdusem nădejdea şi curajiul pe vecie. Dar într'o zi când nu ne aşteptam, Rahila veni.

Iunia se îngălbeni.

Să mă arăt în forma primitivă a forţii bărbăteşti, ea pricepea până la un punct beţia mea, dar de ce s'o chem atât de tiranic la realitate? Ca să-mi desvălui natura omenească, de ce să i-o arăt atât de aproape? Unde era atunci aristocraţia mea? Dar în lume erau atâtea femei bărbatul are dreptul la mai multe; cine e ea să pue stavilă unui destin?

Când intră Rahila pe uşă, ea crezu că orbeşte. — Dar deodată făcu ceva neaşteptat, se svârli de gâtul ei, o sărută chiar pe obraz, mulţumindu-i că a venit. Avea aerul că-i cere ei, ajutorul de care e lipsită, vai da, contra tiraniei mele. Rahila intimidată de primirea la care nu se aşteptase, îngăimă câteva cuvinte de iertare, dar înainte chiar de a isprăvi, Iunia îi astupă gura cu mâna:

— Taci, nu vei fi deacum copilul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nostru ?

Rahila vru să vorbească, dar Iunia o luă de braţ şi se deteră jos în curte, atât de mult o îngrozeau zidurile şi lipsa de cer. De sus de la mine, vedeam perfect careul căruia îi ziceam grădină. Iunia surâse făcându-i loc lângă ea, apoi îşi astupă obrazul cu mâinile, de frică. Nepotolite şi nebune lacrimile se sbăteau să curgă. Dar nu va plânge. Aşa de repede s'o înfrunte forţa mea?

Rahila nu ştie ce să vorbească din viaţa ei meschină şi vândută. Ah Doamne! Nici odată ea nu va ierta bărbatului că a despărţit-o pentru totdeauna de visul de dragoste care se abate atât de trist şi de neaşteptat peste sufletul oamenilor. Secretul ăsta o hărţuia cu înverşunare.

Când Iunia îşi desveli figura şi mă văzu venind spre ea, ca şi când nimic nu se întâmplase, se îmbujoră de furie. Ea vede bine că simţurile acestor stăpâni, sunt atât de deosebite de alte femeii. Va să zică aci se opreşte toată observaţia lor ? O femeie ! Tu eşti învingătoare numai imaginar; toate reformele la care muncesc ei de atâta vreme, sunt ca o clădire care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

adăpostește numai aer. Ea simți că nu mă mai poate privi în față, nici răspunde, nu putea nici pleca, nici rămâne. Îi încurcam drumul. In sfârșit intră cineva pe poartă, îmbrăcămintea ei prea intimă, o stânjenea, socoti că a găsit prilejul să plece, se ridică repede și se îndreaptă spre casă. Rahila rămase cu mine. O privesc emoționat. Nu spun nimic, nu mă mișc, stau acolo și aștept să se despartă pământul sub picioarele mele. O comparație tristă mă obseda. Deși nici odată nu mă gândisem să supun pe Iunia unei asemănări, dar tinerețea manifestă din natura Rahilei, mă biciui cu niște coarde voluptoase și tot ce era ascuns în mine, fulgerător eși la suprafață. Aș fi vrut mai bine să plec, dar ochii, surâsul, rochia, părul ei mă țintuiau pe loc și mă imobilizau cu mii și mii de firișoare, invizibile și gâdilitoare. Ce să fac? Omul s'a născut gol fără acunzișuri și mă abțin, dar totul îmi se pare bizar, din altă lume. Acum nu eram decât eu însumi desbrăcat și aruncat într'un deșert îndepărtat. Avem nevoie de o ființă căreia să-i comunic libertatea mea, sublima libertate! Mâinile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mele căutară bâjbăind mâna Rahilei şi strângându-i-o cu putere, îi transmisei toată căldura omului primitiv. Ea nu păru deloc surpinsă. Brutalitatea şi sugestia atâtor mâini care îi dăruise stângăcia lor, n'aveau nimic de a face, cu mâna mea religioasă. Iunia întoarse capul dintr'o dată şi ne surprinse:

— Rahila, iea seama! La mine nu vin decât surori. Şi cu privirea cruntă o măsură din cap până în picioare. Răutatea ei nu mă duru, eram neutralizat de narcoticul delicat şi ireal, nu cerui măcar să înţeleg sensul vorbelor ei, sufletul meu era plin de o beţie atât de subtilă, atât de suavă, că nu mai avea unde încăpea bănuiala în creerul meu volatilizat.

Ea nu se putuse abţine. Văzând cu ochii tăi, cum ţi se fură pe neaşteptate un obiect de preţ, cum poţi opri strigătul spontan de regret? In realitate ei nu i se fura, i se lua cu forţa viaţa şi trecutul ei. Odată de mult, după lunile de entuziasm, ceia ce făcea pentru soţul ei, o făcea din nevoie. Azi însă la vremea asta, viaţa noastră e plină de-o patimă teribilă şi arzătoare, ea pare un foc alimentat de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

curenți nebănuiți și orice încercare de a-l stinge împuternicește grozava lui văpaie.

Și de ce această opresiune dela soțul ei? Dela unicul ei adaus? Căci ce e un bărbat, și ce e o femeie? Două complemente ce merg egal în drumul universului și care despărțite își pierd toată valoarea în natură. Și câtă desinteresare, când forțele hipnotice îi aproprie, câtă abstracție în alegerea lor, câtă slăbiciune ideală în sublima lor împerechere. Toată găteala socială cade atunci ca o podoabă împrumutată și în mijlocul naturei fără limite, rămâne singur omul. Proporțiile lui atunci nu se pot măsura și universul care tace, îi pare stăpânit numai de el. Nici o frică, nici o bănuială. Ce eternitate în întâlnirea lor! Dar curând se profilează un stăpân. De ce? Omul e închis pe pământ, spiritul lui însă rămâne deschis ca cerul și nimeni încă nu l'a putut îngrădi. Care altă dorință a bărbatului a putut fi realizată atât de plastic ca posesia femeii? Ea n'a primit, ei trăesc înșelându-se unul pe altul și totuși urmărindu-și destinul lor egal.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Liniştea Iuniei s'a dus. Doliul pe care-l poartă în suflet e mare şi evident. Imi vorbeşte adesea despre arsurile inimei, despre neliniştea ei, vre-o boală care se pregăteşte. Fapt e că bucuria descoperise în mine facultăţi de egoism pe care nu mi le bănuisem până acum. Rahila umplea casa noastră cu o lumină nouă şi pe mine de delir ca pe copii primele ploi de vară, pentrucă ea purta primăvara după ea prin odăi. Nu cer nimic dela ea nici dela Iunia, dar Doamne, sunt minute când îmi vine să îngenunchi în faţa Rahilei dându-i a înţelege că sunt un om. Ştie foarte bine, ori cât de puţin ar cugeta, că un om treaz şi cu nervii perfect echilibraţi nu cade în fascinare în halul meu. Dar pentru ce se sperie? Văd ochii ei violet cum se dilată şi se aprind. Atunci stau deodată buimăcit, nu mă clintesc, doar fixez un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

punct unde mi-aşi putea lipi buzele sărutându-i urma tălpilor.

Iunia mă surprinde adesea; cred c'o înţeleg, privirea ei ascuţită mă ţintueşte atunci pe loc. „Socoteşti că eu sunt slabă? Pentru ce când trec pe lângă tine, te faci că nu mă vezi? Pentru ce te depărtezi deodată spre geam când intru la tine şi pari nedumerit? Răspunde-mi, auzi? Nu pricep cum de n'ai curajul să mă priveşti? Uite-te la mine să-ţi arăt pentru ce m'am supus. Dar n'ai timp să-mi răspunzi, stai cu spatele şi aştepţi să plec."

Dupăce suceam şi răsuceam în cap, socotelile greşelilor mele faţă de Iunia, ajungeam la acelaş rezultat; la o exaltare nebună şi plină de făgăduinţi din partea Rahilei.

Viaţa domestică se îngreuiase şi Iunia neliniştită îmi spunea ceva încet, însă foarte nelămurit, poate sperând să n'aud bine cuvintele care îi detronau mândria. Intr'o zi de mult la începutul căsătoriei noastre, îi trebuiau bani. Era mâhnită şi turburată.

Când mă întâlni, încercă să-mi spue neajunsul acestui regim, cu ochii nespus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de mari, oprind lacrimile. Indreptase privirea spre tavan plină de îndignare. Eram plin de remuşcare. Dar cum putea acest lucru s'o nemulţumească?

— Nu pot exista în acelaş loc doi stăpâni, îi spuneam eu, femeia n'are nevoie să stăpânească, pentru a avea ce-i trebue.

Azi însă, eu mi-am schimbat ideile. Casetele Rahilei erau pline cu toate mărimile de bani, de data asta, eu consimţisem fără condiţie la împrăştierea lor. Când Iunia văzu această contradicţie a mea, inima i se strânse de tristeţe. Primul ei sentiment fu de umilinţă, apoi de ruşine, şi'apoi altele mici, neînsemnate, care imobilizează femeia, în toate actele ei zilnice.

Din tot ce făceam, nu-i scăpa nimic, nici măcar un amănunt; era prin urmare cu neputinţă să nu fie înfuriată. Se întâmpla adesea să rămână turburată tocmai în faţa celor mai simple chestiuni. Dar asta nu era nimic, altceva o chinuia, nepăsarea mea în faţa actelor ei preţioase, dar zadarnice de acum. Ce să facă? Nimic nu poate fi comparat acestui moment, când rătăcirea unui suflet cere ospitalitate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eu n'o uitam până într'atât. Intram adesea la ea, cu un sentiment duios de prietenie, dar o găseam stând pe divan cu capul între mâini de parcă ar fi durut-o ceva. In poziția 'i lipsită de grație, cu părul în desordine, cu ochii strânși pe jumătate și încruntați, părea gata să mă plesnească. Mă apropiam atunci de ea fără vre-o tragere de inimă, eram nevoit să mă resemnez. Prin urmare eram tot mai stăpânit de frăgezimea și duioșia actelor Rahilei. Și zilele treceau. La urmă se înălța înaintea ochilor mei Iunia, exact cum frigurile mele o creiau, prea înaltă, prea slabă, cu inima sterilă. Și ce se întâmpla apoi? Vedeam ținându-mi răsuflarea minunea formelor svelte ale Rahilei. Dar ea de ce nu mișca? Nu-mi aminteam să se fi oprit în fața privirilor mele cerșetoare. De ce eram trist? Ce o privea pe ea! Din potrivă. Își bătea joc de mine și figura mea mormântală, era pentru ea, un vecinic prilej de glumă. Și de teamă de-a nu fi demascat de fetița asta, care credea în austeritatea mea preoțească, din simplă frică de a nu rupe magia și a întârâta omul, mă retrăgeam de zeci de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ori în tăcere, văzându-mi de treabă şi ea se simţea cu plăcere indiferentă ca pământul.

Se împlinise două zeci şi cinci de zile de când Rahila era aci în casa noastră lângă mine, fără să-i fi putut atrage atenţia asupra preocupărilor mele, asupra iritaţiei care făcea să-mi bată sângele atât de repede în vine. Ea nu zărea decât un călugăr, atmosfera generală nu îngăduia vre-un sacrilegiu, ici colo câte o noapte petrecută pe bancă în grădină singur sub stele, era tot ce vedea însufleţit în mine. Eram oarecum exasperat în faţa virginităţei ei sufleteşti, nu găseam felul deosebit cum să compun un discurs închegat, în care să încapă toată starea mea nenorocită. Şi cine era vinovatul? Prostul meu obiceiu de-a arăta oamenilor, lucrurile şi viaţa atât de solemn. Mă cuprindea o groază copilărească când venea noaptea. Ultima oară nefericirea începuse să mă roadă iarăşi cu răutate şi trebuia făcut ceva cu forţa. dar nu isbuteam. Într'o seară rămăsei mai multă vreme cu acest gând, pe bancă în grădină.

— Ce ai, mă întrebă cineva?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mă făcui că n'aud şi întorsei capul în partea cealaltă, ascunzându-mi chipul în palme. Imi îngăduii o clipă să gândesc, desigur c'am oftat şi Iunia m'a surprins trecând pe lângă mine. Şi totul conspira la starea mea, cântecele triste ale lucrătorilor din dosul casei, melodii exotice care-ţi dau iluzia de complcetă izolare. Intunericul şi admirabila nemărginire oprindu-mi filozofic spiritul pe malul ei, erau de bună seamă şi ele pricina exaltării mele.

M'am trezit auzind glasuri în apropierea mea şi după ce îmi venii deplin în fire, observai că era ceartă deabinelea şi venea din casă. Şi totul se învălmăşi în mine în momentul desnădăjduit când Iunia recăpătându-şi firea rece, era pe punctul să insulte pe Rahila.

— N'aude! striga ea. Iată unde duce ospitalitatea. Să pleci numai decât. Nu vreau să-ţi mai văd figura linguşitoare, mă înţelegi?

Anghelina o încuraja.

— Poftim, parcă ar fi la ea acasă!

Privii spre uşă, nu ca să intru. O, nu. Imi veni o ideie cutezătoare, dacă aş fi avut puteri supraumane prefăceam totul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în scrum.

Mă asvârlii cu violenţă în ajutorul Rahilei, îi pusei braţele o clipă în jurul mijlocului, o înălţai chiar până la figura mea şi-o dădui la oparte. Ca să atrag luare aminte Iuniei la ceia ce fac, că e izvorât dintr'un sentiment vecin cu mila, mă îndrept spre ea uimit şi spun:

— Iunia, greşeşti. Cea mai insufleţită tragedie nu seamănă cu lovirea asta timpurie. Şi-i arăt victima copleşită, purtând o crimă străveche pe umerii ei de copil. Dar sunt prea emoţionat, răsuflarea enervată a Rahilei mă lovea în obraz, părul trandafiriu i se despletise. Îi trec drăgăstos o mână de după gât şi alta pe dupe genunchi ş'o duc deabia răsuflând în odaia ei. Ea se împotrivea cu desnădejde, când cu ochii înspăimântaţi, când plină de timiditate.

Iunia ţipă şi-şi astupă gura cu palmele, făcu câţiva paşi dendaratelea şi mă privi scoborâtă şi îmbătrânită. Prăpastia definită între ea şi cei doi adversari o hotărâ şi ţinându-şi gemetele cu mâna alergă zăpăcită în fundul sălei. — Speriat atunci strigai tare după ea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Iunia! Iunia te rog!

Ea se întoarse şi ne privi de mai multe ori. Sufletul ei în agonie de abia mai pâlpâia şi îngrozită de preţul pe care-l pun bărbaţii pe carnea femeii, plecă aiurită mai departe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ah tăcerea, prietena oamenilor, cum conspiră la actele mari! Lumea ei opacă desparte două vieți, umbrele tac și tot ce e înălțător în om se îndeplinește fără ecou. Tăcerea întrebărilor mute! Unde e cuvântul care o va sfărâma? Ea nu seamănă cu nimic din trecutul nostru, ea unește posibilul de imposibil și'n orele negre și fatale, ne lovește ușor cu aripa șoptindu-ne: „Sunt aci" Rahila se uită trist după umbra lungă și subțire a Iuniei. Ea încruntă sprincenele fine, cuvintele nu veneau, o tăcere chinuitoare o sufoca.

Așteptase în zadar să mă vadă alergând după Iunia, dar ea avea de-a face cu un bărbat. El smulge toate beneficiile naturei numai pentru el, ce-l importă femeia? Posesia ei se stabilise, sufletul ei nu-l interesa.

Eu stam neclintit și-o măsuram, cuvin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tele se îngrămădiră şi mă pierdui într'o lume de detalii, reale, bestiale, care clasează omul între cer şi pământ, ca pe procreatorul celor mai inteligente animale.

Detaliile pasionate se îngrămădeau în bietul meu creer înflăcărat. Ea asculta cu ochii mari deschişi, încordată şi cu o spaimă grozavă în privirile strălucitoare. Era foarte mirată şi îngrijată şi, ca s'o abat din starea asta neliniştitoare, o luai în braţe sguduit, astupându-i gâtul de îmbrăţişeri neregulate.

Atunci ea, clocotind de ură şi desgust, mă măsură cu ochii larg deschişi şi sălbatică şi personală mă insultă:

— Laş!

Psihologia omului deabia o presimţim! Tot martiriul ei de viaţă destrăbălată nu egala pe acesta al apropierii mele de ea. Pentru Dumnezeu, un preot! Şi el se desbracă atât de impudic de obligaţiunile sociale în faţa ei? Abia acum femeia asta pricepea, că dreptul ei singur pe viaţă, fusese încătuşat de oameni şi pământ.

Cum stam faţă în faţă unul de altul, o servitoare mică, neînsemnată din curte, se apropiè de noi şi acoperindu-şi gura

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu şorţul vişiniu, şopti speriată :

— Stăpâna s'a înjunghiat.

Rahila tresări. O furtună de durere se deslănţui în ea, se smulse din loc şi alergă spre odaia Iuniei. La uşă ramase înţepenită, nu ştia dacă trebue să intre, sau să plece. Pe patul cu invelitoarea diafană, Iunia căzuse într'o parte. Prin rochia subţire un izvor fin de sânge năvălia furios şi picura afară până jos pe covor. Când zări pe Rahila, ea se ridică galbenă şi trase brutal perdeaua patului în jos.

Rahila rămase pe loc stângace şi umilită. Privea vag fără să vadă, fără să înţeleagă. Cine era ea să scape un suflet de la moarte ? Ar fi vrut să-i îngăurească cineva viaţa şi s'o privească pe dinăuntru, ar fi vrut să strige, să-şi rupă părul, ar fi vrut să-şi scoată cu mâna sufletul ei îndurerat. Nu simţea nici un gând, doar o durere înţepătoare în inimă. Se întoarse de la uşe spintecând sala goală, târându-se ca o pasăre cu o aripă strivită şi ajunsă afară din curte ochii mari chinuiţi se deschiseră întrebători, pe unde ploaia lacrimilor veni cu un ropot sfâşietor.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAŢIUNEA" SIBIIU

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rahila, îmi rupi inima, nu e nici un ajutor pentru tine, viața e o apă înfuriată și fără maluri. Cât e de tristă, cât e de vastă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nimic mai dulce, mai senin, mai cald decât sufletul unei femei. Nimic mai sincer dacă sentimentele ei sunt înțelese, nimic mai mare decât dragostea ei. Dar ea n'a găsit cuvintele care trebuesc, atunci când e jicnită în exaltarea inimei ei încrezătoare. Ea primește slăbiciunilor noastre ca pe cel mai mare lucru din lume și bărbatul speculează sufletul ei de granit. Animalul înviază tocmai atunci când femeia e mai sigură pe domesticirea lui. Ce să facă ea? Toate luptele sunt datorite acestei probleme, ce arme se vor mai inventa?

Iunia sperase o liberare când își implântase pumnalul în sân, dar legăturile invizibile ale casei, se rupseră și o deșteptară dintr'odată. Anghelina îi administrase o doctorie întăritoare și rana se închisese singură, însă totul era compromis. I se părea că toate imaginile de pe pereți

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o privesc scrâșnind din dinți. Ea nu mai putea sta în acest loc, unde se perpetua svonul la toate treptele de vecini și sertori. Insulta trăia vie prin miile de vorbe care o clasau stupid. Trebuia să plece, aci nu era decât gol și întuneric. Insă înăuntrul ei o altă personalitate o ținea pe loc și hărțuită de două voinți, ea trăia orele ca o halucinată. De câteva zile nu-și mai găsea loc. De fiecare lucrușor al ei, iubit de ea, se agățase toată tinerețea, până și bisericuța mea sfidătoare și rece o exalta ca o persoană vie. Vai nopțile acelea de jignire! Trecea din odaie în odaie, cu speranța să descopere vre-un obiect, vre-un gest, care să-și reamintească de fosta lor stăpână, dar sufletul lor amuțise, vocea ei nu s'auzea.

Avea nevoie de liniște, de o liniște dreaptă, care să vină singură încet, fără nici un sacrificiu. Cine i-o putea da? Nu pricepe însă cum de a putut uita păpușa ei de porțelan care era de multă vreme uitată în fundul lucrurilor ei de artă. Ce nedreaptă e! Face numai o mișcare și păpușa fără viață îi înapoiază ceva din tandrețea pe care i-o dăruise cu abun-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

denţă în trecut, o ia în braţe şi îşi lipeşte buzele în buclele ei aurii. Acum nu se mai poate abţine fiindcă e singură şi plânge cu glas tare. Ceiace face îi dă curaj, un curaj foarte lămurit să trăiască şi să spere.

Când eşi pe poartă, avu o privire pentru florile noastre, căci le iubea şi ea. Cu câteva luni în urmă, visul ei era să plecăm amândoi într'o călătorie lungă pe mare. Cine ar fi crezut că el se poate realiza atât de repede şi atât de trist? O însoţii până la Galaţi, de acolo pe Dunăre avea să ajungă la Sulina oraşul ei natal. Gândul i se agăţase strâns de maluri unde rămăsesem singur cu capul în piept şi viaţa ei mi se păru că sboară fluidă în jurul meu ca să mă pedepsească. In vasul legănat pleca un corp lipsit de suflet, o cutie goală, un pachet aruncat pe puntea fierbinte. Pe lângă ea trecu un tânăr. Iunia îl recunoscu cu greu. Slăbise, era o umbră neîngrijită, trăgându-şi cu greu picioarele, era Saiedin. El salută fugar şi se depărtă pe puntea vaporului. Când clopotul sună şi nava începu să despartă undele spre larg, Saiedin se apro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

piè şi respectuos se înclină, în faţa Iuniei a doua oară. Ruina din figura lui, părea o amintire dureroasă. Ea se întristă, se gândi la mama lui, se gândi la ea, dacă ar fi avut un copil. El privi în urmă la pământul fumuriu, buza de jos îi tremura pasionat şi degetele crispate pe marginea corăbiei, explicau îndeajuns starea lui intimă. In sfârşit rupse tăcerea şi-o întrebă cu ochii foarte blânzi, dar plini de emoţie, dacă a aflat ceva despre Rahila.

Iunia se încruntă, respiră întretăiat şi cu un nod în gât şi fără nici o bănuială:

— Ştiu... e la noi la Bucureşti.

Saiedin străluci brusc, se roşi, apoi îngălbeni. Desprinse degetele de pe marginea bordului şi depărtându-se precipitat, se aruncă în apă.

Iunia albi, îşi muşcă degetele de spaimă şi apoi ochii ei căutară vâltoarea.

Saiedin eşise la suprafaţă şi înota spre mal. Braţele cuprindeau apa curgătoare în plin şi el alerga, alerga...

Spre hazard?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA II-a

Numai aveam nici o speranță, întreaga mizerie se nărui peste casa mea. Prilejuisem nefericirea a două femei, fără să mă ridic amenințător în fața conștiinței mele. Desigur lumea e prea mică, altfel n'aș fi întâlnit niciodată pe Iunia s'o târăsc cu josnicie în salturi de saltimbanc prin sufletul meu păcătos. Dar Rahila? Rahila! Mă mai puteam încă spăla de necinste? Nu, era prea târziu? Dar o să încerc să-i arăt că poate sunt în stare de aceasta. Ce desfătare să te simți din nou în stare de ceva. Mi era sufletul greu ca de plumb, el mă trăgea tot mai în jos, e adevărat, dar mă refăcusem în ultimul timp și curios, eram vag și aveam sensația că o lumină celestă înoată în eul meu.

Și din moment ce am pierdut toată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aroganța, Rahila, va uita omul și se va reîntoarce lângă preot. Dar se întâmplă să vie înaintea ei cerșetorul uriaș pe care într'o seară îl azvârlise Anghelina în stradă. El se plecă și sărută mâinile mele cucernice, eram în biserică, cu urme ciudate de admirație, lăsate de ultima mea cetanie. Oamenii înghenunchiați lăsaseră un loc larg. între noi. Cu cădelnița de aur înaintam cu profundă dragoste creștină printre ei, pentru a-i învăța ceia ce eu însumi învățasem, de la bătrânii părinți. Nu sunt decât un biet om nenorocit ca și ei, îndeajuns de binevoitor, pentru a-i putea înțelege mai cu înlesnire. Mă îndrept spre altar, cerșetorul se ține cu capul plecat după mine. El ridică privirile și-mi îndoaie blând sfințenia. Ca să-i ușurez rugămințile, întind mâinile asupra capului lui pleșuv, spunând:

— Dumnezeu fie cu tine!

— Nu, mulțumesc. El nu mă poate descurca cu bine.

— Cu bine?

Abia, abia putui îngâna câteva fraze scurte, vre-o câteva biete cuvinte, despre răsplata cea din urmă, despre recunoștință

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

către cei milostivi. Dar se vede că vorbeam cu blândețe făcându-i mustrări ușoare omenești, deveneam din ce în ce mai mișcător, că el trudit și istovit, începu să geamă, îmi apucă haina cu o mâhnire profundă și începu să plângă cu hohote.

Stătui pe loc câte-va minute lungi, lumea trecea în sus și în jos la mir, fără să mă turbure cineva. După câtva timp mă pomenesc singur în biserică cu cerșetorul.

— De ce stai aci? Aveai să-mi spui ceva? Îl întreb.

— Nu, spuse el.

— Du-te în paza lui Dumnezeu atunci, îi răspund făcându-i semn cu mâna.

El însă nu pleacă, ci stă rezemat în curte.

In vreme ce mă depărtam spre casă îi spun în treacăt:

— Astăzi nu mai e biserică, și mă depărtez.

— Nu, stai puțin.

Nu-și putea exprima cererea care-i stătea pe buze. Omul ăsta mi se păru atunci fără margini, trebuia să mă arăt demn de infinitul lui și mă opresc liniștit.

— Nu e degeaba, zise el și scoase în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pumn mai multe hârtii.

— Două sute de lei, fac eu mirat?

Mă purtai cu el ca şi când nimic nu s'ar fi întâmplat, îi aşezai în palmă biletele mototolite şi încercai să fac să dispară orice urmă a faptei lui.

Cu neputinţă. Nu fusesem în mintea mea când îi refuzasem banii?

Cerşetorul scoborâ în stradă cu suspinele în gât. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât mi se părea fapta mea de necrezut. Fusese o slăbiciune a fiinţei mele, un resort neaşteptat al cinstei, lezată subit de pomana oamenilor? Dar pornisem pe o cale greşită şi mă bucur nespus, c'am avut prilejul să fac o greşală, care mi-a luminat puternic personalitatea bieţilor păcătoşi. Mântuitorul nu primise şi el bani de la fraţii lui? Asta avea un sens în ordinea omenească şi mai ales în biserica ortodoxă şi mă gândii fără să vreau la toţi fraţii mei preoţi şi la îndelungile lor tocmeli. Ca să mă port ca un om cumsecade, spulberasem nădejdea unei salvări posibile din sufletul unui nenorocit. Incercai toate mijloacele, întrebuinţai toate putinţele pe care le cunoşteam. Nebunule!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu va mai crede în tine—și desmierdai sentimentul acesta până a doua zi. El veni din nou.

Patima ce vibrează în toate mișcările lui Mărcuș, lumina mohorâtă din ochii lui, șușotelile dogoritoare, vorbele nemărturisite, tremurate, sfioase, totul începe să mă atace. Fără zăbavă, mă desvinovățesc în fața lui și râd cu sarcasm de corectitudinea mea de eri. Mărcuș face câți-va pași și înfiripează o mărturisire:

— Părinte...

— Așa dar, n'aveai de gând să spui nimic fără plată?

— Lasă-mă părinte, mă întrerupse el și adaugă uitându-se în vârful bisericei; mi-am omorât un copil și vreau să fiu mântuit.

Se bălăbănește, se dă cu capul de pietre, mușcă pământul, plânge și înjură.

Simții un fior în spate. Ce cutezanță! Și aplecându-mă să-l ridic, strângeam pumnii de groază să nu isbucnesc. Nu puteam să râvnesc la nimic mai bun, decât la umilința lui—și suprinzător cât îmi păru de mic. Intins cu fața la pământ, cu pălăria asvârlită mai la o parte, Mărcuș rămase așa o zi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întreagă. Ca să simtă durerea mai mult, își trecea degetele prin ochi în lung și 'n lat, trăgea de obraji în jos și în sus, până îi rămânea pielea în mână.

Nu mă gândeam la el în momentul acesta, parcă nici nu exista; dar mă gândii la natura omenească. Crima a distrus omul, e drept, dar n'a schimbat prea mult grozăvia soartei lui.

Ce se întâmplase?

Mărcuș plecă într'o zi după cumpărături. Lângă el în căruță sunt înșirate pachetele, învelite în hârtii de tot felul—și peste ele băiatul lui cel mai mic Ilie care are numai șase ani. El înfășoară și desfășoară ștofele și broboadele în fundul căruței, fără multă formalitate.

Intunericul se îngroașă. Mărcuș atunci se sfătuește. Poate că nu-i va fi cu putință să ajungă până la miezul nopții în sat. Cerul se limpezise — caii își făceau drum ca de obiceiu prin zăpadă și nu sufereau mai mult ca altă dată. Nu încăpea îndoială că zăpada era prea mare și putea aduce pericole în câmpul ăsta deșert, și pentru întâia oară de multă vreme, începu să-i fie frică de beznă și de orice sgomot.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Într'un timp se gândi c'ar fi poate mai bine să se întoarcă înapoi în oraş. Îl cuprinse o nehotărîre, opri căruţa şi începu să se gândească. „Cu nici un preţ!" Îşi zise la urmă, mâine era ajunul crăciunului, copiii trebuie să se bucure de cumpărături. El nu-şi putea ierta gândurile şi nălucirile. Presimţirile sunt bune doar pentru babele sgribulite de lângă vatră. „Nu, nu, cu nici un preţ", şi dete bici cailor mai vârtos. În timp ce era ocupat cu mânatul cailor, ceva începu să mişte în mintea lui, un gând care îşi creia drumul acolo, o născocire: Lupii! Hm! Dac'ar veni? Şi fără un minut de zăbavă închise ochii şi plesni din bici. Ca să-şi încălzească mâinile, luă copilul în braţe, îl ghemui din ce în ce mai mult subt haina lui, până ce oboseala îl doborâ şi închise ochii; dar cu băgare de seamă, cu atenţie, cu urechea deschisă, parcă ar fi urmărit cine ştie ce. După vreme îndelungată poate ca după vre-o două ore, îşi încordă puterile, îşi muşcă buzele şi sări în sus. Era trezit. Nu-l durea nimic, de altfel mâinile i se desgheţaseră, dar îşi venise deodată în fire. Priveşte o clipă în dosul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căruței, i se pare că ceva oscilează, nu se gândește la nimic, pur și simplu cade în extas în fața ochilor care lucesc automat în urma lui. Vin lupii. Zăbovește în fața primejdiei, buimăcit îndreaptă privirea spre un anume punct din mijlocul lor, par un maldăr de pietre arse răsturnate pe zăpadă. Și rămâne cu ochii la ei.

Băețașul crede că sunt aproape de casă, din moment ce tatăl nu se prea grăbea și spune așezându-se drept cu picioarele pe paiele care erau împrăștiate în față la căruță.

— Tăicuță, parc' am ajuns.

— Șât. Da, răspunde el, suntem lângă casă, am toate semnele. Și adaugă după aceia aiurit: Cred, da așa cred.

— Cât? Mai e mult, întreabă Ilie sfătos?

Își bagă capul în căciulă, o apasă pe urechi și-apoi băiatul începe să fluere.

Lupii erau la câți-va pași când copilul se lipi deodată repede de Mărcuș și strigă cu desnădejde:

— Tăticule, fiarele!

El se întoarse fără să se mire, fără îngrijorare, strânse doar hamurile în palmă gata să le rupă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Te rog, taică, mână mai iute, glăsui copilul încremenit.

— Nu e nimic, răspunde Mărcuș, stai liniștit. Și iată-l pornind la vale cu caii spumegând. Cel dintâi cuget în lume e viața. Întoarse capul, felinarele roșii veneau urlând, îi numără, îi cântări, se înspăimântă. Așa dar nu mai poate ești din încurcătură multă vreme, prea multă vreme. Nu mai avea ce face, nu mai putea merge înainte. Nu era obligat să meargă pe calea asta înainte; nu se legase să trăiască cinstit pentru a-l mânca lupii. Toată lupta de până aci nu însemna nimic, dar viața lui însemna ceva mare în clipa asta. Cea dintâi faptă bună cu adevărat săvârșită, era să se întoarcă teafăr între copii. Dar cum?

— Mai avem mult, spune tăticule?

— Nu, ajungem numai decât.

Pământul deschide doi ochi mari, Mărcuș se înarmează, e întâia lui socoteală cu natura. Dar dacă lupii erau numai năluciri, dacă ar începe să se gândească la întâmplarea lui mai sănătos, la cei cinci copii de acasă, la femeia lui, la el? Se poate să-i vină toate astea în minte când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fiarele sunt gata să sară peste el? Eh, ce-o vrea Dumnezeu! Şi înalţă de umeri copilul, îl smulge ca pe un sac şi-l aruncă în mijlocul haitei.

Ajuns acasă spuse o grămadă de gugumănii, dar fiecare cuvânt parcă era spus de un alt om. Crezu că-şi vine în fire peste mai multe zile, dar totul fu zadarnic, copiii şi femeia mureau de foame, el nu mai putea munci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dincolo de el nu stătea nimeni să-l execute, dar era înfipt pe pământul gol și imens, în sus era infinitul și sub picioare era abisul. De la cine să spere? A greșit de bună seamă drumul, în cazul când la mine ar căuta pe cineva. M'a înțeles, se uită la mine și așteaptă un răspuns. Era curios.

— La drept vorbind, spun eu deodată, conștiința era și atunci ca și acum, singurul tău judecător.

— Da, răspunse. Hm! Adică nu prea înțeleg, ce era să-mi aleg atunci, moartea sau viața? Eu am ales-o pe cea care mi se cuvenea.

— Era cea mai dreaptă?....

— Ce? Vrei acum să spun minciuni? Da, da — și deodată se pornește pe râs cu hohote, naiv cu ochi de copil.

— Oh ce șireți sunteți voi preoții. Mi-ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scormonit sufletul cu vorbe blajine, numai ca să-ţi spun adevărul. Te-am înţeles. Dar crezi că cu asta nu vei rămâne în pagubă? Fii sigur că n'ai aflat prea mult, din ce ascund eu aci — şi cu mâinile amândouă îşi arătă fruntea.

El povesti că mai văzuse şi alţi profeţi; de mult, erau unii care făceau pe nebunii, alţii pe înţelepţii, alţii pe camarazii, dar toţi fără excepţie erau proşti, oh aşa de proşti.

— De ce crezi aceasta, Mărcuş? Il întreb mâhnit.

— Pentru că Dunmnezeu nu vine pe pământ, auzi?

— Da, e drept. Dar gândul lui îl poartă fiecare om în el.

— Dar eu de ce nu?

— Oh şi tu, vei vedea ce plăcut e să descoperi că eşti la fel cu ceilalţi oameni.

Se ridicase în sus speriat.

— Să nu-mi spui mai departe, eu nu cred nimic, ehei asta e înşelăciune.

Merserăm spre poartă, dar ajungând în mijlocul grădinei, domoli pasul, ştiam că o să vrea să vorbească mai departe.

— Acum ia spune-mi, zise el oprindu-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eu simt că am pierdut ceva în lumea asta și în cealaltă, e drept că voiu putea găsi ceva, să sting focul amarnic din piept? Și cu ochii înjectați își arată cu pumnii inima.

— Da nici vorbă, răspunsei eu.

Dar după o clipă la poartă își pierdu capul și curajul, atât era de hărțuit de soartă. Desfigurat de foame, neîmbrăcat, murdar și neîncrezător, se făcu deodată mic, se înclină fără voie și mă întrebă:

— Să mai viu, părinte?

— Da, vino, te voiu ajuta, răspunsei eu.

— Când?

— În zilele de slujbă.

Tace.

— Nu m'ai putea primi o zi fără nimeni, ca să poți vedea omul cu care ai vorbit? Se cuvine, părinte, să cunoști persoana cu care ai vorbit azi!

Tăcere.

— Mă poți lăsa să viu aci lângă poartă în fiecare seară când nu ne vede lumea?

— Când nu ne vede lumea, spun eu mirat. De ce?

— Pentru că e ceva, nu știu cum să-zic—și încet la urechea mea, eu nu pot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să cred în Dumnezeu.

Puse mâna pe haina mea, o aşeză în jos de genunchi, ca să aibă pretext de a mă atinge, era o voluptate să se simtă aşa de aproape de un preot adevărat.

— Dar să nu gândeşti prea rău de mine, zise el şi eşi.

Se smulse fără veste aproape, de lângă mine, mai spuse ceva, sugrumat, parcă o o ameninţare, se întoarse, se mai uită odată şi urcă strada în goană fără alt cuvânt.

Poarta se trânti şi rămăsei din nou singur.

Dar n'o fi viaţa atât de turbure, atât de furtunoasă, în cât necazurile să nu se mai poată isprăvi? De vre-o câteva săptămâni eram singur, doar cu steaua nenorocirilor mele. Singur dar nici un ceas cu adevărat fără gânduri, fără remuşcări. In colo singur ca acum douăzeci de ani. Şi încep să-mi povestesc în mine ce de încântări mă înălţau doar pentru că eram alături de Iunia. Îmi bătui joc de mine, de prostia mea. Ah de ar fi acum! Dacă a-şi fi găsit-o în momentul acesta pe stradă sau în facultate, i-aşi vârâ privirea adânc în cuget şi aşi cerceta-o pe toate feţele. O

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rochie foşnitoare, ici colo câte-o vorbă ticluită, o răsuflare violentă, un glas care strigă „Eşti al meu". Ăştia sunt aburii ameţitori, în care cad unul câte unul oamenii, fără alt motiv.

Azi îmi cercetez inima fără să vreau, în căutarea vibraţiunilor de altă dată. Dezolare! Ca să mă desvinovăţesc, încep să născocesc tot felul de slăbiciuni tinerilor, care se însoară la douăzeci ani.

Mi-era groază instictivă de casa mea, unde era totul pustiu, odăi părăsite, vechile obicinuinţi uitate şi ostile.

Dacă aşi fi avut măcar putinţa să văd pe Rahila. Una din zilele acelea când medalioanele ametist ale ochilor ei se întredeschid şi pe emaliul lor lucios, văd imaginea mea lunecând. Mi-era cumplit de dor de ea, dorii s'o văd, s'o ating să-i spun numai un cuvânt. De altfel plecarea Iuniei limpezise oare cum drumul meu. Mă oprii să gândesc. La urma urmei mi-era complect indiferent ce a fost, dar erau unele lucruri pe care nu le-aşi fi putut îngădui în viitor.

Doamne la ce te-ai gândit! socotii eu întristat. Să alerge omul ca un zevzec

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după o iluzie! Dorul de Rahila mă rodea cumplit nu-mi dădea răgaz. Săptămâni de arândul înaintea plecărei gustasem prea puțin din farmecele ei. Când voi avea norocul să-mi procur provizii de ideal, înainte ca o nouă perioadă senzuală să se abată asupra mea? Suferisem în deosebi din cauza viziunilor nocturne. Mai puteam să opresc un moment nevroza; dar pentru sentimentalism numai aveam leac. De ce pasiunea asta refuză cu îndârjire să dea îndărăt? N'aveam poate dreptul să trăiesc ca ori și cine? Parcă nu încercasem și studiasem starea mea nopți și zile întregi, ca un smintit. Și nu am trăit ca un avar în lume, refuzându-mi viața goală, atunci când eram ascuns, dând sfaturi altora, atunci când eu nu le credeam și făcând rugăciuni, atunci când eram mai lipsit de credință? Oare nu fusesem conștient că sunt preot? Toată lumea alerga la biserica mea, ca la un atelier de făcut modele de oameni și dădeau peste mine, necăjit, furios, îndârjit că nu pot descoperi conținutul cuvântului preot. Și îmi trudesc mintea să găsesc un moment liniștitor. Mi se pare atunci că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cineva vorbește lângă mine, că mă strigă stăruitor, că mă imploră. Deschid ochii. La ce bun să-i țiu închiși dacă tot îți stă în față ceiace n'ai dori să mai vezi nici odată ?

La ușă Saiedin șade drept ca un destin.

— Scuză-mă, sunt străin și n'am idee de orașul acesta, spuse el privindu-mă. speriat.

Trecură câte-va minute.

— O caut pe Rahila, am ceva pentru ea.

— A plecat, îi răspund.

— Da ? S'ar părea că e aci la D-ta.

— Rahila ? Strigai.

— Ce ați spus ?

— Atât: Rahila, altceva nimic, urmați.

— De bună seamă, nu știți că viața în care s'a aruncat ea, are porți greu de desfăcut. Dar dumitale, părinte, îți pot spune.

— Ai poate vre-o scrisoare de încredințat ? Îi luai eu vorba din gură.

— Nu, părinte.

— Ai ceva deosebit cu ea ?

— Nu, răspunse el, nimic deosebit, doar vream s'o văd.

— Ai dreptate, e o copilă încântătoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toate fetele dv. sunt la fel?

— Da, însă Rahila e obositoare—şi cu glas tânguios; ea nu poate păstra curată o conştiinţă.

In ce hal îngrijitor accentuà cuvântul conştiinţă, în dosul lui pricepui intonaţia „talmudul" şi ce grozăvie, ea se lăsase pradă întunericului, înecându-se graţioasă în alte ape.

— E limpede că Rahila e fără valoare, spusei, cred că n'o să poţi obţine prea mult de la ea.

Tăinuitor şi mincinos! Şi nu-mi-e ruşine! Mă port cu mine ca vulpea cu raţa.

Atâtea contradicţii în om, într'o materie limitată! La drept vorbind, pentru ce pierdeam atâta timp? Îl urăsc pe Saiedin. Îi urăsc mersul legănat, îi urăsc nădejdile mai puternice ca ale mele. L'aşi fi călcat în picioare, dar nu era cu putinţă ticăloşia asta. Zănaticule! Te simţi că mori; ar fi trebuit să-ţi aşezi în ordine sentimentele urâte lăsând locuri albe, pentru tot ce ai posedat mai curat. Cu Rahila vei vedea. Rahila!! Mă trezii brusc, sângele mi se urcă la tâmple şi nu mai avurăm ce ne spune. Omul e evident şi fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vorbe. Şi trebuie să credem că inteligenţa e pur fizică!

Mă îndrept spre uşe şi zâmbesc să-i arăt că iau lucrurile uşor..

— Trebue să fie cât se poate de dureros şi nu pe înţelesul tuturora, plecarea fiinţei iubite dintr'un grup, spun eu. Ştii despre ce fiinţă vorbesc. N'aţi putea-o înlocui complect cu alt element şi cu un scop tot atât de înalt?

— Ba da, am putea foarte bine.

Mă menajează. Pricep că propunerea e refuzată şi totuş nu mi-aş fi închipuit o încăpăţânare mai mare.

— Dacă ai nevoie, spun eu, poţi lua ori când un mic sfat de la mine, ai să socoteşti la urmă ce ai primit.

El văzuse bine, cât se poate de bine că nu e capabil de nimic. Bunăvoinţa mea îl doare, îl stinghereşte şi îmi răspunde:

— Nu, mulţumesc. In tot cazul, vă mulţumesc din suflet. Bună ziua.

Îi eram recunoscător întorcându-mă înapoi în pat.

În zilele următoare, seara când luminele erau încă neaprinse, mi se întâmpla adesea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un lucru neplăcut. Când eşiam afară ca să-mi fac plimbarea printre flori, o femeie în vârful picioarelor, mai mult pe fugă, ascundea capul în piept şi trecea pe dinaintea casei mele. O vedeam de mai multe zile şi îndată ce eşeam în stradă, întorcea capul brusc în partea cealaltă şi pleca nemai ivindu-se în seara aceia. Mintea-mi absurdă mă enervă. Aveam preprepresimţirea ciudată că această femeie era acolo pentru negustorul de vis-a-vis. Ferestrele desnădăjduitor de întunecate, aveau asupra ei un efect de deprimare, aşa că trecând pe lângă ele, nu mai îndrăsnea să se apropie de poartă şi să bată.

Aveam sentimentul că se află într'o grea şi amară situaţie, făptura asta înnoptată şi mă hotărîi s'o salvez.

In faţa porţii o întâlnii din nou cercetând.

— Bună seara! Spusei.

— Bună seara! şi ea se opri.

— Ascultă, fata mea; nu trebue să te mâhneşti dacă îţi spun câteva vorbe scurte. Ţi le spun ca să-ţi opresc jocul acesta care merge atât de departe. Gândîtu-te-ai ce ascunde casa aceia? Nu e bine pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o ființă tânără să intre în cuibul unui vicios cum e hagiul. Pe scurt acesta e un decăzut și un iscoditor. Toți cei ce intră la el, se murdărasc pentru întreaga viață. Noapte bună, du-te și ascultă de sfaturile preotești.

Eram cu inima plină de milă. Oh dar mă simții pierdut din—moment ce uitase complect priceperea mea, că nu se defăimează aproapele.

Ea mă privi, mă cercetă prin muselinul gros, apoi deodată mă scutură ușor de haină:

— Haide, haide, de ce atâta răutate?

— Ascultă... Și mă pregătii să refac imagina hagiului. La început nu vru să creadă. Dar după ce văzu că degeaba îi magnetizam calea, pironindu-i ochii prin muselin, cu sfaturi sacre, ea se supără își scoase voalul de pe ochi și trecu drumul.

— Bună seara... Rahila, spusei cu limba înțepenită pe cerul gurei.

— Stai! strigă ea. Nu cumva mai ai și'acum vreun sfat? Îmi zise râzând inocent de pe partea cealaltă.

— Nu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Atunci cu atât mai bine că eşti treaz.

Şi eu intrai în curte.

Dar peste câte-va clipe ea veni în goană şi se aşeză pe bancă lângă mine, înmlădiindu-şi mişcările şi glasul:

— Poţi totuşi să-mi mai spui câte ceva, mai am vreme încă. Şi se uită la ceas.

Mă simţii umilit şi refuzai. Dealtfel era noapte, luminile se aprinseseră, vecinii puteau vedea o fată lipită pe bancă lângă un popă. La urma urmei eram în măsură să fac asemenea sacrificiu?

— Ba nu, acum vreau să stau lângă d-ta, şi să te ascult.

— Dar nu se poate aci în grădină, în văzul tuturora.

— Firește îţi e ruşine, spuse ea.

— Nu, răspunsei.

Dar făceam asta pentru a spune ceva.

Era noaptea neagră ca o închisoare, doar câteva stele străluciau solemn de departe, ochi-mi speriaţi cerşiră ajutor de la ele şi minune—lumina lor începu să-mi curgă în sânge.

O pasăre trece, ciripeşte întârziată, un tropot de trăsură departe şi toată viaţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se opreşte pe loc.

— Rahila! strig deodată şi-i sărut îndelung mâinile. Nu am trimes pe nimeni să te cheme, îi şoptesc, dar dragostea mea te-a adus pe o barcă de vis.

O bucurie ascunsă de odată ca un râu de aur mă înflăcărează, nu din pricina ei, dar acum i s'au deschis ochii ca două pansele vinete, îmbătate de dragoste, simt cum se îmbată. Văzduhul e plin de parfum Doamne, fiecare deget al ei, e ca un trandafiraş mic plin de rouă, le simt mireasma, sunt ameţit. Acum parcă sunt fluturi care sboară. Îi scapă voalul pe jos, uşor ca o suflare, mă cobor la picioarele ei să-l ridic şi-i îmbrăţişez genunchii. In apropiere trebue să fie garoafele înflăcărate, nu le văd dar simt că şi-au răsturnat parfumul pe jos. Cine spunea că eu sunt zadarnic? Nici o şoaptă, nici o adiere printre frunze. Eram amândoi înţepeniţi ca într'un paravan japonez sub rozele mici aninând vaporoase în spatele nostru.

Şi viaţa în ochii mei apare altfel, tânără, fragedă, tremurând ca un firicel de iarbă... şi astfel gânduri ca din basm, se' nşiruie în capul meu, închid ochii şi simt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eternitatea.

„Rămâi așa câtă-va vreme în brațele mele și ascultă cum trece dragostea în galop și cum ne atinge cu aripa. Se plimbă deasupra lumei..." și-i șoptii încet numele de teamă să nu spulber vraja și călătoria mea eterică. Și iarăși îmi pierd cumpătul și'o strâng în brațe și de dragoste țiu pleoapele închise pe orbite.

Doamne, niciodată nu trecusem pe drumul ăsta, cât e de suav, cât e de înflorit!

Rahila mă privește și o privesc și eu, nu pot să-i spun ce-mi stă pe buze—sunt vorbe de argint care ar umple-o de extaz, atâta bogăție lucește în inima mea.

Zăbovesc în starea asta, buimăcit de uimire, copleșit, nimicit.

Deodată se aude un țipăt, o hodoroogeală tăioasă și amară. Aud vocea foarte bine, îmi plec capul în pământ, fac un pas îndărăt și mâinile îmi tremură de emoție:

— Ce urât din partea d-tale! zise Rahila depărtându-se de mine. Ia spune-mi, repetă ea, nu poți rămâne numai un om milos? Fie că vorbesc ori nu, simt în năuntrul meu privirea ei jignitoare, sfre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

delind și urmărindu-mi mișcările subite sufletești. Ea mă urmărește astfel ca pe un infirm care fuge pierdut prin lume numai într'un picior.

In timp ce desgolit, sprijinit de bancă, mă gândesc la întâmplare, tresar deodată, caut să mă ascund de ea și, fiindcă nu pot face un pas, mă uit țintă în fața ei împietrită, neputându-mă da îndărăt. Mă aflam față în față cu un judecător din altă tabără. Am chiar cinismul de a-i da o piatră în mână, să mă lovească, m'aș fi tăvălit în țărână rugând-o să calce peste mine. Incep să-mi bat joc de mine însumi, ducând-o înspre eșire; dar ea își încetinește pasul pentrucă remușcarea apăsă pe un buton sufletesc și o faclă se aprinse.

— Ar fi trebuit să nu bei atât astăseară.

— Aha? răspund eu hipnotizat. M'ai simțit va să zică?

— Nu, încă tot mă îndoiam.

Dar deodată ochii mi se umplu de lacrimi ca la bețivi, neputându-mi ține firea.

De ce vreau să înfrunt pe Dumnezeu?

Ii deschid poarta larg, ea însă se oprește și se uită lung și cu milă la mine:

— Poți ajunge până în casă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu, răspunsei, nici măcar până la scară.

— Dumnezeule, cum se poate să te îmbeți astfel, zice ea. Și în acelaș timp mă apucă de mijloc și mă duce încet până la bancă, își scoate voalul și-l strânge în mâini făcându-mi pernă, se căsnește cu mine să-mi așeze capul pe el. Eu nu spun nimic. Imi ia picioarele în brațe întinzându-le cu atenție pe bancă să nu-mi facă vreun rău. Repetă în acelaș timp, sfaturi pentru halul de alcolism în care am ajuns, uimită de abundența lacrimilor și desnădejdei mele. Ingânai o împotrivire, dar încet, mi'ar fi fost atât de rușine, să mă arăt treaz în fața ei și apoi era mai cinstit să fiu beat în clipa aceasta.

Își pune mâinile pe fruntea mea, bucuria mă paralizează, nu pot rosti un cuvânt, nici mulțumi măcar.

— Nu e nimic, nu știe nimeni, glăsui ea, până mâine dimineață îți vei veni în fire.

Și plecă.

Lacrimile spălară decorul lumei și mi-l arătară mai curat după ce trecu torentul. Liniște împrejur, noaptea crește și o stea mică tremurătoare îmi dăruește o lumină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

binefăcătoare. O şuviţă blondă subţire de căldură, intră în sufletul meu ca un musafir aşteptat mai de mult. Cerul şi pământul e tot una pentru mine şi eu călătoresc uşor dus de o rază. Universul ca un deşert în flacări pâlpăie departe de privirile mele liniştite. O blândeţe uşoară catifelată pune stăpânire pe corpul meu şi mă simt departe de locurile unde materia sufere prefaceri şi descompuneri degradatoare.

Liniştea era adâncă, numai fâşâitul înviorător al serei sboară peste creştetul meu. Mă ridic atunci calm, îmbunit, ruşinat la gândul de a mai sta o clipă în locul unde am simţit amara umilinţă. Zăresc atunci, peste drum, în faţa ochilor o pată albicioasă, mai multe. Globuri luminoase?.. O părere... Ba nu, în saloanele hagiului, era sărbătoare.

Rahila dansa.

In odaia rotundă, lăcuită, strălucitoare ca un candelabru îşi desfăşura mişcările dramatice. Invitaţii stau rezemaţi de pereţi sau de scaune şi bat din palme tactul muzicei lascive şi ritmul sfâşâitor ca o mătase, gâdelă nervi obosiţi. Femeia îşi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pleca fruntea, sguduia picioarele, apoi ca o jerbă de foc, se înălța în aer, dând svâcnituri de spaimă care te făceau să suferi. Sub luminile aprinse, ochii ei păreau imenși, din cauza genelor prea lungi, Pletele lăsate liber fluturau în aer ca niște spume gonite de vânt. Pulpele albe se ridicau elastic și cădeau leneș pe vârful degetelor goale. Apoi sfârșia prin învârtituri largi supuse; apoi în piruetele nebune. Părul făcea un cerc roșu în jurul capului și fiecare se grăbea să smulgă fire din găteala ei, ca dintr'un mac. Durerea i se întipărise amar pe buze și păpușa umană nu împrumută din frenezia comesenilor, ci dansul îi rămase melancolic ca o poveste.

Mișcările deveniră aiurare, năvalnic brațele de catifea se aventurează în grațiii îngerești cu iluzii de refugiu în astre.

Lumina puternică pătrundea prin ferestrele mari în stradă, trebuia doar trecătorii, să vadă că și hagiul cheamă lumea la el, nu e sgârcit, nici meschin, nici mizantrop.

Bărbații beau din cupele metalice și de cristal și fiindcă frunțile le ardeau,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

jumătate din vin îl aruncau pe ea, botezându-i gesturile cu stropii de chihlimbar. Veselia sporea și Rahila se lăsa în voia lor. In scurt timp trupul ei fu aromat cu fel de fel de băuturi, rochia largă și udă se strânse în jurul corpului, mirosul tare se împrăștie puternic până în stradă și îmbătați cu toții de floarea cu aroma înțepătoare, se pipăiau unii pe alții, poate de frică să nu fie doar o nălucire.

Pe jos pe covoare, farfurii sparte, porțelanuri fine amestecate cu tacâmuri de aur, erau călcate în picioare; nici un scaun unde să te așezi, nici un bibelou la locul lui, toate răsturnate și devorate de furia vinului.

Prin dreptul geamurilor văd trecând un polițist, la poartă se oprește și privește în năuntru, apoi o închide și dispare în fund spre bucătării. E la postul lui, gândii mâhnit, mai trece un minut și o altă umbră, se oprește tresărind în fața ferestrelor.

Îi aud inima svâcnind.

— Ascultă, Saiedin, strig eu din curte, cred că pot face ceva pentru tine, intră și îmi vei mulțumi.

Aveam iluzia că vorbesc; de fapt vor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bele astea s'au petrecut numai în mintea mea.

El privi înăuntru şi văzu pe Rahila, o privi bolnav cu un plâns oprit, i-ar fi rupt tot părul şi i-ar fi sărutat picioarele. Ea dansa mai departe cu ochii grei, cu surâsul greu, cu gleznele ţapene de oboseală.

Pasiunea din mişcările ei îl îngrozi. Saiedin se uită flămând, ar fi spart cerul să facă să dispară femeia iubită. Îl năpădiseră gândurile din fiecare zi, torentul acela de visuri care l'a călăuzit prin lume, s'o caute şi s'o găsească. Plin de credinţă şi de furie dădu năvală prin uşi, înarmat cu o putere extraordinară şi smulse sălbatic în braţe evreica lor splendidă şi îmbătătoare.

Toate astea se petrecură atât de repede, că nimeni n'avu vreme să gândească la situaţia Rahilei.

Ea se lăsă moale în braţele copilului şi el eşi în stradă, alergând cu ea udă de alcol şi cu părul revărsat.

Ai fi zis o sticlă; căreia i-a sărit gâtul, pe unde a năvălit o spumă roşie şi aromată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un val de întristare mă înnecă.

Ce vrei, părinte? Eşti obosit de mâhnire, ţi-ai poruncit să stai cuminte, vrei să ai linişte, te gândeşti din când în când la tine şi la vreme. Ai vrea să-ţi treacă viaţa, dar ea s'a atârnat de tine şi stă pe loc. Şi pe deasupra tuturor loviturilor, Rahila te priveşte cu ochi plini de mirare. Din vreme în vreme te năpădeşte şi un val de mulţumire în piept, dar nimeni nu ştie pentru ce.

Mi-a spus un om eri la biserică:

— Părinte, nu mai vorbeşti lumii ca altă dată.

I-am răspuns:

— Să le vorbească altcineva.

Trecuseră câteva zile şi Mărcuş veni la mine. Mă gândii: o fi adevărat că suntem stăpâni pe actele noastre? Dar nu puteam să-mi răspund. Mărcuş vorbi despre co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pilul lui, despre crimă, că e o nenorocire, o întâmplare tristă, că el nu e vinovat.

I-am răspuns dogmatic:

— Dacă într'adevăr nu e vina ta, trebue cu orice preț să mulțumești lui Dumnezeu...

Mărcuș se uită viclean la mine, îndrugă ceva despre sărăcie, despre rostul fiecăruia pe lume. Despre sacrificiul unuia pentru ceilalți, nu scăpă nimic, nici cei două sute de lei pe care mi-i dăduse.

Mă minunai de dibăcia lui atâ de mare.

Nu vroia nici o despăgubire, dar grozav dorea să cunoască Dumnezeul la care mă închinam eu, numai atât.

— Da? Îi zisei, poate dorești ca și ceasul din urmă să bată pentru tine?

— Nu părinte, răspunse dânsul, cum te-ai gândit la asta? Și mă privi cu ochii mărunți plini de ură.

Zece zile dearândul am văzut pe Rahila. O întâlneam în curte, venea să-mi vorbească despre botez. Venea singură să-l ceară. O liniște tainică se așează între oameni, când sunt de aceiași părere între ei.

Era așa de milostivă cu mine, îmi răs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plătea cu o răcoare blândă toate clipele mele de văpaie din trecut. Mâinele ei mă ating așa de ușor și-mi înfioară toate încheieturile. Doamne Dumnezeule, merg lângă ea și nu-i pot strânge pumnii de mulțumire. Simțurile mele bat regulat și o liniște nețărmurită mă încojoară cât sunt cu ea împreună. Dar suflă un curent străin din ochii ei. Asta e dragostea, zic încet și pătimaș, asta e dragostea. Și inima îmi bate cu putere și ține câte-va clipe senzația ciudată. Ce-i asta? Mă uit adânc la ea, sufletul ei se închină sfințeniei mele, mă simt desprins din personalitatea mea, strâns într'un om nevăzut, ochii mi se umplu de blagoslovenie, tremur, Dumnezeu e aproape și mă privește. Și iar trec câte-va clipe, ea îmi vorbește, omul nevăzut se topește în văzduh și simt ceva în mine care mă învadează cu sgomot.

Mă lupt cu mine, cu frământarea din suflet, mă simt obosit aproape de moarte. Ah de ce noaptea îți pune condițiuni pe atâtea glasuri? De ce trece atâta vreme îndelungată, înfrigurată, pe lângă mine și nu mă doboară vre-o boală? Și gândul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aventuros şi tragic o ia rasna pe căi necunoscute.

Stăteam cu ochii închişi, fără să dorm visând sub cerul senin, albastru negru. Stătusem câteva minute sau poate un ceas fără să mişc, părea o aţipeală, apoi aud că mă strigă cineva, mă scol şi spun:

— Pe cine căutaţi?

— Am o scrisoare pentru părintele Andronic.

După ce ese străinul mă opresc în mijlocul ogrăzei şi citesc la lumină cu glas tare:

Părinte,

Ce nu născocesc simţurile voastre când sunt flămânde? Principiile voastre morale religioase, cum şi organizarea lor stângace şi schimbătoare, nu face deosebire între un cult şi altul, dar vă zăpăceşte şi nu mai daţi de urma adevăratului ideal.

Aţinteşte ochii minţei în trecutul nostru însă şi atunci vei vedea că la noi nu sunt naufragiaţi.

Folosinţa acestui secret flutură anonim sub toate îndeletnicirile noastre, cărora voi le ziceţi făţişe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu te înşela. Rahila nu se botează, Rahila nu se creştinează. Dacă ai vre-o armă, de care să te ajuţi, mai mult de cât cea omenească, te-şi ruga s'o pui la încercare. Sunt dator să-ţi spun că nu provoc omul întotdeauna pe faţă. E un obicei al nostru? Poate.

TATĂL LUI SAIEDIN.

Şi eu care uitasem complect origina Rahilei şi urmăritorii ei.

Îmi luai pălăria şi plecai.

— Fără copilării, îmi spusei, lucrurile devin serioase acum, hai să întrebăm pe Rahila ce gândeşte.

— Aş vrea să văd pe D-l Saiedin, spusei servitoarei, căci îmi fu cu neputinţă să strecor numele Rahilei în întrebarea mea.

— Nu e acasă, răspunse ea.

Fără să zăbovească, fără să şovăesc, mă duc ţintă la Mitropolit. Incolţeau în mine scrupule preoţeşti. Fui primit întâia oară în sala cea mare necunoscută şi scoţând respectuos scrisoarea o arăt şefului bisericilor noastre.

— Ei bine, ce e cu păgânii aceştia? Şi-şi apropiè ochelarii de figura mea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Veneam să vă întreb dacă n'ar fi mai bine ca acest botez să fie făcut de cineva mai mare. E ceva care mă încurcă, vă asigur. Mă încurcă străinii aceştia.

— Ei bine, ce rău îţi poate aduce creştinarea câtorva rătăciţi?

— Dacă nu-mi luaţi sarcina aceasta, eu plec din biserică, îmi iau rămas bun.

— Pentru ei? Şi Mitropolitul mă fixează înmărmurit. Pentru păgânii ăştia?

Şi bătrânul preot se porneşte furios pe vorbă şi apoi mă fixează dintr'odată fără să mai adauge nici un cuvânt.

Rămăsei pironit şi încăpăţinat.

Surprins însă de seriozitatea mea, el îşi potoli, nemulţumirea.

— Firește am să-ţi iau sarcina asta, dar mai târziu.

— Am nevoie de repaus, stăruii cu glas schimbat, nu mă pot ocupa serios de slujba mea.

— Bine de asta o să mai vorbim, acum însă am nevoie de D-ta.

Şi parcă ferindu-se de ochii mei spuse cuiva în gând:

— Vom vedea!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A doua zi de dimineață mă sculai foarte de vreme, la drept vorbind somația ce-mi adresase tatăl lui Saiedin venea tocmai la timp. În definitiv, pentru purificarea inșilor, nu eram așa de demn. Era o dimineață mohorâtă și întunecoasă, nimeni pe stradă, mă grăbii să ajung mai repede la destinație.

Plăsnuisem toată noaptea o scrisoare pentru Mitropolit. Îi demonstram prin scris, ceiace făcusem în timpul când ocupasem locul fără drept. Spiritul de revoltă pe care-l strecurasem pe nesimțite în creerul credincioșilor, la adăpost de haina mea de preot, pe care o păstrasem în ultimul timp îndelungă vreme contra voinței mele. Îi demonstram din suflet că patronează atâtea minciuni, calabalâc de vorbe și fapte fără cap: oscilând după visările guvernamentale. Și multe alte lucruri crude....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lăsai biletul să fie înmânat urgent.

Intorc capul încă odată să mă încredinţez că în sfârşit am rupt ghiaţa şi'o pornesc uşurat pe străzi. Nu-mi slujea la nimic să mă grăbesc, eram liber, n'aveam decât să rătăcesc până a doua sau a treia zi. Socotii totuş că înainte de a-mi părăsi casa unde tinereţea mea stă încă trează ca o soră de caritate la căpătâiul unui bolnav, să mai stau cu ea o zi sau două. ...Şi cu o gingăşie subită tinereţea intră în hora floricelelor mici de sub geamurile mele, cărora le dădusem viaţă. E poate jumătate din sufletul meu în vietăţile astea. Florile toate de pe glob au o însemnătate mare în viaţa mea.

Mă furişai pe străzi, îmi pipăii obrazul şi mă uitai cu jale la lungimea hainei negre. Ce curiozitate! O purtasem douăzeci de ani. O ridicai puţin să pară ceva mai cumsecade, îmi bombai pieptul străbătând oraşul şi intrai în strada mea.

Lângă poartă la mine, hagiul vorbeşte cu Saiedin şi Rahila.

— Aş vrea să vorbesc cu d-ta, zise negustorul.

— Sunt aci, răspunse Saiedin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Hagiul repetă de mai multe ori numele Rahilei, își îngădui chiar s'o sgâlție brutal de mână.

— Uite, zise el, de un an de zile eu îi port de grijă; binevoiește, domnule, și recunoaște că ai făcut un act arbitrar și josnic prin fapta de acum câteva seri.

— Nici vorbă, o greșală, răspunse el încurcat.

O zăpăceală recunosc.

— D-ta înțelegi? Mie îmi trebue satisfacție imediat, pentru a mă spăla de lașitate în fața prietenilor mei.

Copilandrul se uită blând și domestic la Rahila, ca după un somn cu vise negre, când prima vedenie liniștitoare de care dă cu ochii, e ființa adorată.

Lui Saiedin îi era sete de infinit. Viața n'are decât un început. La optsprezece ani e atât de artificială fiindcă emoțiile se implântă adânc în eul tău și-ți tae toate rădăcinile care te leagă de pământ. El fusese un instrument aprig la început, dar în apropierea Rahilei uitase datoria și nu mai simțea decât o dorință uriașă, nebună, aprinsă. Ardea de o nevoie necunoscută, de neatins. Nevoia trupească și cea sufle-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tească alergau deopotrivă, una întrecându-se pe ceialaltă, aşa că în goana lor când se întâlniră, se contopiră şi porniră cu dublă forţă mai departe. Când revăzu pe Rahila, avu puterea să-i repete starea lui, dar ea triumfătoare şi frumoasă, îl măsură din ochi de câteva ori. In sfârşit ce vroia acest om de la ea? Ea ştia să-i cântărească pe toţi, de aceia îl luă în râs, tot cinismul i-l aruncă în faţă şi tânără şi surâzătoare, îi suprimă patima, pe care ea n'o selecţiona. Saiedin era prea tânăr, n'o interesa. Slăbiciunea temperamentului lui o indispunea, ca perspectiva unei boale infecţioase. Fugea de el instinctiv, avea o teamă, o ruşine curioasă de faptele ei, care contribuiau să-i facă odioasă prezenţa lui. Indiferenţa ei pentru Saiedin o scăpase într'u câtva de sclavia rostu lui ei pe pământ.

Nu-i ceruse nimic, ce mai vroiau ei de la ea?

Hagiul aşteaptă un moment, nu se putea ca Saiedin să fie atât de puţin personal şi începu iarăşi să-l insulte.

— Da e neplăcut lucru, glăsuia el, nepriceperea D-tale şi îndrăzneala mi-a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răpit întregul respect de mine.

— Nici eu nu spun altfel, îngână Saiedin, cu toate astea duelul mi se pare așa de greu, în cât...

...Cereți-mi altceva!

— Așa dar refuzi? Întrebă hagiul.

— Da.

Atunci furia îl năpădi sălbatică și arzătoare. Strânse din dinți și trase...

Glonțul pătrunse prin ochi și se opri în creer.

La sgomotul căderei, Rahila zvâcni ca o pasăre în laț, văzu sânge, deschise ochii mari, țipă și se pleacă să-l scape, tocmai în clipa când el murea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atâta chin, atât de neagră răsbunare s'abătea peste viaţa ei fără lanţuri. Mizeria ei era aşa de pământească, atât de omenească, sufletul ei atât de răscolit. Ochii lui Saiedin şterşi şi ovali, o disperau, toată murdăria soartei cu aripele-i lugubre sufocau copilul nevinovat. Cine o va înţelege, cine o va scăpa? Ingheţată, cu tăiuşul vieţii în faţă, cu vedenii de morţi care o strigă, în cimitirul vast în care se afla, ea nu se poate agăţa de cât de umbra ei. Cine o va scăpa, cine o va scăpa?

Hagiul se uită crunt şi avar în ochii ei, ea întoarse spatele îngrozită şi trecu drumul spre casa mea; dar din dosul porţii, un bărbat eşi rânjind. Rahila îngălbeni. Persecuţia tuturora o lovea brutal în cap şi cu buzele fără culoare îl întrebă:

— D-ta aci?

— Da. Vă spionam.

Era Mărcuş.

Ea rămase prostită pe loc. Mărcuş

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ascuți stileții ochilor lui gri și sticlind îi roti împrejur. Se furișă apoi lângă poartă și'o închise.

Ultima sguduire nu-i îngădui Rahilei să rostească o vorbă, dar genunchii începură să-i tremure disperat. Atunci eu împinsei poarta și intrai.

Rahila mă văzu și rămase încremenită...

Apoi șopti încet, înnecată, fără lacrimi:

— Andronic!...

Inima 'i bătu însă deodată. Ce putere și ce loc ocupă acest om în viața ei? Ce forță captivă și tăcută o predomină acum?

Focul necunoscut și primitiv arde în sufletul ei. Ce e, ce s'a întâmplat?

Ea simți o violentă nevoie să-și smulgă viața trecută și s'o arunce, simți o imensă nevoie de iertare. Ochii ei se atârnară cerșind pe figura mea calmă; și halucinată își lipi buzele de mâinile mele reci.

Privii milos ochii ei înrouați și plini de păcate. Incercai stângaci s'o ridic de jos, dar Dumnezeu se scoboară în mod magistral, îmi conduce mâna mângâind-o în creștetul capului și-i șoptesc modest:

— Nu-ți fie teamă și te adăpostește copila mea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Omul nu dă îndărăt în faţa catastrofei. El a depăşit de mult groaza şi se avântă cu disperare spre învingerea complectă. Din vârful imaginaţiei mele, priveam lumea. Adesea mă întrebam cum de ajunsesem şi eu aci. Oamenii despre care ştiam atât de mult, se înţepeniră ca nişte poliţişti în faţa mea. Eu nu dădui înapoi, mi-ar fi fost atâta milă! Dar curiozitatea violentă şi dulce? Când fui chemat pentru instrucţia crimei, n'avui nici o bănuială. Într'adevăr, târziu descoperii că în fiecare om trăeşte câte un suveran.

Şi ce mizerie, odată cu descoperirea asta, văzui cum dispare respectul pentru celălalt om, aproapele. De ce nu puteam prăbuşi pereţii lumii să unesc toţi oamenii în oceanul iubirei? De ce nu găseam cuvântul magic să dau viziuni de stăpânire complectă bieţilor suverani?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar cine sunt eu şi la ce servesc? Eu mă agăţ de idei ca de o credinţă şi moartea stă dreaptă în faţa mea.

Moartea, este ea un cuvânt zadarnic?

Ce arme, ce droguri, au rămas nespulberate de goana milenară a universului, care ar fi putut opri pe fondul lumii, milioane şi milioane de spirite demne de supravieţuire? Spiritiştilor, lăsaţi ficţiunile, inspiraţia şi sugestia sunt pur pământeşti. Forţele abstracte? E o alarmă. Orice pretext e inutil, viziunea supravieţuirei spiritului, e din cauza dărniciei naturei voastre. Suntem humani, forţele hipnotice ne însoţesc pretutindeni, atât, ca o iluzie ş'apoi pierim, vag, dar pentru totdeauna.

Destinul cu subtila lui interpretare hotărâ.

Rahila se convinse că viaţa nu e decât o vanitate.

Era altceva, adânc inexprimabil, pentru care ea există, nu pentru gloria de a trăi. De câte-va zile, fantoma lui Saiedin, trăieşte vie în faţa ei. Atunci ea vine încet obosită, se aruncă la picioarele mele şi eu n'am curajiul s'o ridic.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAŢIUNII" SIBIIU

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Lasă-mă să mă odihnesc, strigă ea încărcată de lacrimi.

Eu nu pot îndura grozava ei sbuciumare ș'o ating pe părul despletit și fierbinte. Un ce adânc, misterios emană din făptura ei plăpândă, nimic material decât o sugestie vie.

O privesc pasionat. Știu bine ce-i lipsește. Cine ar putea spune cum se întâlniră la porțile lumii cei dintâi oameni?

Rahila se revoltă și nu îndrăsnește să-mi ceară socoteală.

Ce e mai fascinant însă, e frăția ideală, dar pasionată ce se născuse în sufletul ei pentru mine.

— Ce prostie, îi spusei eu într'o zi, aș vrea să văd pe sora ta.

— Pe sora mea? Zise ea foarte mirată.

Se uită curioasă la mine și se roșește.

Dar deodată, lașe, încruntă din sprincene și mă întreabă cu ochi de aur absenți.

— Avem nevoie între noi și de-o femeie?

Cuvântul „femeie" mi-l aruncă în obraz ca pe o bilă de cristal. De ce s'au inventat două nume deosebite pentru aceste ființe atât de asemănătoare? Femeia! Persona-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

litatea ei este o certitudine. Un element ascuns de multă vreme în natura ei, se ridică la înălțimea unui obstacol, el o desparte de puterea despotică de care dispune materia bărbatului și acest singur fapt, reduce la zadarnic, tot episodul posesiei ei dela începutul lumii.

— Nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte, spusei eu, să mă turburi în acest fel.

Socoteam că-i datorez o explicație, oricât de neînsemnat ar fi lucrul acesta, mie îmi provoca o liniște specială.

— Taci! Mă imploră Rahila.

— Nu trebue să ne ascundem în dosul cuvintelor, îi spusei eu surescitat. Dacă în minutul acesta n'ai ceda lașității, ai striga cu vocea nebună de dor „Andronic!". Acest nume abstract are formă umană în viața ta lucidă și tremuri să nu cedezi lașității și isbucnind într'o zi să-mi strigi înverșunată" ești un om, ești un om, ești un om!!.

— Taci, șopti ea ridicându-se grăbită.

Dar eu nu puteam să aștept.

— ... nu că ar fi o rușine să-ți ceri dreptul tău legitim, dar tu nu dorești altă viață preotului, decât numai spirituală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ți-e frică. Doamne, cu ce se poate compara în lume golul pe care-l lasă în suflet un sentiment nereușit?

Cuvintele mele o răniră până la lacrimi. Nu înțelesese sensul lor îndeajuns, dar bănuia o suspectare indecentă și trivială.

Se ridică în sus ca un trandafir galben și pleacă abătută, turburător de frumoasă.

Nu! strigai încleștând pumnii la tâmple, trebue s'o duc la capăt. Dintr'un moment într'altul scrisoarea mea adresată Mitropolitului, își va arăta urmările. Mă simțeam în agonie cuprins de amețeală, alături de această femeie, gata să încremenească. Ce va face singură ea? Nu puteam pleca, lăsând-o în mijlocul furtunei omenești așteptând zadarnic o barcă s'o salveze.

Nu-mi venise niciodată ideia asta în minte, cu atâta seriozitate ca acum. Nici vorbă, se va găsi un mijloc și pentru mine, va sosi momentul. Îi deschisesem ochii? M'a respins ea? La drept vorbind cine îmi putea garanta, că 'n momentul acesta chiar, ea nu era copleșită de întrebări în favoarea noastră?

Sării repede afară în curte în căutarea ei; dar ceva neașteptat se produse care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mă țintui pe loc. La început mi se păru o farsă, apoi avui un moment nesiguranța că trăiesc, atât de veche rămăsese amintirea ei în viața mea.

În pragul casei era Iunia.

Schimbai privirea stingherit, însă o simții pe a ei fixată pe figura mea. Nu știu cât a ținut tăcerea, în sfârșit întorc capul și mă sperie fizionomia ei. Faptul mi se pare așa de bizar, certitudinea cu care mă privește gata să mă insulte. Atunci mă uit drept în ochii ei, îmi vine o inspirație subită, fără să pierd o clipă, mă așez în calea ei ș'o opresc.

— Bună ziua, Iunia.

— Bună ziua.

Luai hotărârea să fiu îndrăzneț. În dreptul luminii, rezemate de poartă, stau două ființe pe care le zăresc de departe, fără a le putea distinge perfect. Nu încape îndoială că erau cu ea.

— Mă rog, cauți pe cineva?

Dincolo de poartă, mai era un bărbat cu excepția că pe acela îl vedem perfect examinând clădirea. Era fratele ei.

Atunci ea îndreaptă ochii spre mine și-mi răspunde tăios:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu caut pe nimeni, am venit la mine acasă.

Cam ciudat. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât fapta ei mă zăpăcea. Nu, nu e frumos ceiace face. Simţimântul mizeriei ei îi oferea bucuria unei compătimiri? De ce recurgea la judecători? Ce rost pot ei avea, îmbrăcaţi aşa solemn, în fundul nostru atât de gol? Nu simţea frigul de moarte, care pătrunde până în fundul inimei, pricinuit numai de strădania de a învia ceiace a murit? Nu pricepeam femeia asta, care găsea o plăcere în besna grea în care ne găsim, să fie strivită de sălbăticia originală a omului. Într'un cuvânt stârnind mirosul sângelui în regnul omenesc nu vede ea cu groază, răsboindu-se sălbatic fiarele?

Eram desnădăjduit pentru ea şi pentru mine. Judecata lor mă va face mai bun? Ce cantitate de abstracţii!! Niciodată de când cunoscusem pe Iunia nu i-am văzut o privire atât de rece şi de neiertătoare. Căutai un semn, un adăpost, care ar fi izbutit să-mi redea pe Iunia de altă dată. Fusese totuş încântătoare când-va şi ce exasperare definită, luă acest argument

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în sufletul meu amar. N'avui curajiul s'o privesc mai departe, de teama sensului lumii, care ne umilea.

— În definitiv n'ar trebui să te aperi, eşti destul de compromis în ochii lumii, spuse ea deodată.

— Ce vrei să spui? O întrebai.

— Oh. Să nu mai vorbim de asta... Nu mai am decât puţin timp de pierdut—şi intră repede în casă. Dădu busna în odaia mea, apoi într'a Rahilei, apoi deschise toate uşile, devastată de un sentiment de ură. Prin geamuri, intra discret lumina soarelui, filtrată prin frunzele teilor din dreptul porţii. Din dosul casei, vocea lucrătorilor italieni, cântau un cântec de marinari. Atunci ea se domoli şi păşi îndărăt spre intrare.

— Nu vreau să fiu curioasă, spuse ea liniştită, dar n'ai vrea să-mi comunici condiţiunile tale înainte de a ne despărţi? Şi nu vrei, doar o clipă să ridici pânza care-ţi acopere caracterul, ca să te pot vedea? Ţi-aşi fi foarte recunoscătoare.

„M'ai oprit să intru în casă, spuse ea cu răutate.

— Iunia! Spusei eu întristat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— M'ai gonit acum o lună. Spune-mi, atunci erai beat?

Aveam un nod dureros în gât şi ea încă mai urma:

— Ce urât din partea ta!

Recunoscui cu toată amărăciunea, că fusese într'adevăr foarte urât din partea mea. Ajunsesem în mijlocul curţii vorbind, ne oprirăm pe loc să privim amândoi cele trei fiinţe care aşteptau în faţa porţii.

— Să nu mă însoţeşti până la eşire, zise ea. Îţi mulţumesc pentru osteneală şi căutând un nou pretext de vorbă: am aci jubiliarele de aur pe care mi le-a dăruit tata. Şi-mi arătă punga ei de piele care atârna greu în jos.

Întorsei capul nespus de întristat. Va renunţa la judecătorii străini? Asta mă interesa. Jubiliarele? Ce rost au ele în vârtejul lumei?

— De ce nu vrei să rămâi aci să te odihneşti? zisei eu cu jumătate glas.

— Vai, răspunse ea, Andornic! Şi ne întorserăm.

— De altfel nu te-am gonit, de ce mă acuzi de asemenea josnicie? Spun eu cu ochii în pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se oprește pe loc, se uită la mine, caută ceva în minte:

— Nu. Ai dreptate, nu pe mine, ci pe cea mai bătrână dintre....

— Pe cea mai bătrână dintre...?

Și ne pomenirăm vorbind despre lumea cealaltă. Ea povesti ce auzise despre mine. Tot clerul era revoltat de răspunsurile pe care le dădusem la instrucția crimei lui Saiedin. Erau toți convinși că am făcut pe nebunul, numai ea credea că am făcut o destăinuire, care lâncezea de mult în creerul meu.

— De ce credeai asta?

— Pentrucă vorbele tale le cunoșteam pe dinafară; însă nu le înțelesesem până acum sensul.

— Dar acum ce crezi?

— Hm, da e drept, ce cred acum.

— Da acum, vreau să știu.

— Nu pot crede nimic fără să mă insulte anii pe care i-am pierdut lângă tine.

Regăseam pe Iunia sfidătoare din trecut.

Ajunserăm lângă casă. Ea spuse: Să nu intrăm încă. Ne întorserăm iar apucând de astă dată pe sub bolta de struguri arcuită, cu grămăjoarele cărnoase de cior-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chini aurii. Ajungând în fundul curței domolii pasul, simțeam că n'o să am putere să născocesc vre-o convorbire. N'aveam nici o speranță că are să mă îngădue așa absent, aproape că doream să plece repede și scurt, să mă scutească de a ne controla indiferența.

— Acum aș dori să te întreb ceva, zise ea oprindu-se.

— Chiar acum? Da?

— N'aș putea vedea pe Rahila?

Îmi pierd curajiul atunci, vai cum o mâhnisem, fugise plină de gânduri. unde era ea acum?

— Ba da, spusei cu gândul la ea.

— Când?

— Nu știu...

— Nu vrei să mă faci să cred o clipă, că ea nu locuește aci din ziua de când am plecat? Se cuvine măcar aci să fii cinstit.

Tăceam și toamna tăcea cu mine.

— Mă poți face să cred că nu m'a înlocuit și în patul tău?

— Oh da, îți jur.

— Nu cred.

— Bine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pusei mâna pe un trandafir, care se plecase rupt din mijloc, ca să am pretext să tac. Dar ea se apropiè mai mult de mine.

— Să nu crezi, că totuş nu văd puţin adevăr în spusele tale. Poate nici n'ai mai văzut-o de atunci, zise ea.

— Nu.

Îmi veni în minte că poate voi găsi o ocupaţie, voi găsi poate ierburi de smuls; ceva care să mă sustragă întrebărilor ei.

Pe când mă ocupam de asta, o văzui însă că îngălbeneşte, brusc se opreşte în loc şi se uită fix înainte.

— Rahila! zisei.

Ea veni repede spre mine, îşi lipi capul de pieptul meu, îşi dete părul de pe frunte şi îmi sărută mâna. Eu nu ştiam ce înseamnă asta, ce păcat vroia să i se ierte? Dar ea se dete fără veste pe spate în braţele mele şi într'o criză violentă mă sărută deodată pe gură, strălucindu-i ochii.

Simţii cum mi se taie picioarele. Şi fără nici o explicaţie fără să mă previe, fără să privească măcar pe Iunia, alergă spre biserică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Uşa deschisă mă turbură grozav. In anotimpul ăsta, după amiază, uşa bisericei se deschide numai pentru înmormântări.

— Ar trebui să vii acum, eu sunt gata pentru taina botezului.

— Cum? Strigai. Botez? Creştinare? Ce ai înnebunit? Crezi că eu sunt un automat şi biserica o fabrică de sfinţi?

— De sigur, răspunse ea, înţeleg să mă duc la Dumnezeu, atunci când mă simt în stare, e ceva deosebit într'asta?

Numele lui Dumnezeu, spus aşa uşor, îmi diformă părerea strictă ce aveam despre el.

— Crezi oare că până acum n'am căutat să-l văd? Cine e vinovat, dacă el se arată atât de greu, strigă ea din uşă?

— Ce ai spus? Rahila!!

— Binecuvântarea, dată acum în clipa asta, nu desonorează pe nimeni. Nu eşti tu dator să dai împărtăşania în clipa morţei? Eşti doar servitorul lui.

Şi din moment ce Rahila îmi spuse detaliul ăsta, căpătai siguranţa că avea dreptate. Plin de orgoliu, străbat curtea cu paşi mari, apropiindu-mă de biserică. Atunci Iunia vine repede spre mine:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Te duci va să zică?

— Tu nu înţelegi nimic aci, Iunia te rog! O fată svăpăiată, care a văzut pe Dumnezeu... scurt asta era o minune.

Ea clătină din cap.

— Nu vine Dumnezeu aci, spuse aspru şi desgustat.

Se uită fix la mine, gata să-mi arunce un blestem. Nu-şi dădea nici o trudă, să-l vadă pe Dumnezeul mare, imperativ, pe care-l cerusem de atâta vreme pentru Rahila. Părea într'adevăr că asistă la o pantomimă caraghioasă de copii, nu voia să-şi bată capul, să vadă altceva într'asta. Cuprins de furie. în faţa simplităţii ei, întorc spatele şi alerg în biserică.

In clipa când întorsei capul, privirile noastre se întâlniră ascuţite şi omorâtoare, ca două florete otrăvite — şi'n duelul nostru, mut, egoist şi tiranic, se discută existenţa a două credinţi.

Intrat în biserică, rămăsei uimit. Totul era luminat, până şi lumânările morţilor afară în sală, ardeau ca nişte stele palide, surprinse de ivirea zorilor. Era un prinos de convingere, adus de mâinile ei sângure, slavei Domnului. Nu ceruse nimă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nui ajutor.

Ce-mi rămânea de făcut? Vorbăria cărturărească şi literatura religiei.

Accelerarea asta, săvârşirea botezului fără martori... fără naşi... Fusese gândul ei spontan bine ales?

Vai, atunci nu mă gândeam la nimic.

Rahila începu să se desbrace.

E drept, felul de a-şi purta părul roşu despletit pe spate, o deosebia complet de celelalte femei, dar pentru ce nu semăna măcar cu una dintre ele? Sunt gata să primesc rolul pe care mi l'a definit ea, dar Doamne, Doamne păzeşte-mă, natura mea e mai presus de orice contract de pe pământ.

Ea se desbrăca încet cu intervale mari.

Eu tremurai. O conştiinţă necunoscută temperamentului meu îmi înfipse adânc ghiarele în gât.

— Rahila, opreşte-te!

Ea se uită mirată la mine.

— Opreşte-te! strigai sălbatic. Şi fiindcă braţele ei se coborau şi ridicau, ca nişte arcuşuri pe viori, desbrăcându-se înainte, o împinsei cu atâta furie, că ea neavând de ce se sprijini, căzu zăpăcită în ge-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nunchi. Nebănuind nimic în intenţia mea, copila se ridică cu mâinile sfâşiate.

Numai atunci mă uitai bine la ea. Ce privire clară de copil! Ce tristeţe primăvăratică în toată făptura ei! Întorsei capul ruşinat de presupunerea ce o făcusem şi vrui să es afară; dar ea îmi luă palmele amândouă şi le lipi de obrajii ei ca focul.

— Părinte Andronic, de ce mă goneşti...

Nu mai înţelegeam nimic.

Nedumerit o luai de bărbie şi-o privii în fundul ochilor şi fecioara se supuse copilăroasă şi sublimă.

— Ce faci, Rahila?... o întrebai atunci mai blând, iar ea îşi desprinse ultima agrafă şi rămase în pielea goală în mijlocul bisericei.

Atunci, îmi veni o violentă nevoie să smulg sfeşnicile şi icoanele, să le arunc de pereţi, să dau foc, să distrug tot ce mă înconjoară; dar simţii o lovitură puternică în inimă şi căzui jos leşinat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Limitele forţelor noastre sunt numai imaginare.

Aşa gândisem toată viaţa. Dar acum...

Uşa bisericei se deschise cu lovituri de picioare şi pe mine mă deşteptară în palme sdravene peste obraji.

În jurul meu era lume multă. Iunia, Anghelina, cei trei bărbaţi, care păziseră aproape o oră gardul şi poarta mea, Mărcuş şi arhimandritul Petrarian, care tocmai venise să-mi ceară socoteală pentru scrisoarea trimisă în ajun Mitropolitului.

Şi ce văzură?

O fată goală, răsărită pe lezpezile de piatră, ca o floare de câmp, în mijlocul unui vaz de împărtăşanie.

Mărcuş văzu minunea cu ochi, de mormânt şi cruzimea nebună, murdară şi goală, se întronă în inima lui. Atunci raţiunea îl părăsi. El nu văzuse doar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

apostolul în mine, ci poate altceva. Şi adresându-se străinilor strâmtoraţi, începu să le strige:

— Asta vă e biserica nouă? Ăsta e profetul nou? Aveţi nevoie de Dumnezeu? Vă trebue acum? Iată îl aveţi acum... Şi urgia disperată dădea un ecou de cataclism bisericei tăcute.

Mă trase mai mult pe sus şi partenerii începură să mă lovească în coaste, în ochi, pe gură, înbrâncindu-mă. Afară aproape de uşe, arhimandritul se plecă la urechea mea şi cu buzele ronţăind ca un şoarece mă întrebă:

— Propria ta soţie nu-ţi mai ajungea?

Oh insolenta întrebare!

Procesul se petrecu în mine, îndată cu deslegarea lui, îmi ştersei sângele care îmi curgea pe obraji şi cuprins de cea mai stingherită ură, mă îndrept din mijloc şi-i spun.

— Neputincios!!

Îl fixez cumplit în ochi, el nu mai scoate o vorbă, se mărgineşte doar a se încrunta sălbatic şi a-mi întoarce spatele.

Dar...

Dar la uşa bisericei se prăbuşi în ge-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nunchi și desfigurat cu mâinile ridicate spre cer, așezate așa parcă de soartă, ceru milă lui Dumnezeu pentru mine.

Bătrânului îi curgeau lacrimi mari pe barbă.

Avui atunci sensația că mă privesc miile de credincioși și mă scuipă cu toții în obraz huiduindu-mă.

In timp ce încercam să es din cadrul ușii, tresar deodată și caut să mă avânt. Și pentru că nu isbutesc, să scap din mâinile lui Mărcuș, care încleștase ghiarele pe umerii mei, mă mulțumesc doar să privesc într'o parte și să ascult vocea Rahilei, care mă încuraja.

Speriată îmi făcea semne disperate. Imi păru mai mlădioasă și mai candidă ca o viorea.

— Vino diseară la gară... și restul îl înțelesei din gesturi.

Atunci devin cinic, nu-mi mai îmi pasă de nimic, nu mai stârnesc nici revoltă, nici milă, rămân un biet obiect, purtat de colo până colo, batjocorit, biciuit de insulte, de întrebările ce mi se fac în șir.

Puteau să mă tăvălească pe scări, să calce toți peste mine, numai să se termine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

odată să pot eşi liber pe poartă.

Mărcuş parcă avu o presimţire:

— Ar trebui să-l legăm, spuse el celor trei bărbaţi, care-mi luaseră în şir declaraţiuni.

— Să-l legăm? Răspunse unul cu glas nedumerit.

— Da, fiindcă s'a făcut prea mare scandal, isbucni Iunia cu obrajii ascunşi în dosul fratelui ei. Insă vocea i se înmoae, întoarce ochii cu desnădejde să nu i-i văd, duce batista la gură, se uită să nu o audă cineva:

— Pentru Dumnezeu ce-ai făcut din biserică!

— Vă înşelaţi, răspund. N'am făcut nimic din biserică, dar voi sunteţi prea mici pentru ea.

— Nu eşti doar etern ca să ne judeci şi în acelaş timp se apleacă la urechea mea: haide păzeşte-te. Ce, numai fiindcă păstrezi talia de adolescent poţi fi eroul pe care îl visează toate fetele?

Nu putui îngâna o vorbă, tot ce era străin pe buzele mele, era periculos, plin de injurii şi de revoltă. Nici nu i-am ascultat ultimile cuvinte din cauza nedume-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rirei. Nu îndrăsneam să cred că nu se recunoscuse în ţipătul meu de adineauri. Şi pentru ce nebuna, când fiecare moment al meu de sinceritate, servea la prăvălirea lor din prestigiul de oameni. După un moment de tăcere şi de mirare, intrai la mine în odaie, păcălindu-i pe toţi cu figura mea liniştită şi plină de smerenie.

Din câte se întâmplase în după amiază aceia, nimic nu-mi rămăsese real, decât faptul, că trebuia să plec chiar în minutul acela cu Rahila departe de lume.

Repetai de zece ori stând pe loc, numele ei.

Profitai de ocazie cât Iunia era cu arhimadritul şi ceilalţi, în cealaltă încăpere, pentru a-mi scoate geamantanele din ascunzătoriile lor. In grabă, tresărind la fiecare trosnitură de mobilă, uruncai unele peste altele, rufe, haine, ghete, căutând pe cât putui, să nu las bănuiala în urma mea, măcar în primele clipe. Eram vesel şi tânăr, într'atât îmi părea de nouă Rahila şi mă necăjii la ideea, că ea nu va putea niciodată şti, prin câte salturi sufleteşti a trebuit să trec, ca să ajung aci. Mă simţii cuprins de-o dorinţă ciudată,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să deviu fluid, să nu mă pot atinge nici eu și nici faptele mele. Puteam stărui cu asemenea dorințe, încă mult, dacă nu era ceva dureros, care îmi aducea aminte că sunt pe pământ, nici decum în altă planetă.

N'aveam bani îndeajuns. Cu ce voiu face un drum atât de lung? Turburarea deveni deodată așa de mare, încât nu putui s'o înfrâng. Ea îmi insuflă sugestii rele, necinstite, atât de crude, încât avui impresia, că lucrurile pe care le îngrămădeam în geamantane, erau cadavre aruncate unele peste altele. Făcui cele mai îndrăsnețe planuri de captație și de terorism, ca de exemplu: să hotărăsc pe negustorul de peste drum, care fusese lăsat liber după instrucție, să lase bisericei mele averea imensă imediat, anunțându-i o moarte, groasnică, dacă nu se va supune. Puteam să-mi repet de o mie de ori, că sunt nebun sau idiot; nu-mi folosea la nimic, într'atât intrase de adânc ideia banilor în capul meu.

Atunci printr'o minune de circulația a sângelui, o nouă idee salvatoare, strălucitoare, fără pereche, se așeză pe creerul meu: Punga Iuniei pe pat! Monedele de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aur din punga Iuniei!! Să nu mă gândesc eu la asta! În câteva minute conținutul fu vărsat în geamantan, înăbușindu-l, cu băgare de seamă, sâcâindu-l în fel de fel de chipuri pentru a-i alunga ironia sunătoare și criminală.

Încet, încet, avui senzația că nu eu eram acela ce așezam monedele furate, în fundul valizei mici. Eram așa de încântat, așa de departe de locul unde mă aflam, că în momentul când auzii pașii Iuniei, aruncai iute geamantanele sub pat și ridicându-mă în vârful picioarelor privind afară îi spun nestingherit:

— Vor rămâne în pagubă drept pedeapsă.

— Drept pedeapsă pentru cine? întrebă ea mirată, își luă punga și eși afară.

O înfiorare ușoară trecu prin corpul meu la auzul vocei umedă, nu îndrăsnii să întorc capul, de teamă de a nu fi demascat cu o privire de a ei. Pe măsură ce mă gândeam mai mult la fapta mea, deveneam tot mai sigur că nu eu sunt acela ce am putut ține între degete greutatea aceia istovitoare de aur. Începură să-mi tremure dinții. Afară la poartă Mărcuș ședea cu mâinile încrucișate pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

piept și făcea de straje. Îi fac semn de la fereastră să plece, dar el rămâne cu încăpățînare pe loc. Când voi eși afară, cu o privire am să-i ordon: La o parte! E poate el mai curat ca mine?

Oh dar nu mă gândeam la asta, oare mai puteam? Rahila mă așteaptă la gară și orele fug sălbatice râzând. Ea mă așteaptă? O, dacă ar fi acum lângă mine, s'o pot privi măcar, cât îmi făceam bagajele. Îmi imaginai felul acela deosebit de-a o înveli în privirile mele flămânde, cărora trebuia odată să le pun capăt. Iunia intră din nou, de data asta să-și caute un obiect neexistent. Clipele atunci încep să treacă încete, îngrozitoare. Mi-era cumplit de dor de Rahila, dorii să mor și să dispar, mă podidiră gânduri negre și-mi fu așa de milă de oameni. Iunia mă întrebă încercând o discuție cu mine; simțeam furtuna:

— Te culci mai devreme ca de obicei?

— E ora douăsprezece, spusei eu fără s'o privesc.

— Nu, e numai nouă, îmi răspunse ea.

— Ceasul acesta rămâne în urmă, strigai eu atunci desnădăjduit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar ea n'auzi se ocupă de altceva. Ridică uşor colţul cearceafului şi trase de sub pat, geamantanele mele aproape gata de expediat. Doamne, îndură-te de mine, gândeam amărât. Ea meditä un minut, se uită la mine lung şi deodată cu vocea caldă cu o duioşie subită în glas, îmi spuse:

— Acum pleci, tu Andronic!...

De ce era binevoitoare? Simţii că sunt sdrobit. Cu lacrimile în gât îi răspunsei în grabă:

— Nu, nu plec nicăeri de aci, bagajele astea sunt de mult, de o lună...

Îmi luai pălăria şi eşii totuşi, lăsând-o uluită între geamantanele din mijlocul odăiei.

Din cauza ei întârziasem, începui să alerg ca un zănatic, eşind în stradă prin dosul bisericei, de teamă să nu fiu văzut de Mărcuş. La mijlocul drumului mă oprii brusc şi strânsei pumnii. Ah ucigaşilor, câte arme aţi avut pentru sufletul meu liber! Îmi fu ruşine, o ruşine surdă de slăbiciunea mea faţă de Mărcuş.

— Desigur a făcut asta înadins, gândii tot eu şi găsii cuvântul, care să mă scuze

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru părăsirea geamantanelor cu tezaurul de aur și de fuga mea prin dos.

Mărcuș, Mărcuș, cunoști tu atât de profund omul, de știi ce moarte se cuvine fiecăruia?

Mă oprii în drum de două trei ori să răsuflu. Un cunoscut mă întâlni, se uită mirat la mine și pentru a salva ceva din înfățișarea mea dezolată, mă oprii un minut de vorbă cu el.

— Unde alergi așa, părinte?

— Sunt chemat în grabă la un muribund.

— Și de ce nu iei o trăsură, ești desfigurat și slab ca după boală.

— N'am întâlnit nici una până acum. Și plecai mai departe salutând.

„Se vede că minciuna e de la Dumnezeu, gândii eu și cu toate astea, orice calcul și-ar fi făcut omul acela, ar fi văzut graba cu care alergam spre păcat.

Când ajunsei la gară, mă simții salvat ca de o urmărire de hoți.

Eșii pe peron să caut pe Rahila, ea nu venise. Mă uitai la ceas, ajunsesem cu trei sferturi de oră mai de vreme, de ora întâlnirei.

Emoționat și înghețat, mă plimbai dea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lungul gangului asfaltat, tresărind la fiecare apariţie de femeie.

Şi deodată situaţia mea jalnică, îmi apăru din nou în faţa ochilor, Dacă nu venea Rahila? Rămăsei pe loc, fixând şinele goale, drepte şi precise ca o ghilotină. După un timp de reculegere, îmi reluai plimbarea mea pe peron. Timpul trecea şi eu începui să fiu stăpânit de o neliniște îngrozitoare.

Prietenul pe care-l întâlnisem pe stradă cu câte-va minute înainte, pleca în provincie şi venise şi el la gară. Trecând pe lângă mine mă apucă de mână:

— Zău, ai aerul că vrei să te sinucizi, părinte, îmi spuse el zâmbind neliniştit.

Atunci, sufletul minciunii de adineauri, deşteptă în mine o ruşine disperată şi îngânai o altă ţigneală.

— Nu, n'am nimic, îmi aştept nevasta de la Galaţi.

— Hai, repede atunci, zise el, uite soseşte trenul pe linia a patra.

Dar nu mai auzeam. Ochii mi se umplu de o prezenţă uluitoare; Rahila venea grăbită de abia respirând. Tremur de slăbiciune, de teamă toţii nervii îmi sbâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nie ca niște sonerii. Oh, nu pot încerca aci o examinare a simțurilor mele de atunci. Stau poate cinci minute cu Rahila de mâini șoptindu-i cuvinte, cuvinte necunoscute, isvorîte din criza mea de fericire. Aud în urma noastră doi inși vorbind despre noi, tremur din tot corpul și nu-mi pasă de nimeni, nici chiar de impresia dureroasă pe care o puteam face Rahilei.

In sfârșit plecăm. Ce liniște fermecătoare se așează atunci pe creștetul meu, apoi încet-încet se prelinge în corp, se oprește pe inimă și-mi potolește nervii mei bolnavii. Drumul pe care de atâtea ori călătorisem, se inundă de lumină. Erau de alungul lui, culori noi, creiate de mintea mea încântată. Vedeam ceva, ce nu putea vedea oricine și câmpiile toate alergau cu mine. Firele lungi cenușii de telegraf îmi dau iluzia unui hamac, care mă sălta ușor în jos și în sus până sus deasupra lumii. Dar neliniștea începu și mai apăsătoare. Mi se părea că sunt un puiu de rândunică, sburând pentru prima oară deasupra mării. Acum mă lăsam tot în jos, în jos, pe aripele mele de începător.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trebuia să aterizăm. Ş'atunci, văzui malul celălalt unde toate rândunelele făceau popas. Noutatea privelişteî mă halucina, mi se păru că aud voci de sticlă care îmi strigau... te iubim... te iubim... Vorbele erau spuse încet, foarte încet, ca să nu mă sperii de noutatea lor. Apoi, rândunelele îşi luară sborul dealungul ţărmului, paralel cu valurile. Eu însă, puiul neştiutor, mă îmbăt de turburarea lor, rămân în urmă şi privesc fascinat munţii de apă, care scoboară şi se înalţă neîncetat. Dar marea m'a văzut. Mărgelele de stropi ajung până la mine şi dantela albă elastică se întinde diafană până la mal. Atunci, puiul nu mai poate suporta frumuseţea, se lasă uşor pe aripe, să vadă de aproape minunea, se lăsă însă aşa de aproape, că valul alb de spumă trage bietul puiu între ochiurile vii şi piere sărmanul în adânc, fără ca celelalte rândunele să-i fi putut vedea măcar sfârşitul.

Simţii un miros puternic de mare şi toate amintirile lugubre cu bărci răsturnate şi naufragii, mă invadară. Sunt sigur că am tresărit sgomotos, căci Rahila mă luă de mână şi lipindu-şi capul de mâi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nile mele mă întrebă:

— Ți-e frică, Andronic?

Vai ce scumpe îmi erau clipele și pline de încredere lângă ea! Fiecare valora cât o țară. Îmi puteam plăti drumul până la capătul pământului. N'am spus multe cuvinte ca s'o liniștesc, dar ochii mei luminați de fericire, au potolit-o. După cinsprezece ore de mers, am ajuns în orășelul curat de munte, cu străzile tăiate chiar în el. Cu mintea vrăjită de viața care mi se deschidea acum, alungai părțile urâte din imaginația mea și selecționai doar colțurile care puteau face decor dragostei noastre.

Pe măsură ce intram în sufletul orașului, ochii greoi incandescenți ai lămpilor din drum, mă ardeau.

Flăcările curgeau parcă de sus pe obrajii mei, era poate oboseala, căci la gară, nu găsisem nici un mijloc de transport, până în oraș. Dar cineva trecu pe lângă noi sgribulit, mormăind:

— Ce vreme grozavă!

Apoi deodată, îmi adusei aminte că ploua cu zăpadă. Cum de uitasem s'adăpostesc pe Rahila? Scosei haina lungă de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe mine ș'o învălătucii pe ea ca pe un pachet, apoi fiindcă picioarele mici erau ude până la glezne, scosei ghetele mele și i-le pusei drept galoși. Drumul era încă lung și ploaia sălbatică și vântul înghețat îmi treceau prin cămașa udă, umflând-o ca pe pânza unei bărci. Mergeam mașinal cu tălpile prin băltoacele care îmi dau fiori înghețați. Mă gândii cu groază la corpul plăpând al Rahilei. Doamne, dacă s'ar îmbolnăvi? In sfârșit, după o oră de mers prin întuneric și ploaie, ne oprim în fața unei case, care servea drept adăpost rarilor călători din acel oraș.

Trista mea înfățișare înfurie cumplit pe portar și pe femeia care ne dădu o odaie caldă; dar ușa se închide și ne desparte de lumea toată. Simțeam acum deabia, că am trecut pesta barierele pământului... și eram singur cu Rahila. Și ce tăcere!

Umbra e puternică; de abia lumina din stradă albea puțin vitraliurile lungi. Cred că am suit trei caturi, mă uit pe geam în jos și-mi vine amețeală. Rahila se suie pe canapea își pune pernele de puf grămadă peste picioarele înghețate și eu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rămân pironit în mijlocul odăiei.

Intunericul, redus la sensul lui social, se aseamănă cu armonia. Armonia asta fără glas, încercă toate coardele mele intime şi la fiecare acord, aveam câte o strângere de inimă. Nu eram bolnav, dar istovit şi mă gândii că fac milă dacă mă plâng. Sudoarea începu să-mi curgă pe tâmple şi mii de sentimente turburi începură să-mi comande. În cele din urmă mă aşezai lângă ea. Mă stăpânea gândul c'am să mor peste noapte de o congestie, fără să fi putut spune Rahilei adoraţia mea. Nu sufeream, din potrivă, mi se păru că aşa trebue să fie un om departe de lume, lângă iubita lui.

Ceiace mă stingherea puţin însă, era tristeţea care pusese stăpânire pe mine decând plecasem din Bucureşti. Dar dorinţa nebună şi bolnavă, sporea într'una cu cât simţeam mai profund, că Rahila e legitim a mea. Nu-i forţasem imaginaţia pentru a uza de ea, ca de un obiect. Profilul ei curat odihnea acum pe spatele canapelei, mi se păru că văd în faţa mea simbolul înocenţei rătăcit în valurile roşii şi spumoase ale părului. Mâinile ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

erau strânse între degetele mele, dar strânse în așa hal, că sângele nu mai putea circula. Patima îmi ardea pieptul cu neîndurare, o frământare ciudată îmi colinda tot organismul, ai fi zis ca legiuni întregi de femei dansau în fața mea hore amețitoare. Corpurile lor îmi loveau răsuflarea. Se înălțau mai sus, tot mai sus... Picioarele lor treceau goale și calde, de pe pieptul meu pe buze, cu un sgomot de tăvăleală mătăsoasă.

Sudoarea îmi curgea acum de pe frunte pe gură, curgând în stropi calzi pe pieptul meu desfăcut. În vârtejul de surescitare nu-mi pierdui prezența de spirit, și deșteptai din somn pe Rahila. Sunt deplin conștient că sufăr din cauza naturii mele, căreia nu-i pot sta împotrivă. Mă uit în ochii ei mov umbriți de oboseală și citesc precis:

— La o parte, brută! Mi-e frică!!

Nu-mi vine în minte să mă furișez, merg înainte cu capul vâjâind de vedenii, fără să mă acuz c'am făcut ceva rău.

. . . . . .

Mă trezesc pe măsură ce trece timpul și mă simt greoi, trudit, trăgând sufletul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după mine.

Rahila, femeia încântătoare, îngerul care-mi hărțuise gândurile atâta vreme, ființa pe care o socoteam că există numai pentru mine și de care am absolută nevoie, ieșise din mintea mea tragic, dispărând în abis împreună cu toate faptele pe care le născocisem pentru a o obține.

Nu-mi reaminteam de nimic.

Doamne, în ce hal sunt scârbit de mine! Sunt ostenit, viața mea e așa de păcătoasă, e ca un puhoi de apă murdară care acum îmi trece peste cap și mă înnecă. Eram prăpădit. Capul îmi căzu greoiu într'o parte, nu mă mai simțeam în stare să-l ridic. Mi se părea că o explozie uriașe prefăcuse lumea în țăndări și pe mine mă aruncase la gura unei prăpăstii, unde trebuia din clipă în clipă să mă rostogolesc. Îmi veni să plâng de singurătatea, în care soarta mă aruncase. Toate născocirile bolnave, veneau și plecau în creerul meu, ca niște ștafete de răsboi și mă surprind pe marginea patului gândindu-mă la toate astea și sunt trist și amuțit ca la înmormântare.

Mi-e scârbă de mine! Mi-e groază de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

senzaţiile hidoase care mă copleşesc! Mă urăsc!

Pe măsură ca Rahila se desmeticia, aveam simţimântul groaznic al unui pericol. Ah, de s'ar sfârşi acum cu totul! De-aş putea muri în clipa asta! Stăruiam însă în ideia de-a mă denunţa şi de a-i arătà cine sunt.

Ochii ei deschişi mă îngrozeau şi mă stăpânea mortal desgustul pentru dânsa...

Nu mai avea margini imfamia mea!

Abătut şi înjosit, mă ridic, umblu prin mijlocul odăii ca într'o cuşcă, pe ea o prinde furia şi îmi vorbeşte:

— Doamne, iar e beat.

Biata fată n'are nici o bănuială. Eu tremur şi vin în faţa ei.

— Cum, tu nu ştii că eu te-am înşelat?

O acopăr de acuzaţii, îi explic cum s'a petrecut procesul, îmi face impresia că mintea ei nu poate pricepe complect şi atunci mi-e milă de ea. Îi spun că fapta mea nu e exaltată, cum şi-o închipuie ea, dar firea mea cinstită nu poate suporta greutatea unei minciuni atârnând în fundul meu ca plumbul, tocmai când aveam nevoie să fiu mai liber şi mai uşor. Uite

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce om sunt, poate sunt toţi la fel şi iată mulţumirea când oamenii sunt mărinimoşi între ei.

— Ascultă, îi spun ca unei femei de-o noapte, nu vreau să te încurc — vreau să te scutesc de amărăciuni, pentru mai târziu. Şi eşii repede pe uşă.

Fapta mea era îngrozitoare, urâţenia cu care o săvârşisem mă umili. Regretai tonul de apaş cu care-i dădusem drumul, dar nici nu îndrăsnii să fug mai departe, nici să mă omor, nici să mă întorc îndărăt. Apoi deodată îmi vine poftă de vin. Cum se face ca inspiraţia asta, să nu-mi vie în tot lungul vieţii mele şi'acum în mijlocul singurei mele nopţi adevărate, ud de zăpadă, cu capul gol, bolnav şi însetat, să-l doresc treaz şi conştient şi totuşi cu o înfăţişare oribilă de om beat?

Mă idioţisem cu totul, intrai într'o cârciumă şi cerui cu multă umilinţă să beau; dar un om ordinar şi lugubru se aşeză în faţa mea ca un zid şi-mi spuse:

— Nu se mai serveşte nimic.

Aveam aerul destul de nenorocit, îi dădui a înţelege că plătesc bine, că sunt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bolnav, că dacă mi-ar face binele ăsta...

Dar el n'avea timp de vorbit, nu stătu mult pe gânduri în faţa capului meu turburat, mă luă de mânecă şi mă asvârli afară ca pe un animal. Ce să fac? Plecai. Mă străduiam zadarnic să găsesc un adăpost corpului meu înfrigurat, începu să-mi vâjâe capul de călduri, în ciuda vijeliei care se stârnise deasupra caselor. Hoinării aproape toată noaptea, întrebându-mă şi răspunzându-mi singur cu glas tare:

— Ei ce vei face de-acum?

— Lasă-mă în pace, lasă-mă în pace, îmi strigam exasperat.

Ce aşi fi putut răspunde! Erau în războiu cugetul şi organizaţia nervilor mei, loviţi aşa pe neaşteptate de un desgust. ca de-o otravă ce intrase adânc în lungul corpului. Şi totuşi o rază, o fâşie slabă de milă, rămăsese în inima mea.

Să mă întorc.

Ajuns la poarta hotelului, îmi ordon o conştiinţă umană, dacă o conştiinţă, se poate ordona. Sui scările rar, fără gânduri, dau în sala pe care era camera noastră şi surprind două femei de serviciu şoşotind.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Popa hoinăreşte.

Străbat liniştit încăperea şi aud din nou:

— Am vorbit cu ea, m'a întrebat dacă nu l'am văzut.

— N'are părul roşu?

— Ba da. Dar aşa femee frumoasă, n'am mai văzut în viaţa mea.

Din moment ce femeia dădu amănuntul ăsta, mă simţii recunoscător faţă de biata servitoare care fără să ştie, îmi întoarse un robinet de umanitate. Şi în acelaş timp cealaltă urmă:

— Ce ţi-e şi cu popii ăştia! Dorm cu fetele lor în aceiaşi odaie.

Puah! Mă cercetai şi făcui constarea că o târâsem şi pe Rahila în noroi. Simţii cu fericire un sentiment cinstit de părinte şi alergai într'o clipă la uşă. Doamne D-zeule, Rahila! Rahila!. Intrai brusc în odaie şi mă îndreptai ţintă înspre ea.

Nu mai simţeam suferinţă în corpul meu, cutezanţa de-a veni de-adreptul la ea mă îmbărbătă. Îmi veniră pe buze cuvinte uimitoare şi ele nu atârnau greu, nu. Mă lăsau în pace, din contră mă îmbibau de fericirea de-a repara o faptă urâtă.

Ea stătea liniştită cu ochii întredeschişi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când auzi uşa, încercă să se ridice pe pernă, dar plapuma alunecă dealungul patului şi căzu ca o spumă albă alături.

— Ştii, spusei eu, că aseară când am plecat de aci mi-am dat seama că sunt nebun?

— Da? zise ea foarte liniştită.

— Uite vezi, nu e nevoie să fii treaz pentru a vedea clar cât sunt de necinstit.

Ea închise ochii de tot, de parcă n'ar fi vrut să mai fiu acolo în faţa ei.

— Acum s'a isprăvit, sunt salvat, rămân lângă tine să te protej.

Ea îşi trece un braţ pe după gât şi pe celălalt îl duce în dreptul ochilor şi turburată se ridică în picioare.

Lacrămile erau pe punctul de-ai umple ochii, dar ea îşi îndoi agale curajul de-a plânge. Ca să-mi uşureze discursul îmi spuse tristă:

— Ce de vorbe zadarnice!

— Da, răspund eu încercând s'o ating pe mâini. In momentul ăsta e în mijlocul odăii desbrăcată complet. Deodată, parcă îşi dă seama că e în faţa unui străin, îşi pune repede un şal pe umeri şi ca să-şi ascundă amărăciunea râde uşor, dar trist

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și scurt.

— N'ai fi putut să simplifici puțin, întâmplările din ultimul timp, ori să găsești ceva mai genial pentru experiențele tale?

Pricep ce se petrece în bietul ei cap. Ca să nu lungim vorba în direcția asta, m'apropii de ea ș'o iau de mijloc.

— Imi pot pierde cumpătul, din cauza creerului meu prea exigent, dar niciodată nu pot nega îndatoririle mele de bărbat.

— Oh! e prea mult, isbucni ea atunci.

Se uită jignită la mine. Ce se putea citi atunci pe fața mea? Eream nici vorbă cu ochii în fundul capului, desfigurat din cauza desgustului, care se înfiltrase atât de profund în mine. Mă 'ncovoiasem. Ea văzuse foarte bine că eu nu eram în stare să mai articulez o frază ca lumea, creerul meu smintit nu mai putea scorni o vorbă cumsecade.

— Asta se putea întâmpla oricui, zise ea în chip de reparație. Dar nu mi-ai spus odată să plec? Țiu să-ți redau libertatea.

Oferta ei mă amărî; prin urmare îi răspund repede fără pauză:

— Imi este indiferent ce crezi despre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mine. Eu nu-s de meserie, spusei, mi-e tot una de voi primi un refuz sau nu, însă nu mă pot opri de a-mi face datoria ca un părinte.

Ea mă privi buimacă. Mândria ei jignită şi tăvălită de atâtea ori, desigur o amorţise. Mă cercetă însă să vadă cam ce alte gânduri urâte nutream faţă de dânsa, apoi mă luă numaidecât de braţ şi mângâindu-mi-l dealungul, îmi spuse încet ca un gând, cu glasul plin de rouă.

— Dar nu era nevoe ca eu să fiu a ta, pentru ca să îndrăsneşti aşa ceva.

Se opri deodată. Vorbele ei aveau un accent aşa de tragic, că mă speriai. La început nu-mi veni să cred, dar după ce văzui geamul larg deschis şi vântul cu zăpada intrând cu furie în casă, sării în sus, ţipând cu desnădejde.

— Rahila, fie-ţi milă... Rahila!

Dar ea nu mă mai auzea, se asvârlise în stradă.

Peste câteva clipe eram jos pe întuneric, găsindu-i corpul cu greu.

Abia putui s'aşez capul zdrobit pe braţele mele, îmi încordai puterile sleite ş'o luai în sus de pe pietre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Rămâi liniştit... articulă ea cu greu. Mă simţii atât de umilit de ultima ei pomană! Oh şi încă înainte de a-i putea arăta că poate sunt şi eu un om cinstit.

Erea frig, bâjbăii prin negura de afară, auzeam cum îmi svâcneşte inima cu putere, în timp ce inima Rahilei se oprea, şi avui sentimentul că se sfârşea acum cu mine şi cu mizeria mea. Totuşi mă trezeam în vreme ce înaintam pe scări şi mă simţeam trudit, greoi şi mizerabil. De-abia îmi târam paşii. Doamne, în ce hal pot ajunge oamenii! Când ajunsei sus, odaia era pe jumătate udă de zăpadă topită. Cu membrele trudite de greutate, avui doar timpul s'o aşez pe canapea şi-apoi mă prăbuşii la picioarele ei. Plânsei, o sguduii, îi cerui iertare pentru faptele mele, rugai pe D-zeu să mor atunci înaintea ei. Îi chinuii agonia cu discursuri rostite tare, ea svâcnea la fiecare cuvânt pe care-l pronunţam. Doamne, nu m'aş împotrivi câtuş de puţin să mă sdrobeşti în chipul cel mai înfiorător. Toată viaţa mea prefăcută într'o distrugătoare greutate aruncă-mi-o în cap şi mă striveşte aici. Ascultă-mă măcar acum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Era o tăcere sinistră în hotel, începu să-mi fie frică, nici o lumină, nici o ființă. Era înspăimântător! Mă furișai pe sală, mă oprii înaintea unei uși în speranța unei mile binecuvântate. Dar era tăcere, nici un sgomot în jurul meu! Făcui o nouă încercare, începui să gem pe coridor, ascultai ținându-mi răsuflarea, dar mi se făcu greață de mine și intrând cu violență în odaie, lipii fruntea de pieptul Rahilei. Insă nu-mi folosi la nimic, de îndată ce m'apropiai de ea, mă retrăsei îngrozit. Strânsei nebunește pumnii, mă pornii să plâng cu amar, plângeam cu glas tare, tare aproape să-mi pocnească tâmplele.

Toată viața mea, fiecare picătură de sânge din vinele mele fură disprețuite și tăvălite de mine. Stam fără să clipesc, zdrobit de atâtea lacrimi și de atâta mizerie. Aveam svâcniri puternice în cap, durerea mi se păru că se așează cu furie pe inimă. Încercai să mă culc, dar mă asaltau dureri chinuitoare, de necrezut. Mă întind spre fereastră cu fața în aer, bucuros că am găsit o poziție mai bună, pentru durerile mele, aș vrea să cadă tavanul așa deodată, peste mine, să puie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

capăt sfâşierei din mine. M'ăntorc, m'aşez lângă Rahila, apoi deodată îmi aduc aminte de vin. Cum de-l uitasem o întreagă noapte? Şi din nou patima din seară, mă sfredeleşte pe dinăuntru, îmi arde pieptul, pătrunde în cugetul meu înflăcărat, căldura creşte tot mai mult, mă dogoreşte, mi-e sete!! Isvoare apar şi dispar din faţa ochilor mei halucinaţi, pământul fuge de sub picioarele mele, alerg nebun pe scări, prin zăpada îngheţată, intru într'o cafenea unde se încălzeau birjarii, cer vin, cer vinul cel mai tare din lume, îi chem pe toţi sărmanii rebegiţi în jurul vetrei — le dau să bea şi beau până ce universul dispare din ochii mei fumegând şi nu mai simt şi nu mai aud nimic.....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentru că era ziuă de mult, mă ridicai de pe scaunul pe care chefuisem toată noaptea, împreună cu birjarii din cartier. Încercai să fac doi paşi prevăzători cu capul în sus, de teamă să nu mă dau în spectacol şi, deşi dormisem destul lângă masă, mergeam clătinându-mă. Un miros desgustător de picioare şi de tutun, mă făcu să-mi simt stomacul întorcându-se pe dos, făcui câţi-va paşi mai mari dar nu-mi folosiră la nimic. Îndată ce dădui de aerul rece, toată băutura din timpul nopţii începu să clocotească în stomac. Îmi veni să plâng, aveam înţepături de alcool în ochi şi plânsei mult, cu sughiţuri şi cu hohote pe marginea trotuarului, cu capul gol şi cu cămaşa desfăcută pe piept. Se vede că înfăţişarea mea era atât de desgustătoare, că, trecând pe lângă mine o doamnă tânără, o auzii spunând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce mizerie! Dar nu e nici un sergent pe aici? Ca să nu mă creadă în halul acela de degradare, mă ridicai cum putui în sus și fixând un punct ca să nu cad, mă repezii înainte pe stradă.

Punctul meu fix însă oscilă și picioarele mă trădară, căci, ajungând lângă trecătoare mă împleticii și căzui cu fața în noroi.

Atunci simții două mâini ridicându-mă de subțiori, privii cu ochi umflați figura și văzui doi ochelari de aur ai doamnei de adinioară, care se mirase de lipsa unui sergent prin apropriere. Mă uitai cu figură de tâmpit în fața ei și o văzui bine, era doamna care îmi încredințase pe Rahila odată, însă ea nu mă recunoscu în halul acela.

Ii mulțumii cu atâta căldură, că femeia se uită mirată la mine și mai ales la mutra mea alcolică.

— Nu e nevoie de astfel de mulțumiri grăi ea rece.

— Ba da, ba da, e foarte frumos din partea D-tale.

Intre timp un om șchiop se oprește peste drum, așează flașneta din spate pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un tripied, întoarce manivela şi cântă... Ah prieteni, acum daţi-mi darul să materializeze sensaţia de tristeţe! Melodia miroasă îmi asaltează nervii, fac semne cu mâinile în aer să oprească, dar omul nu mă vede. Furiş întreg pachetul meu de amintiri pocneşte, mintea mi se pune în mişcare şi uimitor mă duce îndărăt pe rotile în anii copilăriei. Strâmb şi istovit făcându-mi vânt cu batista, încep să dănţui cu picioarele tropăind în noroi. Cu înfăţişarea mea mizerabilă şi fără ruşine, încep să cânt după flaşnetă şi lumea trece pe lângă mine crucindu-se.

Omul nu scotea o vorbă, dar mă privea din când în când. Eu trec atunci mâna prin buzunare şi-i dau tot ce mai găsesc prin ele şi pentru că nu reuşesc să mă ţiu drept în faţa lui, întorc spatele la întâmplare.

O femee care se întorcea cu coşniţa acasă se uită cu dispreţ la mine şi-mi zise:

— Ce nepricopsit, du-te dracului şi te culcă.

Oh, ce milă îmi fu deodată de mine! În ce hal eram! bălăbănindu-mă într'o parte şi în alta ca o sdreanţă bătută de vânt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Făcui câți-va pași deandaratelea și mă găsii dintr'odată într'o piață de flori. Culorile palide ca niște ochi obosiți, priveau strada prin geamurile vitrinelor și în închipuirea mea nebună mi se păru că's toate mânjite cu noroi. O amorțire bizară mă cuprinse deodată și mă simții nevoit să mă țiu de un trecător. Atras tot mai mult de florile din geam, intrai la o florăreasă și-i cerui să-mi facă un buchet. Când fu însă gata, încremenii lângă el. Nu-mi pierdusem rațiunea, îmi dam bine seama că sunt numai în cămașe și că a murit Rahila.

Ce nouă și îngrozitoare sensație se adaoga acuma celor simțite în timpul nopței. Deschid ochii mari, dar o besnă imensă mă lovi în iris. Doamne, ce veșnicie se impuse deodată în mintea mea! M'á încordai s'o pot depăși, dar în zadar, eram târât ca o barcă de hârtie 'de torentul negru din creerul meu.

Și iată-mă din nou cu gândul la Rahila la frăgezimea ei, la clipele de halucinantă fericire, pe care le-am trăit lângă ea. Fac cele mai disperate sforțări să găsesc drumul cel mai scurt pe care să ajung la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ea. Mă simt cuprins de apă, mi se pare că mă afund, mi se pare că o să mor în secunda aceia. Cuprins de groază alerg ca un nebun spre hotel, îmi pipăi braţele în drum să mă asigur că exist, mă bălăbănesc pe scări rostogolindu-mă de câteva ori, pun mâna pe clanţă, zdrobit de durere şi scot un ţipăt sfâşietor agăţându-mă de patul gol. Ah monştrii s'au vorbit să mă distrugă! Intind braţele către oamenii care au alergat la mine şi-i întreb în hohot:

— Unde e Rahila? E nevasta mea, eu am găsit-o, eu am dreptul să hotărăsc asupra ei, să mi-o restituiţi imediat, a-ţi înţeles cuvântul? E nevasta mea! E a mea! E a mea! Mă lovesc cu capul de zid, mă rog cu glas tare, ţip tânguindu-mă din tot corpul, mă agăţ de privirile lor miloase, care se topesc cum se topesc mâinile de care se agaţă omul când moare, încerc să deschid cu degetele gâtlejele înţepenite din faţa mea, dar ei cuprinşi de groază, îmi leagă mâinile. Mă sbat cu nădejde în braţele lor şi deodată orice suferinţă încetează în corpul meu, glasul mi se face blând, sunt atât de îngăduitor, că aşi fi cântat în clipa aceia dacă, ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mi'ar fi cerut. Şi-i întreb cuminte şi rar unde e Rahila.

Oh, îmi dădeam bine seama ce are să însemne răspunsul lor pentru mine.

Portarul îmi întinde o hârtie mică răsucită, o biată aripă tremurândă:

„Doresc să fiu dusă în templu şi înmormântată în credinţa lui Israel.

RAHILA.“

FINE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Preţul Lei 80.—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932